

Kat. komp.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

WARSZAWA

SPRAWOZDANIE

za rok 1932

ROK IX

SPRAWOZDANIE
BANKU GOSPODARSTWA
KRAJOWEGO

za rok 1932

ROK IX

Biblioteka Jagiellońska

1002641564

WARSZAWA

1 9 3 3

105058

SRRAWOZDANI
BANKU GOSPODARSTWA
KRAJOWEGO

~~69312
III
-~~

443111
III

9(1832)

Akc. Nr. 380 2/24
A.

W roku sprawozdawczym Instytucja nasza poniosła podwójną bardzo bolesną stratę.

W dniu 10 lipca 1932 r. zmarł

ś. p. Dr. FELIKS MERUNOWICZ

Zastępca Naczelnego Dyrektora Banku Gospodarstwa Krajowego.

Zmarły urodził się we Lwowie w dniu 20 listopada 1880 r. Od wczesnej młodości poświęcił się pracy w bankowości, wybijając się szybko na stanowiska kierownicze. W 1925 r. przeszedł ze stanowiska dyrektora Polskiego Banku Przemysłowego do naszej Instytucji w charakterze dyrektora Centrali, któremu powierzone zostało przejściowo w 1926 r. kierownictwo Oddziału Banku we Lwowie. W 1927 r. powrócił do Centrali Banku w Warszawie, od 1928 r. zaś zajmował stanowisko Zastępcy Naczelnego Dyrektora Banku.

Swą głęboką i wszechstronną wiedzą, znajomością stosunków gospodarczych oraz niestrudzoną pracą i gorliwością przyczynił się wielce do rozwoju naszej Instytucji, a wielkie zalety serca i umysłu zjednały Mu powszechny szacunek i uznanie.

W Zmarłym straciliśmy wybitnego i oddanego towarzysza pracy i człowieka o nieskazitelnym charakterze.

Dnia 2 lipca 1932 r. zmarł

ś. p. Dr. ADAM PACHOŃSKI

Zastępca Dyrektora Banku Gospodarstwa Krajowego.

Zmarły urodził się dnia 9 stycznia 1879 r. w Trzebini w woj. Krakowskiem. Po dwudziestokilkoletniej pracy w innych instytucjach przeniósł się w 1927 roku ze stanowiska dyrektora Gdańskiego Oddziału Banku Spółek Zarobkowych do naszej Instytucji, obejmując obowiązki kierownika Oddziału Banku w Bydgoszczy. Od 1928 r. stał na czele Oddziału naszego Banku w Poznaniu.

W Zmarłym straciliśmy wybitnego i oddanego sprawom Instytucji współpracownika o wielkich zaletach charakteru i umysłu, który w ciągu Swej pięcioletniej pracy w Banku swe zdolności i szerokie doświadczenie poświęcał dobru naszej Instytucji.

Rada Nadzorcza i Zarząd
Banku Gospodarstwa Krajowego

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE

ALEJA JEROZOLIMSKA 1.

ODDZIAŁY:

1. BIAŁA (Bielsko)	10. LWÓW
2. BIAŁYSTOK	11. ŁÓDŹ
3. BYDGOSZCZ	12. ŁUCK
4. DROHOBYCZ	13. POZNAŃ
5. GDYNIA	14. RADOM
6. KATOWICE	15. RÓWNE
7. KOŁOMYJA	16. STANISŁAWÓW
8. KRAKÓW	17. TARNÓW
9. LUBLIN	18. WILNO
19. WŁOCŁAWEK	

Rada Nadzorcza Banku^{*)}

PREZES RADY:

Dr. Roman GÓRECKI

ZASTĘPCA PREZESA RADY:

Stefan STARZYŃSKI

CZŁONKOWIE RADY:

Franciszek DOLEŻAL

Wiceminister Przemysłu i Handlu

Władysław KORSAK

Wiceminister Spraw Wewnętrznych

Inż. Józef GALLOT

Wiceminister Komunikacji

Inż. Antoni OLSZEWSKI

b. Minister Przemysłu i Handlu

Wincenty JASTRZĘBSKI

Wiceminister Skarbu

Dr. Eugenjusz PIESTRZYŃSKI

Wiceminister Opieki Społecznej

Dr. Adam ROSE

Dyr. Dep. Ekonom. Min. Rolnictwa

Komisarz Rządowy

Stefan RYBAŁTOWSKI

ZASTĘPCY KOMISARZA RZĄDOWEGO:

Witold PAWŁOWICZ

Marjan STĘPNIEWICZ

*) Skład w dniu 31 grudnia 1932 r.

Zarząd Banku^{*)}

PREZES BANKU:
Dr. Roman GÓRECKI

WICEPREZES BANKU:
Stefan STARZYŃSKI

NACZELNY DYREKTOR BANKU:
Dr. Feliks MACISZEWSKI

ZASTĘPCA NACZELNEGO DYREKTORA BANKU:
Wacław KONDESKI

DYREKTORZY:

Dr. Leon BARYSZ

Dr. Tadeusz GARBUSIŃSKI

Dr. Marjan CHECHLIŃSKI

Józef KOŻUCHOWSKI

Inż. Jerzy DRECKI

Dr. Zygmunt WASSERAB

Komisja Rewizyjna^{*)}

PRZEWODNICZĄCY: Dr. Wiktor MARYNOWSKI

CZŁONKOWIE: Artur ALLAND

Wacław DRABAREK

Wacław MOHL

Tadeusz PIEŃKOWSKI

Antoni REPECZKO

Lucjan ZADROWSKI

---

*) Skład w dniu 31 grudnia 1932 r.

Komitet Nadzoru Banku

Dr. Roman GÖRBECKI

WICEPREZES BANKU

Stefan STARZYŃSKI

WŁAŚCICIEL BANKU

NACZELNY DYREKTOR BANKU

Dr. Feliks MACISZEWSKI

ZASTĘPCA NACZELNEGO DYREKTORA BANKU

Wacław KONDRSKI

DYREKTORZY

Dr. Tadeusz GARBUSIŃSKI

Dr. Leon BARYSZ

Józef KOŁUCHOWSKI

Dr. Marjan CIECHLIŃSKI

Dr. Zygmunt WASSERBA

Int. Jerzy DRECKI

Komisja Rewizyjna

PRZEWODNICZĄCY: Dr. Wiktor MARYNOWSKI

CZŁONKOWIE: Antoni ALBANI

Wacław DRABAREK

Wacław MOHL

Tadeusz PIENKOWSKI

Antoni REPECKO

Lucjan ZADROWSKI

S P I S R Z E C Z Y.

str.

I-

OGÓLNE POŁOŻENIE GOSPODARCZE W 1932 R.	11
--	----

II.

DZIAŁALNOŚĆ BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO W 1932 R.

Uwagi ogólne	29
1. Dział emisyjny (pożyczki w listach zastawnych, obligacjach komunalnych, bankowych i budowlanych)	31
2. Dział operacyj bankowych	39
A) Kapitały obrotowe	39
B) Kredyty gotówkowe	42
a) kredyty budowlane	47
b) kredyty dla instytucyj i przedsiębiorstw państwowych	52
c) kredyty dla przedsiębiorstw należących do koncernu Banku Gospodarstwa Krajowego	53
d) kredyty dla samorządów	54
e) kredyty dla komunalnych kas oszczędności i spółdzielni	54
f) kredyty dla gospodarstwa prywatnego	57
C) Gwarancje i akceptacje	58
3. Sprawy administracyjno - organizacyjne	58
4. Komisja Rewizyjna	59

III.

OBJAŚNIENIA DO BILANSU, BILANSE I R-KI STRAT I ZYSKÓW ZA ROK 1932.

1. Objąsnienia do bilansu za rok 1932	60
2. Bilans B. G. K. z dnia 31. XII. 1932 r.	72
3. Rachunek strat i zysków B. G. K. za r. 1932	76
4. Protokół posiedzenia Komisji Rewizyjnej B. G. K. z dnia 1-go marca 1933 r.	78
5. Bilans Funduszu Emerytalnego Urzędników i Sług Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 31. XII. 1932 r.	79
6. Rachunek wydatków i dochodów Funduszu Emerytalnego za rok 1932	79

SPIS ZESTAWIENÍ STATYSTYCZNYCH.

1. Zestawienie kredytów gotówkowych i emisyjnych z końcem lat 1924 — 1932	30
2. Stan emisji listów zastawnych i obligacyj	32
3. Podział pożyczek emisyjnych udzielonych po koniec 1932 roku na kategorie kredytobiorców i grupy województw	34
4. Podział pożyczek emisyjnych przyznanych i anulowanych	36
5. Podział pożyczek emisyjnych udzielonych w ciągu 1932 roku na kategorie kredytobiorców oraz na grupy województw	36
6. Pożyczki w listach zastawnych i obligacjach udzielone przez B. G. K. do dnia 31 grudnia 1932 r. z podziałem według wysokości kwot	37
7. Podział wkładów według ich rodzajów	40
8. Zestawienie lokat Skarbu Państwa oraz wkładów z podziałem na kategorie wkładców	40
9. Podział wkładów według Oddziałów	41
10. Zestawienie kredytów gotówkowych za lata 1924 — 1931 oraz poszczególne miesiące 1932 roku	43
11. Stan kredytów gotówkowych z dnia 31 grudnia 1932 roku z podziałem na Oddziały B. G. K.	44
12. Ogólne zestawienie kredytów gotówkowych B. G. K. według poszczególnych kategorii kredytobiorców z dnia 31 grudnia 1932 roku	45
13. Środki finansowe przeznaczone na akcję kredytowo-budowlaną w r. 1932	48
14. Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na akcję kredytowo-budowlaną w r. 1932	49
15. Podział kredytów budowlanych przyznanych w ciągu r. 1932 według Oddziałów	49
16. Podział kredytów budowlanych przyznanych w ciągu r. 1932 na kategorie kredytobiorców	50
17. Podział kredytów budowlanych przyznanych w ciągu r. 1932 według celów	50
18. Zestawienie ilości mieszkań i izb sfinansowanych przez B. G. K. w ciągu 1932 roku	50
19. Podział kredytów budowlanych przyznanych po koniec 1932 roku według kategorii kredytobiorców	51
20. Podział kredytów dla Komunalnych Kas Oszczędności według ich rodzajów	55
21. Podział kredytów dla spółdzielni według ich rodzajów	56
22. Podział kredytów dla Komunalnych Kas Oszczędności i spółdzielni na grupy województw	56

I.

OGÓLNE POŁOŻENIE GOSPODARCZE W 1932 R.

Rok 1932 rozpoczął się pod znakiem dalszego wzrostu trudności gospodarczych świata. Wywołane powikłaniami politycznymi oraz silnymi wstrząsami w dziedzinie pieniężno-kredytowej w ciągu poprzedniego roku naprężenie w stosunkach międzynarodowych trwało nadal, uniemożliwiając rozwiązanie narastających trudności gospodarczych na płaszczyźnie współpracy międzynarodowej. Reglamentacja obrotu kapitałowego i walutowego, ograniczenia przywozowe i inne środki zmierzające do ochrony poszczególnych gospodarstw narodowych, a zwłaszcza ich walut, objęły znacznie szerszy teren niż w roku poprzednim: 6 dalszych krajów zawiesiło wymienialność swych banknotów na złoto, wskutek czego 39 walut w świecie uległo do końca 1932 r. deprecjacji, dochodzącej nieraz do 50% ich wartości nominalnej. Niektóre kraje, nie mogąc poddać zagranicznym zobowiązaniom, musiały ogłosić moratorium.

Następujące tą drogą zahamowanie funkcji handlu światowego pogłębiło kryzys; produkcja, obroty i ceny wykazały w pierwszej połowie roku dalszy spadek nawet w tych krajach, które wskutek deprecjacji swej waluty uzyskały korzystniejsze warunki eksportowe. Rynki kapitałowe, od których głównie zależy poprawa ogólnego położenia gospodarczego, kształtowały się niepomyślnie. Załamanie się koncernu Kreugera w marcu ub. r. spowodowało poważny wstrząs na giełdach światowych, wywołując nowe załamanie się kursów akcji.

Niemniej w drugiej połowie roku ubiegłego zarysowały się pewne tendencje konsolidacyjne, jako skutek odprężenia politycznego po układzie lozańskim, oraz wzrastającego upłynnienia się światowych rynków pieniężnych. Na rynkach papierów procentowych zaznaczył się powszechnie zwykły ruch kursów, co pozwoliło na przeprowadzenie z dużym powodzeniem konwersji pożyczek wojennych w Anglii i we Francji. Wysoka płynność rynków pieniężnych spowodowała powszechnie spadek stopy procentowej do nienotowanego w okresie powojennym poziomu. Równoległe z tem spadek produkcji i obrotów przybrał znacznie łagodniejsze rozmiary, a w wielu dziedzinach wytwórczości dała się nawet zauważyć pewna poprawa.

Te pomyślniejsze objawy nie zdołały jednak dotychczas zmienić zasadniczo położenia gospodarczego świata, który jest pogrążony nadal w głębokiej depresji. Wystarczy wskazać, że według obliczeń Międzynarodowego Biura Pracy liczba bezrobotnych na świecie (bez rodzin bezrobotnych i osób pozostających na ich utrzymaniu) wynosi około 30 milionów. Katastrofalny spadek cen i zarobków spowodował, że wartość światowych obrotów handlowych spadła w ubiegłym roku prawie o $\frac{1}{3}$ wartości obrotów w roku poprzednim. Stan produkcji przemysłowej oraz wskaźniki cen obniżyły się znacznie poniżej poziomu z 1931 roku. Szczególnie przesilenie w produkcji rolnej doznało dalszego zaostrzenia, gdyż poprawa cen zbóż, jaka po korzystnym przebiegu rokowań

lozańskich zaznaczyła się jednocześnie ze zwyżką cen innych surowców, ustąpiła miejsca pod koniec roku nowej dotkliwej zniżce.

W tych warunkach dochód narodowy zmniejszył się w niektórych krajach o przeszło 40% w stosunku do poprzednich lat pomyślności gospodarczej. Odbiło się to na budżetach państwowych, które wykazują olbrzymie deficyty. W szczególnie ciężkiem położeniu znajdują się kraje rolnicze Europy środkowej i południowo-wschodniej; wobec wzrastających trudności eksportowych, kraje te muszą spłacać wielką część swych zobowiązań zagranicznych zapasami kruszcowo-walutowymi swych banków emisyjnych i z tego powodu weszły na drogę ostrej deflacji kredytowej, która zastrzyła przesilenie. Różnica położenia między państwami wierzycielskimi a dłużniczymi pogłębia się na niekorzyść tych ostatnich wskutek stałego hamowania wymiany towarowej między państwami. Z powodu trudności walutowych kraje dłużnicze mogłyby wypełniać swe zobowiązania tylko drogą eksportu towarów; tę drogę im się jednak zamyka przy pomocy podwyższonych stawek celnych i ograniczeń przywozu.

Utrwała się przekonanie, że poprawa sytuacji nie będzie mogła nastąpić, jeżeli się nie usunie ograniczeń, które utrudniają normalny bieg życia gospodarczego. Stabilizacja walut, przywrócenie swobody w międzynarodowym obrocie towarowym i kapitałowym oraz unormowanie warunków spłaty długów na nowych podstawach, uwzględniających obecne możliwości płatnicze dłużników, stanowią konieczne przesłanki wszelkiej akcji, zmierzającej do likwidacji przesilenia.

* * *

Położenie gospodarcze Polski w ubiegłym roku cechowały zasadniczo te same trudności, jakie występowały w całym świecie. Jako kraj o strukturze przeważnie rolniczej Polska musiała bardzo dotkliwie odczuć skutki dalszego wzrostu trudności w produkcji zbożowej i hodowlanej. Silny spadek cen artykułów rolniczych po żniwach i utrudnienia, na jakie wywóz towarów napotykał zagranicą, były główną przyczyną ogólnego kurczenia się produkcji i obrotów— a co za tem idzie —dalszego obniżenia się dochodów i wzrostu trudności płatniczych. Niemniej, w porównaniu z innymi państwami środkowo- i wschodnio-europejskimi, gospodarstwo Polski wykazało pod wielu względami większy stopień żywotności i odporności na skutki kryzysu. W dziedzinie produkcji nastąpiło w roku ubiegłym lepsze przystosowanie rozmiarów wytwórczości do zmniejszonego zapotrzebowania, dzięki czemu zapasy towarów przestały wzrastać. Jednocześnie były prowadzone z dobrym skutkiem wysiłki w kierunku obniżenia kosztów produkcji, co pozwoliło na obniżenie cen artykułów produkcji przemysłowej.

Największą odporność wykazała jednak Polska w dziedzinie pieniężno-kredytowej. Parytet walutowy złotego został utrzymany przy zupełnej swobodzie obrotów pieniężnych z zagranicą. Niepokój wśród publiczności, wywołany wypadkami na terenie międzynarodowym, ustąpił w roku ubiegłym zupełnie, tendencje tezauryzacyjne osłabły, a w drugim półroczu zaznaczył się ponowny przypływ wkładów do instytucyj finansowych. W związku z tem sytuacja banków się poprawiła, pozwalając na prowadzenie bardziej liberalnej polityki kredytowej, a zwłaszcza na wszczęcie szeroko zakrojonej akcji obniżenia kosztów kredytu. Również gospodarstwo publiczne wykazało elastyczność w przystosowaniu się do spadku dochodów; dzięki daleko posuniętej redukcji wydatków niedobory budżetowe zostały sprowadzone do nieznacznych stosunkowo kwot, które bez trudności mogły być pokryte z rezerw, nagromadzonych w latach nadwyżek budżetowych.

Rolnictwo. Na ogólnym położeniu gospodarczym Polski zaciążyło w roku ubiegłym głównie dalsze pogłębienie trudności finansowych rolnictwa, spowodowane zarówno spadkiem cen ziemiopłodów, jak i pogorszeniem warunków zbytu artykułów pochodzenia zwierzęcego. W pierwszej połowie roku ceny z b ó ż w Polsce kształtowały się stosunkowo korzystnie, gdyż dzięki akcji Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych załamanie się tendencji zwykłej na międzynarodowych rynkach zbożowych w drugim kwartale roku nie odbiło się na cenach polskich, które, szczególnie dla pszenicy i żyta, zwykowały stale do połowy maja, przekraczając w tym czasie poziom z roku poprzedniego. Od maja jednak, pod wpływem ujawniających się dużych jeszcze zapasów zbóż, oraz zgodnie z tendencją międzynarodową, ceny zaczęły spadać, przy czym nowe zbiory ruch ten znacznie przyspieszyły. Najsilniej obniżyły się ceny żyta, tracąc według notowań giełdy poznańskiej przeszło 13 zł. na kwintalu, czyli połowę ceny z końca 1931 r. Ceny pszenicy natomiast, w związku z klęską rdzy zbożowej, odbiegały w końcu roku nieznacznie tylko od cen zeszłorocznych. Ceny jęczmienia i owsa spadły blisko o połowę, podobnie jak i ceny żyta.

Wobec niekorzystnego kształtowania się cen międzynarodowych na poprawę sytuacji nie mógł wpływać w silniejszej mierze wzmógłony wywóz niektórych zbóż, wykazujących w związku ze zwiększonym zbiorem znacznie większe nadwyżki eksportowe, t. j. żyta i jęczmienia. Wysokość zbiorów i wyniki handlu zagranicznego dla czterech głównych zbóż podaje poniższe zestawienie (w tysiącach tonn):

Z B I O R Y					SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO Nadwyżka: wywozu +, przywozu —				
Lata	pszenica	żyto	owies	jęczmień	Lata go- spodarcze	pszenica	żyto	owies	jęczmień
1927	1.662,6	5.887,1	2.138,9	1.275,9	1927/28	— 224,0	— 96,6	— 14,2	+ 64,7
1928	1.611,7	6.110,2	2.497,7	1.527,2	1928/29	— 67,4	+ 56,1	— 4,3	+ 186,3
1929	1.792,5	7.009,8	2.953,1	1.659,8	1929/30	— 26,3	+ 297,1	+ 67,3	+ 256,9
1930	2.240,5	6.958,1	2.347,6	1.463,9	1930/31	+ 82,2	+ 276,1	+ 6,4	+ 127,1
1931	2.264,9	5.702,6	2.309,5	1.475,7	1931/32	+ 56,7	+ 106,4	+ 2,8	+ 142,7
1932	1.346,4	6.110,5	2.390,8	1.400,8	1932/33*)	— 14,3	+ 164,6	+ 2,3	+ 115,8

Jak z powyższego zestawienia widać, zmniejszenie urodzaju pszenicy o 41% w porównaniu z 1931 r. spowodowało, że handel zagraniczny tem zbożem wykazał w I półroczu roku gospodarczego 1932/33 saldo ujemne w wysokości przeszło 14 tysięcy tonn, podczas gdy dwa lata poprzednie zamykały się nadwyżkami wywozu nad przywozem.

Zwiększenie urodzaju żyta natomiast przyczyniło się do poważnego wzrostu jego eksportu, który osiągnął już w ciągu pierwszych 6 miesięcy roku gospodarczego 1932/33 cyfrę o przeszło 50% wyższą niż w całym roku poprzednim. Ogółem w ciągu pierwszej połowy roku 1932/33 wywieziono czterech głównych zbóż 296,2 tys. tonn, a więc niewiele mniej niż w 1931/32 roku, w którym wywóz wyraził się cyfrą 329,9 tys. tonn.

W dziale produkcji hodowlanej nastąpiło w okresie sprawozdawczym dalsze pogorszenie, wywołane zarówno kurczącym się zapotrzebowaniem rynku wewnętrznego jak i poważnym pogorszeniem konjunktur wywozowych. Ceny bydła rogatego na rynku polskim wykazały dość znaczny spadek, mimo że pogłowiu nieco się zmniejszyło, obniżając się w porównaniu z rokiem poprzednim o blisko 3,5%. Ceny trzody chlewnej natomiast w końcu roku sprawozdawczego niewiele tylko odbiegały od cen z końca roku poprzedniego. Przyczyniło się do tego w dużej mierze

*) Za pierwsze 6 miesięcy roku gospodarczego (sierpień 1932 — styczeń 1933).

zmniejszenie pogłowia nierogacizny, które wykazuje według danych dorocznej rejestracji, przeprowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny w dniu 30 czerwca 1932 r., spadek o 1,5 milj. sztuk, a więc o przeszło 20% w stosunku do roku poprzedniego.

Wywóz bydła rogatego z Polski wyrażał się za cały rok kwotą zaledwie 3.226 tys. złotych wobec 11.454 tys. złotych w roku poprzednim. Wywóz nierogacizny zmniejszył się również, aczkolwiek w mniejszym stopniu, obniżając się w wartości do 22.841 tys. złotych wobec 52.249 tys. złotych w roku 1931. Wywóz bekonów i szynek natomiast utrzymał się ilościowo na poziomie zeszłorocznym, podczas gdy wartość jego spadła o ca 25% do 78,8 milj. złotych. W dziedzinie produkcji nabiałowej sytuacja była również mniej pomyślna. Ceny jaj, a zwłaszcza masła, pomimo zmniejszonej produkcji obniżyły się w porównaniu z rokiem poprzednim wskutek malejącej konsumpcji w kraju i wzrastających trudności eksportowych. Wywóz masła z Polski zmniejszył się zwłaszcza w ostatnich miesiącach roku ubiegłego, wskutek czego ogólna jego wartość roczna spadła do 3.858 tys. złotych. Wartość zaś wywozu jaj obniżyła się do 56.604 tys. złotych.

Przemysł. Spadek wytwórczości przemysłowej wystąpił z większą siłą na początku roku, poczem zaznaczyła się pewna stabilizacja stanu produkcji na osiągniętym niskim poziomie z dość wyraźnymi tendencjami jej wzrostu w niektórych miesiącach, podobnie zresztą jak to było można zaobserwować w innych krajach, zwłaszcza w drugiej połowie roku. Ponowny i większy stosunkowo spadek wytwórczości, niż to miało miejsce w poprzednich latach, nastąpił w ostatnim miesiącu roku sprawozdawczego. Obrazują to poniższe wahania wskaźników produkcji przemysłowej w ostatnich trzech latach*):

Wskaźniki	Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Ogólny	1930	91,0	85,6	81,9	80,9	80,7	79,8	80,5	81,3	82,7	82,8	79,9	74,9
	1931	73,5	72,9	72,2	71,4	72,3	72,4	71,5	69,9	68,6	65,9	63,0	57,9
	1932	51,8	51,9	52,9	54,5	54,6	54,4	54,1	54,7	53,2	56,1	56,7	49,2
Produkcja dóbr wytwórczych	1930	91,3	86,8	80,5	77,9	77,0	76,8	77,3	76,8	77,4	76,2	73,1	65,8
	1931	64,2	63,6	59,6	58,0	61,7	63,3	62,5	62,0	59,5	54,5	50,2	46,9
	1932	39,7	38,9	37,1	40,4	40,2	42,3	42,5	45,1	43,5	43,6	45,3	41,9
Produkcja dóbr spożycia	1930	85,1	78,9	79,0	78,9	79,8	78,0	79,7	80,5	82,8	84,2	80,1	75,0
	1931	74,3	75,2	78,9	77,1	77,9	76,5	74,2	69,5	70,1	68,4	65,0	58,4
	1932	55,0	60,4	63,0	64,2	64,5	64,1	62,2	61,9	62,8	65,1	65,0	50,9

Górnictwo węglowe wykazywało jeszcze w 1931 r. stosunkowo dużą odporność na skutki przesilenia dzięki swemu silnemu stanowisku na rynkach eksportowych, zwłaszcza na rynkach wolnej konkurencji. W roku sprawozdawczym jednak wywóz węgla doznał gwałtownego utrudnienia, z jednej strony wskutek ograniczeń i reglamentacji przywozu w licznych krajach, z drugiej zaś strony główny konkurent Polski w eksporcie węgla, przemysł węglowy W. Brytanji, uzyskał poważną premję eksportową po silnym spadku kursu waluty angielskiej, co mu ułatwiło skuteczne współzawodnictwo z węglem polskim głównie w krajach północnej Europy, a także na innych

*) Wskaźniki obliczane przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen do podstawy 1928=100, z wyeliminowaniem wahań sezonowych.

rynkach zbytu. W wyniku tych utrudnień, jak również pod wpływem skurczenia się ogólno-światowego zapotrzebowania węgla, wywóz węgla kamiennego z Polski obniżył się w roku ubiegłym o 27%, osiągając 10,4 milj. tonn. Ponieważ jednocześnie zbyt w kraju spadł o 20% (do 15,2 milj. tonn), wydobycie węgla uległo w porównaniu z 1931 r. silnemu ograniczeniu o przeszło jedną czwartą.

Druga z pośród gałęzi przemysłowych wydobywczych, przemysł naftowy, został dotknięty spadkiem zbytu swoich wytworów w stopniu nieco mniejszym. Rozchód przetworów naftowych w kraju obniżył się wprawdzie o 13% do 304 tys. tonn, zato wywóz produktów zagranicę nieco się zwiększył, osiągając 222 tys. tonn wobec 219 tys. tonn w roku 1931. Wydobycie ropy naftowej wykazało dalszy spadek o 12%. W czerwcu ub. roku ceny benzyny i nafty zostały obniżone przeciętnie o 10%, ceny parafiny o 14%.

Przytoczone poprzednio wskaźniki wytwórczości przemysłowej wskazują na to, że stosunkowo silniejszym ograniczeniom uległa w ubiegłym roku produkcja dóbr wytwórczych, wskutek dalszego dotkliwego skurczenia się działalności inwestycyjnej w całym gospodarstwie narodowym. O zaniku inwestycji nietylko w zakresie tworzenia nowych budowli i warsztatów, lecz również w zakresie uzupełniania i zastępowania urządzeń lub ich części zużytych świadczy bardzo wymownie silny spadek zbytu wytworów hutnictwa żelaznego, którego wytwórczość służyć może za najpewniejszy wskaźnik napięcia ruchu inwestycyjnego. Sprzedaż wyrobów żelaznych, dokonana w roku ubiegłym za pośrednictwem Syndykatu Hut, obniżyła się w stosunku do 1931 r. o 39%, wynosząc ogółem tylko 160 tys. tonn. Jeszcze silniej odbił się na wytwórczości hut spadek wywozu żelaza, spowodowany głównie mniejszemi dostawami do Rosji. W ciągu ub. roku huty wywoziły w łącznej sumie zaledwie 135 tys. tonn wyrobów walcowanych, co stanowi niecałe 35% wywozu z roku poprzedniego. Ceny wyrobów hutniczych zostały w ciągu ub. roku dwukrotnie obniżone, w kwietniu o 10%, w końcu grudnia zaś o dalsze 11%. Pod wpływem trudności eksportowych i niekorzystnych cen produkcja cynku obniżona została o 35% w porównaniu z rokiem 1931, a wytwórczość ołowiu została w ostatnim kwartale roku zupełnie zatrzymana.

Rozwój produkcji górniczo-hutniczej był w ostatnich latach następujący (w tys. tonn):

Wyszczególnienie	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
węgiel kamienny	35.747	38.084	40.616	46.236	37.506	38.265	28.835
ropa naftowa	796	723	743	675	663	631	557
sole potasowe	208	276	342	359	306	261	299
sól kamienna i warzonka	443	508	548	569	534	561	492
surówka żelazna	327	618	684	704	478	347	199
stal	788	1.244	1.438	1.377	1.237	1.037	564
wyroby walcowane	562	920	1.048	962	904	753	404
cynk	124	150	162	169	174	131	85
ołów	28	30	37	37	41	32	12

Również w dziale przemysłu przetwórczego silniejszym stosunkowo spadkiem zatrudnienia i obrotów dotknięte zostały gałęzie wytwarzające dobra służące do dalszej produkcji, a zwłaszcza zakłady pracujące dla przemysłu budowlanego. Z porównania liczb przepracowanych robotnikogodzin w większych zakładach wytwórczych wynika, że zatrudnienie przemysłu metalowego obniżyło się w stosunku do 1931 r. o przeszło 22%. W szczególnie ciężkim położeniu znalazły się fabryki maszyn i narzędzi rolniczych pod wpływem wzrastających

trudności finansowych rolnictwa. Ruch budowlany był znacznie słabszy wskutek całkowitego prawie wstrzymania budownictwa publicznego oraz silnego ograniczenia prywatnego budownictwa mieszkaniowego w związku ze zmniejszeniem państwowych kredytów budowlanych. Nieco większe rozmiary przyjęło budownictwo małych domków jednorodzinnych, do czego przyczyniły się w dużej mierze kredyty, uruchomione na ten cel z funduszy Skarbu Państwa przez Bank Gospodarstwa Krajowego. W tych warunkach zbyt wyrobów przemysłu mineralnego, jak cegły, cementu, wapna, obniżył się znacznie poniżej poziomu z poprzedniego roku. Na silne pogorszenie położenia w przemyśle drzewnym wpłynęło zarówno małe zapotrzebowanie materiałów i wyrobów drzewnych na rynku wewnętrznym, jak i silny spadek wywozu drzewa i wyrobów drzewnych, wynoszący połowę wartości eksportu drzewnego z 1931 roku.

Spadek wytwórczości dóbr spożycia był mniejszy. Na stan zatrudnienia przemysłu włókienniczego oddziaływały obok możliwości zbytu na rynku krajowym i zagranicą także wahania cen surowców włóknistych w ciągu roku. Ruch zwykłowy wytwórczości, jaki się zaznaczył na wiosnę i ponownie na jesieni w okresie zwyczajki cen surowców, załamał się pod koniec roku w związku z małymi obrotami oraz wzrastającymi trudnościami eksportowymi. Wartość wywozu wyrobów włókienniczych zmniejszyła się w porównaniu z 1931 r. o ok. 50%. W silniejszym stopniu niż w przemyśle włókienniczym obniżyło się zatrudnienie przemysłu odzieżowego, który zmniejszył swą wytwórczość przeciętnie o 1/4 w porównaniu z rokiem 1931. Natomiast przemysł skórnicy i papierniczy wykazał stosunkowo niewielkie ograniczenie produkcji.

Z pośród poszczególnych gałęzi przemysłu chemicznego spadkiem zbytu doknięte zostały zwłaszcza fabryki nawozów sztucznych. Wyrób superfosfatów ze względu na wielkie zapasy został przejściowo zawieszony, gdyż mimo niższych cen tych nawozów przeciętne zużycie superfosfatu na 1 ha ziemi ornej zmalało w porównaniu z 1931 r. prawie o 20%. Produkcja nawozów azotowych, w przeliczeniu na azot związany, zmniejszyła się o przeszło 20% do 24,4 tys. tonn. Zbyt nawozów potasowych na rynku krajowym obniżył się szczególnie silnie w sezonie jesiennym, osiągając w tym okresie zaledwie 2/3 sprzedaży jesiennej z poprzedniego roku. Pewną rekompensatę dla przemysłu potasowego i azotowego stanowiły znaczniejsze kontyngenty eksportowe uzyskane na podstawie zawartych porozumień międzynarodowych w tych działach wytwórczości. Zarówno przemysł potasowy jak i azotowy przeprowadziły poważną zniżkę cen swych wyrobów, wynoszącą przy nawozach azotowych prawie 39% w stosunku do roku 1927/28, przy solach potasowych 28,4%, przy kainicie zaś 25,7% w porównaniu z rokiem 1928. W korzystniejszym położeniu znajdowała się wytwórczość barwników, która wykazała dalsze zwiększenie, świadczące o wzrastającym uniezależnianiu się przemysłu włókienniczego i farbiarskiego od zagranicznego przemysłu chemicznego. Natomiast produkcja jedwabiu sztucznego doznała ograniczenia, co przy wroście zbytu pozwoliło na poważniejsze zmniejszenie zapasów tego artykułu. Wytwórczość przemysłu spożywczego zmniejszyła się tak pod wpływem kurczącego się zbytu w kraju, jak i wskutek spadku wywozu. Produkcja cukru w kampanji 1932/33 obniżyła się do 375 tys. tonn czyli o 16%. Spożycie cukru w kraju w roku gospodarczym 1931/32 spadło w porównaniu z rokiem poprzednim o 11% do niecałych 300 tys. tonn, eksport zaś obniżył się o 32% do 200 tys. tonn. W IV kwartale ceny cukru na rynku krajowym zostały obniżone o blisko 20%. Pogorszenie zbytu i ograniczenie zatrudnienia nastąpiło również w innych działach przemysłu spożywczego, jak w browarnictwie, gorzelnictwie oraz zakładach przetworów ziemniaczanych.

Odpowiednio do stanu produkcji przemysłowej liczba robotników zatrudnionych w przemyśle ulegała w ciągu roku znaczniejszym wahaniom. Na początku 1932 r. stan zatrud-

nionych w górnictwie, hutnictwie, przemyśle i przy robotach publicznych był o 100 tysięcy niższy niż przed rokiem, wynosząc łącznie 544 tysiące. Począwszy od II kwartału, liczba zatrudnionych zaczęła się zwiększać, osiągając podobnie jak w roku poprzednim najwyższy poziom w końcu października sumą 615 tysięcy, podczas gdy w końcu października 1931 r. wynosiła 689 tysięcy. W końcu roku sprawozdawczego stan zatrudnienia w wymienionych wyżej gałęziach wynosił łącznie ok. 496 tysięcy, był zatem o 54 tysiące niższy niż w końcu grudnia 1931 r.

Obroty handlowe i ceny. W wyniku kureżającej się ogólnej dochodowości i zarobków, a zwłaszcza stałego spadku siły nabywczej ludności rolniczej, obroty w handlu wewnętrznym w 1932 r. w stosunku do 1931 r. uległy dalszemu ograniczeniu, które w niektórych branżach dochodziło do połowy sprzedaży z poprzedniego roku. Znajduje to odbicie w spadku przewozów kolejowych, które w ostatnim roku obniżyły się w porównaniu z rokiem poprzednim o ok. 23%. Spadek ten zaznaczył się szczególnie silnie w ruchu zagranicznym, głównie wskutek poważnego ograniczenia przywozu towarów. Dalszym wskaźnikiem jest spadek obrotów w hurtowniach spółdzielczych, który w III kwartale 1932 r. w porównaniu z takimże okresem 1931 r. wynosił w spółdzielniach rolniczo-handlowych 33%, w spółdzielniach spożywczych 17% i w spółdzielniach mleczarsko-jajczarskich 52%. Wskaźnik wystawionych weksli według obliczeń Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych obniżył się o ok. 25% w porównaniu do 1931 r., o 27% zaś w stosunku do 1928 r.

Pod wpływem malejących obrotów spadek cen przybrał w 1932 r. nieco większe rozmiary niż w roku poprzednim. Szczególnie silnie obniżyły się ceny artykułów rolnych, wskutek czego rozpiętość między temi artykułami a wyrobami przemysłowymi, która w pierwszym półroczu dzięki wyższym cenom rolniczym znacznie zmalała, pogłębiła się pod koniec roku bardzo poważnie. Ceny artykułów przemysłowych zniżkowały bowiem znacznie słabiej, przy czym silniejszej niższe uległy ceny wyrobów nieskartelizowanych. Wskaźniki cen kształtowały się w grudniu w ostatnich trzech latach w porównaniu z 1927 r. wziętym za 100 następująco:

Tabl. Jag.

Wskaźniki	1930	1931	1932
Ogólny wskaźnik cen hurtowych	76,2	66,4	56,2
artykuły rolne	63,2	57,2	44,8
artykuły przemysłowe	86,9	74,0	65,8
Ogólny wskaźnik cen detalicznych	97,6	81,6	71,3
artykuły rolne	88,6	70,9	59,5
artykuły przemysłowe	106,8	91,7	83,3
Ogólny wskaźnik kosztów utrzymania*)	93,8	83,3	73,2

Z przytoczonych powyżej liczb wynika, że zniżka cen detalicznych oraz kosztów utrzymania była mniejsza od spadku cen hurtowych.

Handel zagraniczny. W latach pomyślnej konjunktury 1927--1929 Polska dzięki przyłowowi kapitałów z zagranicy, zarówno w postaci kredytów, jak kapitałów inwestycyjnych i dochodów z usług, przywoziła znacznie więcej towarów aniżeli wywoziła. Z chwilą wstrzymania przyływu kapitałów przy równoczesnym wzroście wypłat z tytułu amortyzacji zobowiązań dawniej zaciągniętych i korzyści majątkowych od kapitałów zagranicznych pracujących w Polsce,

*) W Warszawie.

musiała Polska ograniczyć import towarów zagranicznych celem wytworzenia nadwyżki wywozu, potrzebnej do zdobycia dewiz na płatności zagraniczne. Wobec tego, że z roku na rok malała również wartość wywozu polskiego, spadek przywozu musiał być silniejszy. Wartość obrotów handlowych na przestrzeni ostatnich 6 lat przedstawia się następująco (w milj. złotych):

R o k	Przywóz	Wywóz	Saldo
1927	2.892	2.515	—377
1928	3.362	2.508	—854
1929	3.111	2.813	—298
1930	2.246	2.433	+187
1931	1.468	1.878	+410
1932	862	1.084	+222

Zatem spadek wartości wymiany towarowej w 1932 r. zarówno w przywozie jak i w wywozie wynosił ok. 42%. Z tego powodu zmniejszyła się nadwyżka wywozu z 410 na 222 milj. złotych. Mimo, że na wywóz składają się głównie artykuły spożywcze, surowce i półfabrykaty, które zostały najsilniej dotknięte zniżką cen, zdołała Polska utrzymać czynne saldo handlu zagranicznego, które pozwoliło jej w dalszym ciągu wywiązywać się z płatności zagranicznych bez uciekania się do ograniczeń walutowych.

Spadek obrotów zagranicznych spowodował zmniejszenie ruchu towarowego w portach polskich, szczególnie w Gdańsku. Obrót towarów w porcie gdyńskim spadł tylko nieznacznie, gdyż z 5.300 tys. tonn w 1931 r. do 5.225 tys. tonn w 1932 r.; obroty portu gdańskiego natomiast obniżyły się w tym samym czasie z 8.331 tys. tonn do 5.476 tys. tonn. Wzrastające znaczenie Gdyni jest wynikiem stałej rozbudowy tego portu i usprawnienia jego urządzeń tak pod względem technicznym jak i w zakresie sprzężystej i taniej organizacji handlowej. Dzięki większym ułatwieniom technicznym oraz niższym opłatom i kosztom przeładunkowym koła gospodarze coraz więcej korzystają z usług portu gdyńskiego. Przytem Gdynia zyskuje nie tylko coraz więcej na znaczeniu jako port Polski, lecz posiada również wszelkie dane, by stać się portem dla sąsiadujących z nią na południu krajów jak Czechosłowacja, Węgry i Rumunja.

Pod względem wartości towarów przechodzących przez porty w stosunku do ogólnego przywozu i wywozu Polski Gdańsk zajmuje 21% przywozu i 27% wywozu, na Gdynię zaś przypada w przywozie 16%, a w wywozie 20%. W porównaniu z 1931 r. udział przywozu przechodzącego przez porty wzrósł z 25% do 37% ogólnej wartości importu, a udział wywozu z 40% do 47%. Ilościowo zaś przewóz morski wynosił w 1932 r. ok. 68% ogólnych obrotów towarowych z zagranicą.

Budżet Państwa. Ogólny spadek obrotów gospodarczych i obniżenie się dochodu społecznego było przyczyną stałego kurczenia się dochodów budżetowych Państwa, w wyniku czego rok budżetowy 1932/33, mimo surowych zarządzeń oszczędnościowych i redukcji preliminowanych wydatków, zamknięty został w gospodarce skarbowej niedoborem wpływów w wysokości 242 milj. złotych. Podobnie jak w roku poprzednim deficyt ten pokryty został drogą upłynnienia rezerw skarbowych, dochodem Skarbu z emisji monet zdawkowych, oraz niewielkimi stosunkowo operacjami kredytowymi, polegającymi na wykorzystaniu ustawowego bezprocentowego kredytu w Banku Polskim. Ustawowy kontyngent kredytowy Skarbu Państwa w instytucji emisyjnej został w ub. roku podniesiony do 100 milj. złotych; z kredytu tego wykorzystano Państwo w ciągu ub. roku sumę 70 milj. złotych, tak, że ogólny stan zadłużenia Skarbu Państwa w Banku Polskim, łącznie z 20 milionami wykorzystanymi poprzednio, wynosił w końcu roku 90 milj. złotych.

Uchwalony przez ciała ustawodawcze budżet na rok 1931/32 w wysokości 2.867 milj. złotych po stronie dochodów i 2.866 milj. złotych po stronie wydatków został w miarę malejących wpływów skarbowych zredukowany stopniowo o 400 milj. złotych, wskutek czego rok ten zamknięty został wydatkami w sumie 2.466 milj. złotych. Ponieważ jednak rzeczywiste dochody były o 605 milj. złotych (21%) mniejsze od preliminowanych, okres ten wykazał niedobór wpływów w wysokości 204 milj. złotych. Preliminarz na rok budżetowy 1932/33 przewidywał 2.377 milionów wpływów oraz 2.452 miliony wydatków. Ponieważ jednak dochody skarbowe nadal się kurczyły, Rząd dokonał dalszych oszczędności, głównie przez kompresję wydatków rzeczowych, a pozatem przez ponowne obniżenie uposażeń funkcjonariuszy państwowych poza Warszawą. Dzięki temu suma wydatków państwowych uległa zmniejszeniu o 208 milj. złotych. Jednocześnie Rząd dążył do zwiększenia dochodów budżetowych przez oszczędności w monopolach i przedsiębiorstwach państwowych, a pozatem drogą reformy kilku danin już istniejących oraz wprowadzenia nowych źródeł dochodu. Zarządzenia te nie zdołały wprawdzie zapewnić całkowitej równowagi budżetowej, sprowadziły jednak niedobory do sum stosunkowo niewielkich, które mogły być pokryte z istniejących rezerw oraz środków Skarbu. Łączna suma dochodów osiągnęła w ostatnim roku budżetowym, 2.002 milj. złotych, wydatki zaś wynosiły 2.244 milj. złotych, wskutek czego okres ten został zamknięty niedoborem w wysokości 242 milj. złotych.

Uchwalony preliminarz budżetowy na rok 1933/34 ustala sumę dochodów na 2.059 milj. złotych, wysokość wydatków zaś na 2.448 milj. złotych, czyli w sumie o 389 milionów wyższej. Suma dochodów utrzymana została więc naogół w ramach wpływów w roku 1932/33, zaś zwyżka preliminowanych wydatków w stosunku do rzeczywistych wydatków w bieżącym roku powstała głównie wskutek uwzględnienia w preliminarzu całkowitej obsługi długów państwowych. Rząd przewiduje możliwości zmniejszenia przewyżki wydatków nad dochodami przez dalsze oszczędności, a częściowo również przez zwiększenie dochodów z niektórych źródeł. Pozostały niedobór znajdzie pokrycie w posiadanych jeszcze przez Skarb rezerwach, przy czem pod uwagę brane są również operacje finansowe.

Stan długów państwowych zmniejszył się w ciągu 1932 r. o 44 milj. złotych do sumy 4.964 milj. złotych. Dług wewnętrzny mimo zwiększenia emisji renty ziemskiej o sumę 3,1 milj. złotych oraz dalszej konwersji obligacji pożyczek państwowych, opiewających na marki na ogólną sumę około 3 milj. złotych, zmalał o 15,7 milionów do kwoty 422,9 milj. złotych, z powodu spłat wynoszących około 21 milj. złotych. Spłaty długów zagranicznych osiągnęły w 1932 r. łącznie 55,6 milj. złotych. Jednocześnie jednak stan tych pożyczek zwiększył się o 27,3 milj. złotych wskutek wciągnięcia do Księgi Długów Państwa dwóch seryj obligacji, wypuszczonych w latach poprzednich na wykup linii kolejowych, należących do osób zagranicznych. W wyniku zatem ogólna suma zagranicznych długów Państwa zmniejszyła się w ciągu ubiegłego roku o 28,3 milj. złotych, t. j. z 4.569,8 milionów w dniu 1 stycznia 1932 r. do 4.541,5 milj. złotych na 1 stycznia 1933 r.

Sytuacja walutowa w roku ubiegłym przedstawiała się korzystniej niż w roku 1931. Jeszcze w pierwszym półroczu trwało wycofywanie krótkoterminowych kredytów przez zagranicę; odbywało się ono jednak w mniejszych rozmiarach i w słabszym tempie. W drugim półroczu natomiast proces likwidacji kredytów zagranicznych ustał niemal całkowicie. W bankach prywatnych łączna suma zobowiązań wobec banków zagranicznych na rachunkach „Banki Loro i Nostro” obniżyła się w ciągu roku ubiegłego o 61,5 milj. do 218,7 milj. złotych, podczas gdy w 1931 r. ubytek wynosił 191 milj. złotych.

Równocześnie osłabły znacznie tendencje tezauryzacyjne wśród ludności, które w 1931 r. wystą-

piły w Polsce — podobnie jak i w wielu innych państwach — ze szczególną siłą. Trwający w pierwszych miesiącach roku zakup walut zagranicznych, zwłaszcza banknotów dolarowych, a później, po zachwianiu się kursu dolara, zakup monet złotych, ustał w ostatnich miesiącach prawie zupełnie; nastąpiła silna podaż monet złotych, która umożliwiła Bankowi Polskiemu zasilenie swoich rezerw kruszcowych o poważne sumy przez zakup złota na rynku krajowym. Celem przeciwdziałania szkodliwej spekulacji walutowej banki — na podstawie wzajemnego porozumienia — postanowiły ograniczyć sprzedaż złota i walut tylko do wypadków, umotywowanych potrzebami gospodarzami. Również Bank Polski zaprzestał z początkiem czerwca dotychczasowej praktyki sprzedawania na giełdzie nieograniczonej ilości dolarów gotówkowych.

Pomyślnie kształtowanie się bilansu handlowego, który przez cały rok wykazywał nadwyżkę wartości wywozu, nie mogło jeszcze w pierwszej połowie roku zaważyć na ruchu zapasów kruszcowo-walutowych w Banku Polskim ze względu na trwające wycofywanie kredytów zagranicznych i tendencje tezauryzacyjne wśród ludności. W ciągu pierwszych 7 miesięcy zmniejszenie zapasu złota i walut w Banku Polskim wyniosło 168 milj. złotych; Bank zmuszony był kilkakrotnie dokonać sprzedaży złota zagranicę celem zwiększenia swej rezerwy walutowej. Od sierpnia nastąpiła pod tym względem poprawa; od tego czasu zapasy Banku stopniowo się zwiększały, przyczem Bank zakupywał zagranicą i w kraju złoto, starając się ograniczyć zapasy w walutach obcych do sum nieodzownych dla pokrycia bieżącego zapotrzebowania rynkowego. W ciągu całego 1932 r. zapas złota w Banku Polskim zmniejszył się o 98,2 miliony do 502,2 milj. złotych, zapas walut i dewiz obniżył się o 76,7 milionów do 136,7 milj. złotych, przyczem zapas walut i dewiz zaliczonych do pokrycia zmniejszył się o 39,5 milj. do 48,5 milj. złotych. W związku z tem pokrycie kruszcowo-walutowe obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku uległo zmniejszeniu — mimo dużej kompresji obiegu, wynosząc w końcu roku ubiegłego 45,02% wobec 48,09% w końcu 1931 r.; pokrycie zaś samem złotem wynosiło 41,05% wobec 41,94% z końca 1931 r.

Obroty walutowe na giełdach pieniężnych zmniejszyły się w roku ubiegłym wskutek znacznego skurczenia się obrotów handlowych z zagranicą. Największych obrotów dokonano dewizą dolarową; kurs wypłaty telegraficznej na New York wykazywał wahania od 8.902 do 8.999 zł., nie dochodził zatem do punktów złotych. Obroty banknotami dolarowymi były w pierwszej połowie roku dość ożywione, gdy jednak Bank Polski zaprzestał sprzedaży dolarów, zmniejszyły się i w ostatnich miesiącach dolar gotówkowy wogóle nie był notowany na giełdzie warszawskiej. Kursy innych walut kształtowały się zgodnie z tendencją na giełdach zagranicznych.

Ogólny obieg pieniężny zmniejszył się w ciągu ub. roku o 134,5 milionów do sumy 1.352,2 milj. złotych; z tej kwoty przypadało na bilety Banku Polskiego 1.002,8 milj. złotych (przed rokiem 1.218,3 milj.), a na bilon i monety srebrne 322,4 milj. (240 milj.) złotych. Redukcja obiegu pieniężnego została więc spowodowana wyłącznie zmniejszeniem się emisji Banku Polskiego; natomiast wzrósł obieg bilonu i monet srebrnych. W roku ubiegłym została podwyższona maksymalna granica emisji monet srebrnych i bilonu do 396 milj. złotych, na zasadzie porozumienia między Rządem a Bankiem Polskim. W związku z tem zostały przeprowadzone pewne zmiany w strukturze obiegu pieniężnego. Mianowicie zostały wycofane z obiegu 10-cio złotych bilety Banku Polskiego, a w ich miejsce wypuszczono monety srebrne 10-cio złotych, pozatem zostały wycofane z obiegu dawne srebrne monety 1, 2 i 5-cio złotych, a wypuszczono monety niklowe 1-złotowe oraz srebrne 2 i 5-złotowe.

Rynek pieniężny i kapitałowy kształtował się w roku ubiegłym niejednolicie. W pierwszej połowie roku panowały jeszcze tendencje niepomyślne, jako wynik zaburzeń na rynkach międzynarodowych w 1931 r. W tym okresie trwał odpływ wkładów, co zmuszało banki do redukcji kredytów celem utrzymania wysokiego pogotowia kasowego. Na rynku papierów wartościowych

kursy kształtowały się zniżkowo; duże straty poniosły zwłaszcza akcje, zarówno wskutek pogorszenia się sytuacji przemysłu, jak i pod wpływem tendencji na giełdach światowych (krach Kreugera w marcu). Od czerwca położenie zaczęło się stopniowo poprawiać. Uspokojenie w dziedzinie stosunków międzynarodowych, jakie przyniosła konferencja lozańska, wywarło również dodatni wpływ na rynek polski. Wycofywanie wkładów z banków ustało, a w bankach państwowych i kasach oszczędności zaznaczył się nawet dość duży ich przyływ. Wobec pomyślnego kształtowania się wkładów i dalszego spadku kredytów płynność banków wydatnie się poprawiła. Równocześnie wzrosło zainteresowanie papierami wartościowymi, przyczem papiery procentowe uzyskały dość dużą wyżkę kursową.

Ruch w kłado w ciągu roku ubiegłego ilustruje następujące zestawienie stanu wkładów w poszczególnych instytucjach (w milj. złotych):

Wyszczególnienie	1931 31.XII	1 9 3 2			
		31.III	30.VI	30.IX	31.XII
Bank Polski	190,5	142,3	113,9	116,7	196,3
Bank Gospodarstwa Krajowego	238,7	245,6	245,8	266,3	261,1
Państwowy Bank Rolny	62,9	62,4	59,7	62,5	60,5
Banki komunalne	62,5	64,5	65,1	66,0	63,8
Banki akcyjne	611,7	583,1	522,6	534,2	527,5
Oddziały zagranicznych banków akcyjnych	55,9	57,3	45,2	48,6	52,6
Pocztowa Kasa Oszczędności	509,8	538,7	534,1	562,0	622,9
Kasy oszczędności	603,3	624,5	611,0	611,4	627,9
Spółdzielnie kredytowe	346,4	322,4	314,1	303,9	306,5
Centralna Kasa Spółek Rolniczych	4,3	4,7	4,1	4,4	3,4
Razem	2.686,0	2.645,5	2.515,6	2.576,0	2.722,5
B. G. K. Lokaty Skarbu Państwa	506,7	490,3	483,4	484,9	483,6
P.B. R. Lokaty Skarbu Państwa	88,2	88,2	48,2	48,2	48,2
„ Fundusze rządowe administrowane	426,1	426,1	457,7	466,3	475,0
Ogółem	3.707,0	3.650,1	3.504,9	3.575,4	3.729,3

W porównaniu ze stanem na koniec 1931 r. obniżyły się wkłady w bankach prywatnych i w spółdzielniach kredytowych. W Banku Gospodarstwa Krajowego wkłady się zwiększyły, natomiast w drugiej instytucji publicznej — w Państwowym Banku Rolnym — uległy nieznacznemu zmniejszeniu. W Pocztowej Kasie Oszczędności przyrost wkładów oszczędnościowych osiągnął w ciągu ubiegłego roku nienotowaną dotychczas w działalności tej instytucji wysokość, mianowicie zgórą 115 milj. złotych wobec 81 milj. złotych w 1931 r. Również w bankach komunalnych i kasach oszczędności stan wkładów nieco się zwiększył. Z pośród różnych rodzajów wkładów największy przyrost wykazały wkłady oszczędnościowe; wkłady posiadające przeważnie charakter rezerwy gotówkowej przedsiębiorstw, jak n. p. wkłady na rachunkach czekowych, naogół się zmniejszyły.

Z względu na niepomyślny ruch wkładów w pierwszej połowie roku ubiegłego banki zmuszone były do dalszego ograniczenia swej działalności kredytowej. Nowe kredyty były udzielane z dużą ostrożnością tembardziej, że likwidacja poprzednio udzielonych napotykała na duże trudności. Podaż weksli nadających się do dyskonta zmalała, wskutek czego w drugim półroczu, gdy odpływ wkładów został zahamowany, kredyty krótkoterminowe kureczyły się w dalszym ciągu. Popyt na kredyt ze strony większych przedsiębiorstw był niewielki zarówno wskutek spadku obrotów towarowych, jak i ze względu na coraz szerzej stosowaną zasadę sprzedaży za gotówkę. Nato-

miast mniejsze przedsiębiorstwa i gospodarstwa rolne objawiały nadal duże zapotrzebowanie kredytu na spłatę poprzednio zaciągniętych zobowiązań; tego rodzaju potrzeb kredytowych, nieopartych na realnych obrotach towarowych, banki nie uwzględniały. Słaba podaż dobrych weksli skłoniła Bank Polski do rozszerzenia od dnia 21 listopada ub. roku dotychczasowego maksymalnego terminu weksli w dyskoncie z 75 do 90 dni.

Z wyjątkiem banków komunalnych spadek kredytów nastąpił we wszystkich instytucjach i to w proporcji znacznie większej niż spadek kapitałów obcych. Najmniejszy spadek wykazują banki państwowe. Już w roku 1931 stwierdziliśmy, że udział banków państwowych w ogólnej sumie kredytów zwiększył się; w roku ubiegłym udział ten wzrósł jeszcze bardziej. Zjawisko to tłumaczy się tem, że banki państwowe w mniejszym stopniu opierają swą działalność na wkładach prywatnych, wobec czego ruch wkładów mniej decyduje o ich działalności kredytowej, przytem na banki te spadł niejako z natury rzeczy ciężar walki z kryzysem drogą ratowania najbardziej zagrożonych placówek gospodarczych.

Stan kredytów krótkoterminowych i kredytów gotówkowych długo- i średnioterminowych w poszczególnych instytucjach kredytowych kształtował się w ciągu roku ubiegłego następująco (sumy kredytów po odliczeniu redyskonta — w milj. złotych; zestawienie nie obejmuje kredytów, udzielonych przez kasy oszczędności i spółdzielnie kredytowe, ze względu na brak dokładnych danych) :

Wyszczególnienie	1931 31.XII	1 9 3 2			
		31.III	30.VI	30.IX	31.XII
Kredyty krótkoterminowe					
Bank Polski	796,4	764,2	795,1	741,3	699,7
Bank Gospodarstwa Krajowego	226,5	231,7	217,7	228,3	206,3
Państwowy Bank Rolny	156,3	122,5	117,4	113,3	102,7
Banki komunalne	55,5	58,0	51,9	51,7	45,3
Banki akcyjne	824,8	797,3	736,3	718,3	709,4
Oddziały zagranicznych banków akcyjnych	117,8	117,0	110,6	110,9	92,9
Pocztowa Kasa Oszczędności	19,3	19,6	19,4	20,3	17,7
Centralna Kasa Spółek Rolniczych	20,2	20,5	20,2	19,8	18,7
Razem	2.216,8	2.130,8	2.068,6	2.003,9	1.892,7
Inne kredyty					
B. G. K. Kredyty gotówkowe średnio- i długo-terminowe	116,1	112,7	114,1	113,6	119,1
B. G. K. Kredyty w dziale operacyjz ze Skarbem Państwa	642,3	633,9	628,1	636,5	618,4
P. B. R. Pożyczki z fundusz. rządowych admin.	396,1	401,5	404,6	413,3	420,7
Ogółem	3.371,3	3.278,9	3.215,4	3.167,3	3.050,9

Ze względu na kurczącą się podaż weksli kupieckich w związku ze spadkiem obrotów handlowych najsilniejszej redukcji uległy portfele wekslowe banków, które w końcu 1932 r. obniżyły się w bankach akcyjnych oraz większych domach bankowych o 22,8% w stosunku do stanu z przed roku. Kredyty w rachunkach otwartych spadły o 18,7%, natomiast pożyczki terminowe wzrosły o 17,9%.

Likwidacja kredytów napotykała w roku ubiegłym na dość duże trudności. Wpłynęło na to głównie niekorzystne położenie finansowe rolnictwa, zmuszające instytucje udzielające kredytu rolnikom do stosowania większych ulg i prolongat w spłacie kredytów, zwłaszcza, że wobec dużego spadku cen ziemi przymusowa realizacja roszezeń bardzo często nie doprowadzała do całkowitego

zaspokojenia wierzycieli. Stan protestów wekslowych obniżył się wprawdzie silnie pod koniec ubiegłego roku, jednak w stosunku całorocznym wynosił 12,6% sumy weksli płatnych wobec 13,1% w roku poprzednim. Wyjątek stanowi Bank Polski, w którym stosunek protestów wekslowych do sumy weksli płatnych wykazał poważny spadek wskutek bardzo ostrożnej selekcji weksli podawanych do dyskonta jak i szerzej stosowanych przez Bank prolongat płatności weksli rolniczych. Mniej korzystnie natomiast przedstawiała się sytuacja w bankach prywatnych: protesty wekslowe bowiem w bankach akcyjnych i większych domach bankowych wzrosły z 8,3% w grudniu 1931 r. do 15,5% portfelu wekslowego banków w grudniu ub. roku.

Równolegle ze spadkiem kredytów malało w bankach zadłużenie z tytułu redyskonta i na rachunkach korespondencyjnych. W pierwszej połowie roku ubiegłego podczas trwającego jeszcze odpływu wkładów zadłużenie banków z tytułu redyskonta w Banku Polskim wzrastało; w drugiej połowie natomiast stopniowo się zmniejszało. Według bilansu łącznego banków akcyjnych i większych domów bankowych stosunek procentowy redyskonta do dyskonta obniżył się z 50,7% w grudniu 1931 r. do 50,0% na koniec roku ubiegłego. Spadek operacyj biernych i czynnych odbił się ujemnie na rachunkach wynikowych. Procenty i prowizje wyniosły według bilansu łącznego wspomnianych banków na koniec grudnia ub. r. 60,3 milj. złotych, podczas gdy w końcu 1931 r. wynosiły 93,8 milionów. Poważny spadek wykazują również koszty handlowe — z 83,5 milj. do 63,5 milj. złotych; spadek ten jednak nie mógł skompensować całkowicie spadku dochodów. Suma bilansowa obniżyła się z kwoty 2.251 milj. do 1.971 milj. złotych. Naogół płynność banków poprawiła się w roku ubiegłym, ale poprawa ta nastąpiła kosztem rentowności.

Znaczne uspokojenie, jakie nastąpiło na rynku pieniężnym w drugiej połowie roku ubiegłego, wyrażając się m. in. w zahamowaniu odpływu wkładów i rezerw kruszcowo-walutowych Banku Polskiego, pozwoliło na rozpoczęcie szeroko zakrojonej akcji w kierunku potaniania kredytu. Akcję tę podjął Rząd jako jeden z głównych środków obniżania kosztów produkcji i dostosowania stopy procentowej do zmniejszonej rentowności przedsiębiorstw oraz gospodarstw rolnych. W dniu 21 października ub. r. Bank Polski obniżył obowiązującą od 3 października 1930 r. stopę dyskontową z 7½% do 6% oraz lombardową z 8½ do 7%. W tym samym dniu zostało wydane rozporządzenie Ministra Skarbu, zmniejszające maksymalne stawki odsetek w stosunkach kredytowych pozabankowych z 15% do 12%. Od 7 listopada została obniżona drogą rozporządzenia Ministra Skarbu maksymalna granica kosztów kredytu bankowego z 11% do 9½%; tylko niektóre komunalne kasy oszczędności oraz wszystkie spółdzielnie kredytowe mogą pobierać przejściowo 10% w stosunku rocznym.

Obniżenie stopy procentowej od kredytów krótkoterminowych pociągnęło za sobą obniżkę stawek procentowych od wkładów. Pocztowa Kasa Oszczędności i wszystkie prawie komunalne kasy oszczędności oraz banki państwowe dwukrotnie obniżyły w ciągu ub. roku oprocentowanie wkładów. Po drugiej obniżce, obowiązującej z dniem 1 grudnia ub. r. w stosunku do nowych wkładów, a z dniem 1 stycznia b. r. w stosunku do dawnych wkładów, stopa od wkładów oszczędnościowych w złotych wynosi w P.K.O. 5%, a od wkładów w złotych w złocie 4%, została więc dla obydwu typów wkładów obniżona o 2 punkty. Komunalne kasy oszczędności obniżyły stawki od wszelkiego rodzaju wkładów naogół o 2 punkty, a od wkładów w walutach obcych i w złotych w złocie nawet o 3 punkty. W tych samych terminach obniżyły oprocentowanie wkładów banki państwowe oraz banki prywatne na mocy umowy międzybankowej o ¾ do 1¼ punktu, tak, że nowe stawki wynoszą przy wkładach bezterminowych najwyżej 4½%, przy wkładach terminowych zaś, zależnie od terminu wypowiedzenia, wahają się od 5¼ do 7% w stosunku rocznym. Należy zaznaczyć, że oprocentowanie wkładów w bankach państwowych jest niższe niż w bankach prywatnych i w kasach oszczędności. Posunięcia te nie wywarły ujemnego wpływu na ruch wkładów: trwający nadal, zwłaszcza w instytucjach pań-

stwowych, ich przyrost świadczy o tem, że publiczność w obecnej konjunkturze bardziej kieruje się bezpieczeństwem niż rentownością lokaty.

Niezależnie od akcji obniżania kosztów kredytu Rząd zastosował szereg środków, zmierzających do ulżenia sytuacji dłużników. Bliższe omówienie tych zarządzeń znajduje się poniżej w rozdziale poświęconym akcji zwalczania skutków kryzysu.

Ciasnota na rynku pieniężnym i spadek rozmiarów kapitalizacji wewnętrznej wywarły ujemny wpływ na chłonność rynku lokacyjnego. Podobnie jak w innych państwach, tak i w Polsce zbyt wysoka jeszcze stopa procentowa na tym rynku uniemożliwiła rozpoczęcie większych inwestycji, których finansowanie odbywa się zwykle przy pomocy emisji długoterminowych pożyczek. Trudności w ulokowaniu emisji bądź na rynku krajowym bądź zagranicą spowodowały, że **d z i a ł n o ś ć i n s t y t u c y j k r e d y t u d ł u g o t e r m i n o w e g o** wykazała w roku ubiegłym znaczny spadek. Ogólny stan pożyczek w listach zastawnych wzgl. obligacjach udzielonych przez prywatne instytucje kredytu długoterminowego zaczął się od połowy roku zmniejszać wskutek przewyżki amortyzacji nad sumą nowoudzielonych pożyczek. Wzrost pożyczek wykazują banki państwowe, jednak wzrost ten nastąpił głównie z powodu konwersji gotówkowych pożyczek długoterminowych na pożyczki emisyjne.

Stan emisji listów zastawnych i obligacyj we wszystkich instytucjach polskich był w poszczególnych kwartałach następujący:

Instytucje	1931 31.XII	1 9 3 2			
		31.III	30.VI	30.IX	31.XII
Bank Gospodarstwa Krajowego	792,2	803,2	815,4	825,6	837,8
Państwowy Bank Rolny	338,1	339,7	339,0	339,6	334,7
3 tow. kredytowe ziemskie	548,5	547,6	553,7	549,3	551,6
13 tow. kredytowych miejskich	325,3	336,3	335,8	334,8	332,7
4 banki hipoteczne i 2 komun.	158,8	159,2	156,4	159,0	156,2
Tow. Kredytowe Przemysłu Pol.	50,1	55,1	52,9	50,0	48,0
Ogółem	2.213,0	2.241,1	2.253,2	2.258,3	2.261,0

Mimo niekorzystnych kursów giełdowych emisje akcji były większe aniżeli w roku poprzednim. W ciągu ub. roku założono 36 nowych spółek akcyjnych o kapitale zakładowym 46,3 milj. złotych wobec 32 spółek o kapitale zakładowym 18,7 milj. złotych, założonych w roku poprzednim. Wzrosły również emisje akcji na powiększenie kapitału zakładowego spółek już istniejących. O ile bowiem w ciągu r. ub. dokonano drogą subskrypcji powiększenia kapitałów w 35 spółkach na sumę 92,7 milj. złotych, to w roku 1931 liczba tych powiększeń wyniosła 46 na sumę 54,4 milj. złotych. Zmniejszenia kapitałów dokonano w ciągu ubiegłego roku w 11 spółkach na sumę 37,1 milj. złotych (w 1931 r. w 13 spółkach na 24,4 milj. złotych), wykreślonych z rejestru zaś zostało 19 spółek z kapitałem 9,7 milj. złotych wobec 30 spółek i 5,1 milj. złotych w roku poprzednim.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba upadłości zgłoszonych w ciągu roku ubiegłego wynosiła 545; w porównaniu do 769 zgłoszonych upadłości w 1931 r. była zatem o przeszło 30% mniejsza. Z wyjątkiem spółdzielni, wśród których ilość upadłości dość silnie wzrosła, liczba upadłości we wszystkich pozostałych rodzajach przedsiębiorstw, zarówno wśród spółek jak i przedsiębiorstw jednoosobowych, była daleko mniejsza. Stan taki zdaje się świadczyć o tem, że eliminacja przedsiębiorstw słabszych i nieposiadających trwałych podstaw rozwoju została już daleko naprzód posunięta.

Obroty papierami procentowymi na giełdach pieniężnych obniżyły się w porównaniu z rokiem poprzednim stosunkowo nieznacznie. Silniejszy spadek transakcyj natomiast nastąpił w dziale akcji, które już w poprzednim roku wykazały silniejsze ograniczenie obrotów.

Kursy papierów wartościowych kształtowały się niejednolicie i naogół zgodnie z tendencją na giełdach światowych. W pierwszej połowie roku ubiegłego przeważał ruch zniżkowy doprowadzając zwłaszcza kursy akcji do najniższego notowanego dotąd poziomu. W drugiej połowie roku, pod wpływem odprężenia sytuacji międzynarodowej, nastąpiła dość znaczna poprawa, przynosząc szczególnie wyższą kursy papierów o stałym oprocentowaniu. Wzrosło zwłaszcza zainteresowanie pożyczkami państwowymi, które z końcem roku ubiegłego osiągnęły kurs wyższy niż w roku poprzednim. Kursy listów zastawnych i obligacyj emitowanych przez banki państwowe pozostały niezmienione przez cały rok. Listy zastawne i obligacje instytucyj prywatnych miały tendencję niejedolitą: w drugiej połowie roku ich poziom kursowy nieco się podniósł, gdy jednak w grudniu została wydana ustawa o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresu umorzenia pożyczek długoterminowych i emitowanych na ich podstawie listów zastawnych wzgl. obligacyj, nastąpił znaczny spadek kursów papierów objętych konwersją. Spadek kursów z tego powodu był jednak mniejszy, niżby to wynikało z dokonanej obniżki oprocentowania. Wskutek tego rentowność papierów podlegających konwersji była z końcem ub. roku niższa niż przed ogłoszeniem ustawy konwersyjnej.

* * *

Akcja walki Rządu z przesileniem gospodarczem opierała się, podobnie jak poprzednio, również w roku ubiegłym na dwóch podstawowych założeniach: utrzymania stałości waluty oraz dostosowania gospodarki budżetowej Państwa do zdolności podatkowej społeczeństwa i posiadanych przez Skarb Państwa środków i rezerw. Dążąc do utrzymania stałości waluty, Rząd polski nie poszedł za wzorem państw sąsiadujących z Polską, które dla ochrony swych walut wprowadziły rygorystyczną kontrolę obrotu walutowego, lecz przyjął za zasadę, że odpływ rezerw emisyjnych musi być wyrównany z jednej strony odpowiednią redukcją obiegu pieniężnego przez zmniejszenie kredytów w banku emisyjnym, z drugiej zaś — zwiększeniem dopływu walut, pochodzących z nadwyżki eksportu towarów. Wynikiem pierwszego założenia była polityka deflacyjna Banku Polskiego w ciągu ub. roku, która niewątpliwie wzmogła kurczenie się ogólnej działalności gospodarczej, uchroniła jednak aparat pieniężno-kredytowy, a przez to całe życie gospodarcze Polski, od większych wstrząsów.

Na terenie polityki handlu zagranicznego zastosował Rząd cały szereg zarządzeń, zmierzających do zahamowania odpływu dewiz przez zmniejszenie zbędnego importu, a jednocześnie popierał wszelkie dążenia, mające na celu zwiększenie eksportu towarowego. Należy jednak podkreślić, że utrudnienia przywozu towarów, jakie weszły w życie w 1932 r. w postaci wyżek celnych, zakazów przywozu oraz kontyngentów importowych, były akcją ściśle ochronną, zastosowaną dopiero po wprowadzeniu podobnych, a często nawet większych ograniczeń przez inne kraje, stanowiące nasze najpoważniejsze rynki zbytu. Przytem zwiększonej ochrony celnej wymagała również wytwórczość krajowa, której groziła zwiększona konkurencja na własnym rynku, zwłaszcza ze strony tych krajów, które wskutek deprecjacji swych walut zyskały poważną nieraz premję eksportową. Do zwiększenia eksportu towarowego z Polski zmierzało utrzymanie zwrotu ceł, stosowane głównie w dalszym ciągu dla wywozu artykułów rolnych, a także dla szeregu wyrobów przemysłowych, a następnie ulgi podatkowe i taryfowe dla eksportu towarowego, rozbudowa portu w Gdyni i skierowywanie

przewozów na drogę morską, wreszcie posunięcia organizacyjne, mające na celu usprawnienie organizacji eksportu i podniesienie jakości wywożonych towarów.

Dążąc do równowagi między dochodami i wydatkami Skarbu Państwa, Rząd przeprowadził w ub. roku dalsze ograniczenie wydatków państwowych o kilka procent, wskutek czego kompresja budżetu w roku 1932/33 doszła prawie do 25% sumy wydatków w roku 1929/30. Redukcji uległy zarówno wydatki rzeczowe jak i personalne. W tym celu uległy likwidacji Ministerstwo Robót Publicznych i Ministerstwo Reform Rolnych oraz liczne urzędy niższych instancyj, a jednocześnie wielkie oszczędności zostały przeprowadzone w monopolach i przedsiębiorstwach państwowych. Celem zwiększenia dochodów skarbowych zreformowane zostały niektóre podatki, jak podatek dochodowy i opłaty stemplowe, wprowadzono 10% podatek od energii elektrycznej dla celów oświetleniowych; pozatem podwyższono niektóre stawki podatkowe (od nieruchomości i lokali, od piwa, wina, olejów mineralnych, drożdży), a wreszcie usprawniono aparat fiskalny i pobór danin.

Gdy dzięki tym skutecznym zarządzeniom ani walucie ani też gospodarce budżetowej Państwa nie groziły większe wstrząsy, a w społeczeństwie znikły nastroje niepokoju i objawy nieufności do instytucyj finansowych, Rząd mógł przystąpić do dalszego etapu walki z kryzysem, stawiając sobie jako główne zadanie dostosowanie wszystkich elementów i czynników życia gospodarczego do zmienionych warunków, a zwłaszcza do zmniejszonej dochodowości rolnictwa. Na pierwszy plan wysuwał się problem zadłużenia. Spadek rentowności przedsiębiorstw, zwłaszcza warsztatów rolniczych, spowodował, że dłużnicy nie byli w stanie spłacać swych zobowiązań w umówionych terminach i umówionej wysokości. Zarządzenia wydane w zakresie ochrony dłużników obejmują z jednej strony zarządzenia w zakresie realizacji wierzytelności, z drugiej zaś strony obniżenie kosztów kredytu.

Z pośród najważniejszych aktów pierwszej grupy wymienić należy: 1) Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie, wprowadzające instytucję nadzoru sądowego i odroczenia wypłat, z której to instytucji już dawno korzystały przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe; 2) rozporządzenie o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej; 3) rozporządzenie o najniższej cenie licytacyjnej nieruchomości; 4) rozporządzenie o egzekucji prowadzonej na majątku samorządów. Akty te mają chronić dłużnika przed bezwzględnością wierzycieli w tych wypadkach, gdy dłużnik znalazł się nie ze swej winy w trudnościach płatniczych. Równocześnie jednak została wzmocniona ochrona praw tych instytucyj kredytowych, które ze względu na rodzaj dokonywanych operacyj wymagają bezwzględnie punktualnej płatności kredytów. Stąd ukazały się n.p. rozporządzenia, ułatwiające egzekucję należności instytucyj kredytu długoterminowego wzgl. zaostrzające kary na dłużników za usunięcie zastawu przy kredytach zastawowych.

Ulgi dla dłużników w zakresie kosztów kredytu rozpoczęły się akeją w kierunku walki z lichwą, panoszącą się zwłaszcza na wsi. W tym celu zostały ustanowione urzędy rozjemcze dla spraw kredytowych drobnych rolników, a Minister Skarbu otrzymał upoważnienie do regulowania maksymalnej wysokości odsetek, dopuszczalnej przy udzielaniu kredytów. Na tej podstawie zarządzone zostało obniżenie stawek procentowych od kredytów w bankach oraz pożyczek pozabankowych.

Najważniejszym jednak aktem ustawodawczym w dziedzinie gospodarczej była wydana w końcu ub. roku ustawa konwersyjna, na mocy której oprocentowanie pożyczek długoterminowych i wydanych na ich podstawie listów zastawnych i obligacyj zostało obniżone do 4½ wzgl. 5 i 5½%, z jednoczesnem przedłużeniem okresów amortyzacji pożyczek. Konwersją nie zostały objęte jednak emisje gwarantowane przez Skarb Państwa, emisje banków państwowych i emisje ulokowane oraz notowane na giełdach zagranicznych,

Motywy wydania ustawy konwersyjnej było ciężkie położenie dłużników, którzy, zaciągawszy pożyczki długoterminowe w okresie pomyślnej konjunktury na wysoki procent, obecnie nie są w stanie pokryć z malejących dochodów obsługi tych pożyczek. W instytucjach kredytu długoterminowego powstawały wskutek tego wielkie zaległości, których przymusowe ściąganie było bardzo utrudnione. W tych warunkach Rząd uznał za konieczne wkroczenie Państwa w istniejące stosunki umowne przez nakazanie redukcji oprocentowania i przedłużenie okresów amortyzacyjnych. Przymusowa konwersja, dając duże ulgi dłużnikom, ma na celu ułatwienie regularnej spłaty długów w przyszłości i tem samym zapewnia posiadaczom emisyj większe bezpieczeństwo ich kapitału wzmian za częściową redukcję odsetek.

Znaczny spadek cen ziemiopłodów w drugiej połowie ub. roku spowodował, że rozpiętość między cenami artykułów rolnych i wyrobów przemysłowych, która zmalała w pierwszych miesiącach, pogłębiła się silnie w końcu ub. roku. Ponieważ stan taki powodować musi dalsze skureczenie się zdolności nabywezej ludności rolniczej dla artykułów przemysłowych, wszelkie dążenia do zmniejszenia różnicy między poziomem cen dwóch grup artykułów nabierały specjalnego znaczenia. Akcja rządowa w tym zakresie szła w dwóch kierunkach: z jednej strony stosowano środki, mające na celu przeciwdziałanie zniżkowym wahaniom cen rolniczych, z pośród których wymienić należy ochronę celną przed przywozem artykułów rolnych z zagranicy, zwroty ceł od wywozu zbóż i artykułów hodowlanych, kredyty rejestrowe oraz interwencję Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych na rynku wewnętrznym. Z drugiej zaś strony wszelkie wysiłki musiały być skierowane do obniżki cen wyrobów przemysłowych, zwłaszcza artykułów skartelizowanych, których poziom w okresie kryzysu stosunkowo najmniej się obniżył. W ciągu ub. roku przeprowadzona została poważna zniżka cen wyrobów monopolowych, spirytusowych i tytoniowych. Głównie dzięki inicjatywie Rządu nastąpiła również obniżka cen wszystkich prawie podstawowych artykułów przemysłowych skartelizowanych, jak żelaza, cementu, przetworów naftowych, maszyn i narzędzi rolniczych, nawozów sztucznych, papieru, cukru oraz szeregu innych wytworów głównie nabywanych przez ludność rolniczą, jak również materiałów budowlanych. W niektórych ośrodkach miejskich przeprowadzona została również znaczniejsza obniżka cen energii elektrycznej. Dalszym uzupełnieniem dążeń do potanienia kosztów produkcji i cen towarów są prace nad nowelizacją ustawodawstwa socjalnego, mające na celu odciążenie życia gospodarczego.

Jakkolwiek na odcinku skarbowo-budżetowym nad wszystkimi innymi zagadnieniami dominowała troska o równowagę między dochodami i wydatkami, nie wykluczyło to jednak udzielenia życiu gospodarczemu poważnych ulg podatkowych. Ponieważ pod ciężarem kryzysu uginają się najbardziej rolnictwo, ulgi więc, które Skarb Państwa zastosował wobec podatników, w pierwszym rzędzie wydane były w interesie warsztatów rolnych, bez pokrzywdzenia jednak innych gałęzi gospodarczych. Szerokie pełnomocnictwa dla Ministra Skarbu wydane zostały w tym zakresie w ustawie z marca 1932 r., która upoważnia Ministra do odraczania, rozkładania na raty i umarzania zaległości w podatkach bezpośrednich, do obniżania i umarzania kar za zwłokę, odsetek za odroczenie, kosztów egzekucyjnych oraz zaliczania na poczet podatków sum należnych podatnikom od Skarbu. Uprawnienia te znalazły szerokie zastosowanie do zaległości rolniczych z tytułu danin od nieruchomości gruntowych przez odroczenie spłaty takich zaległości, udzielenie wysokich bonifikat od sumy zaległości i zmniejszenie odsetek za zwłokę w razie ich wcześniejszej spłaty, zmniejszenie kosztów egzekucyjnych, możliwości umarzania zaległości w podatku gruntowym i dochodowym. Przewidziana została również możliwość spłaty zaległości niektórych podatków (gruntowy, majątkowy, spadkowy, przemysłowy) w naturze (ziemiopłodami, węglem, drzewem) z przeznaczeniem tych towarów na akcję pomocy dla bezrobotnych. Inne rozporządzenia przewidują ulgi w spłacie zaległości podatku przemysłowego oraz daniny lasowej. Kary za zwłokę zostały obniżone z 18

do 15% w stosunku rocznym. Nowelizacja podatku przemysłowego, przeprowadzona w roku 1932, wprowadziła stopniową obniżkę stawek tego podatku, scalenie podatku przy niektórych artykułach oraz zryczałtowanie dla drobniejszych przedsiębiorstw.

Wśród ulg, udzielonych przez Państwo życiu gospodarczemu, a mających przyczynić się do zmniejszenia kosztów towarów, wielkie znaczenie posiadają ulgi taryfowe w przewozie kolejowym. Polityka tych ulg nastawiona była w poprzednich latach głównie pod kątem faworyzowania eksportu towarów z Polski oraz importu surowców i materiałów niezbędnych dla przemysłu krajowego, ze szczególnem uprzywilejowaniem kierunku do portów. Ostatnio położony został również większy nacisk na potaniecie transportów wewnątrzno-krajowych. Z obniżek taryfowych korzystają produkty rolnicze i przemysłu drzewnego, węgiel, materiały budowlane, hutnictwo, przemysł chemiczny, naftowy i inne.

Jeżeli chodzi o stan bezrobocia, to w końcu ubiegłego roku Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy notowały około 220 tysięcy zarejestrowanych bezrobotnych poszukujących pracy. Wprawdzie liczbą tą nie są objęci wszyscy bezrobotni, gdyż nie obejmuje ona robotników rolnych, a także duża część robotników przemysłowych po wyczerpaniu uprawnień do zasiłków przestaje się rejestrować w urzędach, jednak jest rzeczą pewną, że w stosunku do niektórych innych krajów, zwłaszcza krajów wielko-przemysłowych, stan bezrobocia jest w Polsce znacznie niższy i mniej uciążliwy. Temniemniej walka z bezrobociem zajmuje jedno z naczelných miejsc w akcji Rządu i polega z jednej strony na przeciwdziałaniu nadmiernemu wzrostowi liczby bezrobotnych, z drugiej zaś na niesieniu pomocy materialnej tym, którzy zostali pracy pozbawieni. Prócz dopłat z budżetu Państwa do Funduszu Bezrobocia oraz na doraźną akcję zasiłkową dla bezrobotnych prowadzona była w roku ubiegłym pod egidą Rządu nadal szeroka akcja społeczna na rzecz bezrobotnych, zainicjowana w roku poprzednim. W miejsce Naczelnego Komitetu do Walki z Bezrobociem, działającego w ciągu 1931 r. oraz do wiosny roku ubiegłego, został w okresie letnim utworzony „Fundusz Pomocy Bezrobotnym” jako stała instytucja z własną osobowością prawną. Celem jej jest: 1) prowadzenie pomocy doraźnej dla bezrobotnych; 2) gromadzenie i podział przedmiotów w naturze przeznaczonych na tę akcję; 3) uzgadnianie całej akcji zasiłkowej, prowadzonej przez wszystkie organizacje; 4) dążenie do zwiększenia zatrudnienia bezrobotnych. Fundusz Pomocy Bezrobotnym wyposażony został w środki, płynące ze specjalnych opłat i obciążeń, wprowadzonych na cele walki z bezrobociem. Opłaty te są stosunkowo niewielkie, ale ponieważ ściągane są z wielu źródeł, przeto tworzą dość poważny fundusz na pomoc dla tych, którzy wskutek kryzysu gospodarczego utracili pracę.

* * *

Nakreślony powyżej rozwój położenia gospodarczego Polski w roku ubiegłym świadczy o tem, że nasz organizm gospodarczy, mimo dalszych dotkliwych ciosów zadanych mu przez pogłębiający się kryzys ogólno-światowy, pozostał zdrowy i opiera się na trwałych fundamentach, jak stałość waluty, uporządkowana gospodarka budżetowa i skonsolidowany aparat finansowo-kredytowy. Metody walki z przesileniem cechują naturalność i prostotę, poleganie na własnych siłach i umiejętność dostosowania się do warunków narzucających się z zewnątrz. Na dłuższą metę jednak walka z kryzysem wyłącznie w ramach gospodarstwa narodowego napotykać musi na wielkie trudności, wobec wpływu wydarzeń na terenie międzynarodowym. Stąd też Polska jest nie mniej od innych krajów zainteresowana w rychłym uregulowaniu światowych stosunków gospodarczych.

II.

DZIAŁALNOŚĆ BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO W ROKU 1932.

Ogólna suma operacyj Banku Gospodarstwa Krajowego wykazuje w roku 1932 pewne, stosunkowo nieznaczne, zmniejszenie. Zmniejszenie to przypada w całości na operacje gotówkowe Banku, gdyż działalność emisyjna wykazuje dalszy wzrost. Jednocześnie należy podkreślić, że w roku 1932 zaznaczył się po raz pierwszy w okresie przesilenia gospodarczego dość znaczny przyrost wkładów w Banku.

Suma bilansowa Banku — bez pozycji pozabilansowych (inkasa, gwarancji i akceptacji) — zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 1931 o 21,3 milj. zł. do 2.132,9 milj. zł. Tak samo zmniejszyła się ogólna suma obrotów Banku — po jednej stronie księgi głównej — do 13 miliardów zł. w porównaniu z 16,4 miljarda zł. w roku poprzednim.

Kapitały własne Banku wzrosły wskutek dopisania rezerw o 4,6 milj. zł. do sumy 219 milj. zł. Ogólna suma wkładów — bez lokat skarbowych — powiększyła się o 22,4 milj. zł. do wysokości 261,1 milj. zł. Lokaty Skarbu Państwa łącznie z rachunkami specjalnymi w dziale operacyj ze Skarbem Państwa, wykazują natomiast dość znaczny spadek 30,7 milj. zł., wskutek czego stan tych lokat i rachunków wynosi w końcu 1932 roku 618,4 milj. zł. Dzięki wzrostowi wkładów przy jednoczesnym zmniejszaniu się kredytów krótkoterminowych nastąpił dość znaczny spadek redyskonta weksli w Banku Polskim do sumy 79,1 milj. zł. czyli o 19,6 milj. zł., jak również spłacenie reszty krótkoterminowych zagranicznych kredytów bankowych. Ogólna suma sald kredytowych banków spadła w związku z tem w ciągu roku 1932 o 16,7 milj. zł. do kwoty 40,7 milj. zł.

Ogólna suma kredytów Banku Gospodarstwa Krajowego wyniosła w końcu roku sprawozdawczego 1.860,7 milj. zł. w porównaniu z 1.875,8 milj. zł. w roku 1931. Spadek wysokości zł. 15,1 milj. zł. przypada w całości na kredyty gotówkowe, które zmniejszyły się o zł. 60,7 milj. zł. do 1.022,9 milj. zł. Pożyczki emisyjne natomiast wzrosły o 45,6 milj. zł. do 837,8 milj. zł. Należy jednak zaznaczyć, że spadek kredytów gotówkowych przy jednoczesnym wzroście kredytów emisyjnych tłumaczy się w głównej mierze konwersją gotówkowych pożyczek budowlanych i częściowo komunalnych na pożyczki długoterminowe w listach zastawnych i obligacjach.

Z pomiędzy kredytów gotówkowych największej redukcji, a mianowicie o 39,7 milj. zł. do wysokości 285,5 milj. zł., uległy kredyty krótkoterminowe. Średnio i długoterminowe kredyty działu handlowego wzrosły o 2,9 milj. do kwoty 116,1 milj. zł. Kredyty w dziale operacyj ze Skarbem Państwa spadły o 23,9 milj. zł. do sumy 642,3 milj. zł.

Na skutek zmniejszenia się kredytów gotówkowych przy jednoczesnym wzroście stanu pożyczek emisyjnych wzrósł stosunek tych ostatnich do ogólnej sumy kredytów. W roku bowiem 1931

wynosił 42% a w roku 1932 osiągnął 45%. W ciągu dziewięciu ubiegłych lat istnienia Banku stosunek ten kształtował się następująco:

R o k	Ogólna suma kredyt. w milj. zł.	Kredyty gotówkowe w milj. zł.	% sumy ogólnej	Kredyty emisyjne w milj. zł.	% sumy ogólnej
1924	163	96	59	67	41
1925	431	266	62	165	38
1926	646	440	68	206	32
1927	1.027	636	62	391	38
1928	1.331	747	56	584	44
1929	1.472	809	55	663	45
1930	1.750	1.015	58	735	42
1931	1.876	1.084	58	792	42
1932	1.861	1.023	55	838	45

Stan papierów procentowych oraz udziałów i akcji, znajdujących się w posiadaniu Banku zwiększył się w ciągu roku sprawozdawczego o 3,5 milj. zł. do kwoty 113,7 milj. zł. przyczem dość znaczny wzrost nastąpił w grupie papierów procentowych własnej emisji, skupionych przez Bank głównie w związku z konwersją gotówkowych pożyczek komunalnych — inne natomiast papiery wykazują zmniejszenie, wyjaśnione szczegółowo w części III-ej sprawozdania.

Stan zasobów gotówkowych Banku (kasa złotowa i walutowa, rachunek żyrowy w Banku Polskim i rachunek czekowy w P. K. O.) uległ zmniejszeniu o 2,1 milj. zł. do 51 milj. zł. Mimo to pokrycie kapitałów obcych działu handlowego (wkłady, redyskont i salda kredytowe banków) gotówką nie wykazuje żadnych zmian, wynosząc 13,4% t.j. dokładnie tyle, co w końcu roku 1931. Jedynie tylko pokrycie kasowe wkładów zmalało z 37,8% w roku poprzednim na 31,1% w końcu roku 1932, co należy przypisać głównie przyrostowi wkładów. Wzrosła natomiast dość znacznie rezerwa płynności w formie niewyzyskanych kontyngentów redyskontowych i lombardowych.

Czysty zysk Banku Gospodarstwa Krajowego za rok 1932 wynosi 2.846 tys. zł. Stanowi on w porównaniu z zyskiem, wykazanym w bilansie za rok 1931, dość znaczne zmniejszenie, wynoszące przeszło 4 milj. zł. Tłumaczy się to stosowaniem przez Bank w znacznie szerszej mierze, aniżeli to miało miejsce w latach poprzednich, różnego rodzaju ulg dla swych dłużników. Najważniejszemi z nich były: 2%-owa obniżka odsetek od pożyczek emisyjnych na majątki ziemskie przy jednoczesnym utrzymaniu pełnej płatności kuponu, następnie bonifikata części kuponu od papierów towarzystw kredytowych ziemskich, znajdujących się w posiadaniu Banku. Poza to wydzielił Bank — podobnie jak w 1931 roku — z ogólnych swoich zysków 1 milj. zł. dla miast, spłacających t. zw. pożyczki ulenowskie. Spadek kosztów handlowych — głównie wydatków personalnych — o zł. 1,2 milj. stoi w związku z trzema z rzędu obniżkami uposażeń władz i pracowników Banku, z których dwie przeprowadzono jeszcze w roku 1931, trzecią zaś wprowadzono z dniem 1 października 1932 roku. Pierwsze dwie obniżki przestały obciążać koszty handlowe Banku dopiero w roku 1932, ponieważ kwoty zaoszczędzone w roku 1931 zostały przekazane na rzecz popierania inicjatywy eksportowej do dyspozycji Międzyministerjalnej Komisji Popierania Eksportu.

Ponieważ w końcu roku 1929 — jak to już zaznaczono w sprawozdaniu za rok 1931 — zmieniony został układ bilansu Banku, przeto wszystkie ważniejsze zestawienia i tablice, podane w ni-

niejszym sprawozdaniu, obejmują dane za cały czas istnienia Banku t. j. od roku 1924. Dane te opierają się na przerobionych bilansach za lata 1924—1928 według obecnego jego układu i ułatwiają w ten sposób możliwość porównywania stanu obecnego z latami poprzednimi.

1. DZIAŁ EMISYJNY.

(POŻYCZKI W LISTACH ZASTAWNYCH, OBLIGACJACH KOMUNALNYCH, BANKOWYCH I BUDOWLANYCH).

Działalność emisyjna Banku Gospodarstwa Krajowego wykazuje w ciągu roku 1932, w przeciwieństwie do operacyj gotówkowych, dalszy rozwój. Rozmiary tej działalności zmniejszyły się jednakże w porównaniu z rokiem poprzednim, jeżeli chodzi o udzielone pożyczki, o prawie 22%.

Jak wynika z tablicy na str. 36, przyznał Bank w ciągu roku sprawozdawczego pożyczek emisyjnych na sumę zł. 114,8 milj. anulował natomiast zł. 25 milj. t. zn. przyznał netto zł. 89,8 milj. w porównaniu ze zł. 101,5 milj. w roku 1931. We wszystkich rodzajach pożyczek — z wyjątkiem pożyczek pochodzących z konwersji gotówkowych kredytów budowlanych — anulacje przewyższyły nowoprzyznane pożyczki, tak że suma zobowiązań Banku na wypłatę pożyczek emisyjnych w ciągu roku 1932 nie wzrosła.

Ogólna suma udzielonych w ciągu 1932 roku pożyczek emisyjnych wyniosła zł. 63,6 milj. t. j. o zł. 18,1 milj. mniej niż w roku poprzednim. Podział tych pożyczek według ich rodzajów oraz na grupy województw podaje zestawienie na str. 36. Wskazuje ono na to, że przeważna część udzielonych pożyczek, a mianowicie zł. 53,8 milj. przypada na konwersję gotówkowych kredytów budowlanych. Ponadto należy uwzględnić, że pożyczki w obligacjach komunalnych dla miast pochodzą również prawie w całości z konwersji gotówkowych kredytów komunalnych, wobec czego na wypłaty nowych pożyczek przypadnie około zł. 2 milj. Pożyczki te były ograniczone prawie wyłącznie do kredytów hipotecznych na majątki ziemskie i nieruchomości miejskie.

Na majątki ziemskie udzielił Bank w roku sprawozdawczym 9 pożyczek w 7% list. zast. na zł. 1,1 milj. w porównaniu z 13 pożyczkami na zł. 3,6 milj. w roku poprzednim. Pożyczek hipotecznych miejskich w 7% list. zast. udzielono 32 na zł. 1,2 milj. t. j. o zł. 2,7 milj. mniej niż w roku 1931. Zmniejszyła się również ilość pożyczek pochodzących z konwersji gotówkowych kredytów budowlanych z 1.454 pożyczek na zł. 69,2 milj. na 1.220 pożyczek na zł. 53,8 milj. Pożyczek w 7% obligacjach komunalnych udzielił Bank tylko 3 na zł. 7,5 milj., która to kwota przypada w całości na pożyczki dla miast, z tych jedną stanowi kredyt dla gminy m. Gdyni w wysokości zł. 7,2 milj. pochodzący z konwersji gotówkowej pożyczki komunalnej. Pożyczek w 7½% obligacjach bankowych nie realizował Bank w roku sprawozdawczym zupełnie.

Przeważająca część wymienionych powyżej pożyczek, a mianowicie 66,9% przypada na województwa centralne, 19,6% na zachodnie, 10,8% na południowe, zaś 2,7% na wschodnie.

Stan emisji B. G. K. wzrósł w ciągu roku 1932 o zł. 45,6 milj. do sumy zł. 837,8 milj. Podział tych emisji na poszczególne ich rodzaje według stanu z końca lat 1924—1931 oraz w końcu każdego miesiąca roku sprawozdawczego podaje tablica na str. 32-33. Ponieważ emisje b. Polskiego Banku Krajowego uległy dalszej likwidacji o zł. 0,8 milj. do wysokości zł. 29,2 milj. przeto cały wzrost stanu emisji przypada na emisje B. G. K., które osiągnęły poziom zł. 808,6 milj. Zwiększenie wykazują tylko 7% listy zastawne, 8% obligacje budowlane oraz 7% obligacje komunalne, reszta zaś papierów w obiegu zmalała skutkiem ich amortyzacji.

Stan portfela własnych emisji, będących w posiadaniu Banku wzrósł o zł. 10,6 milj. wartości kursowej do kwoty zł. 51,7 milj. głównie w związku z konwersją pożyczki dla gminy m. Gdyni.

STAN EMISJI LISTÓW

(w z ł o

D A T A	Listy zastawne		Obligacje	
	8% I em. w zł. w zł. dawn. parytetu	7% II, III, IV, V, VI i VII em. w zł. w zł. obecnego parytetu	8% I em. w zł. w zł. dawnego parytetu	7% II i III em. w zł. w zł. obecnego parytetu
31.XII. 1924 r.	—	—	25.000.000,—	—
31.XII. 1925 r.	1.882.025,—	—	43.411.158,—	—
31.XII. 1926 r.	12.994.369,99	—	47.434.360,70	—
31.XII. 1927 r.	58.857.712,—	798.000	83.765.376,—	106.294.800,—
31.XII. 1928 r.	62.230.804,—	28.795.852	81.613.312,—	209.284.800,—
31.XII. 1929 r.	62.197.780,—	70.497.456	79.302.148,—	246.809.334,—
31.XII. 1930 r.	61.031.534,—	125.978.390	76.785.960,—	261.902.140,77
31.XII. 1931 r.	59.316.952,—	187.221.964	71.025.680,—	261.000.263,37
31.I. 1932 r.	59.316.952,—	190.183.964	71.025.680,—	261.022.763,37
29.II. „ „	59.316.952,—	194.206.564	71.025.680,—	261.022.763,37
31.III. „ „	59.316.952,—	197.540.964	71.025.680,—	261.372.763,37
30.IV. „ „	59.316.952,—	199.602.764	71.025.680,—	261.372.763,37
31.V. „ „	59.316.952,—	205.719.864	71.025.680,—	261.372.763,37
30.VI. „ „	59.316.952,—	208.214.064	71.025.680,—	261.372.763,37
31.VII. „ „	58.312.570,—	209.093.129	71.025.680,—	268.552.763,37
31.VIII. „ „	58.312.570,—	210.891.129	71.025.680,—	268.552.763,37
30.IX. „ „	58.312.570,—	212.988.029	71.025.680,—	268.552.763,37
31.X. „ „	58.312.570,—	217.332.729	69.623.192,—	266.506.230,25
30.XI. „ „	58.312.570,—	222.599.139	69.623.192,—	266.470.956,30
31.XII. „ „	57.446.366,—	226.556.822	69.623.192,—	266.470.956,30

ZASTAWNYCH I OBLIGACYJ

t y c h)

k o m u n a l n e		7½% obligacje bankowe I i II emisji w zł. w zł. obecnego parytetu	8% Obligacje budowlane I i II emisji w zł. w zł. obecnego parytetu	R a z e m	Emisje b. Pol. Banku Krajowego 4% i 4½% listy zast. 4% i 4½% obl. kom. i 4% obl. kol. w zł. ob. par.	Ogólny stan emisji
8% w dol. Stanów Zjedn. A. P. Serja I i II	7% w dol. Stanów Zjedn. A. P.					
—	—	—	—	25.000.000,—	42.040.514,17	67.040.514,17
79.340.250	—	—	—	124.633.433,—	40.376.043,33	165.009.476,33
109.449.000	—	—	—	169.877.730,69	36.228.588,84	206.106.319,53
104.961.600	—	2.565.000	—	357.242.488,—	34.056.539,72	391.299.027,72
102.635.796	41.895.800	24.531.900	190.800	551.179.064,—	32.596.323,44	583.775.387,44
99.667.434	45.826.874	23.010.894	3.857.200	631.169.120,—	31.877.242,04	663.046.362,04
96.467.308	45.300.948	25.159.730	11.834.300	704.460.310,77	30.920.077,13	735.380.387,90
93.017.590	43.357.696	25.161.642	22.096.000	762.197.787,37	29.999.407,37	792.197.194,74
91.546.780	43.357.696	25.161.642	22.766.700	764.382.177,37	29.999.407,37	794.381.584,74
91.546.780	43.357.696	25.161.642	23.430.500	769.068.577,37	29.999.407,37	799.067.984,74
91.546.780	43.357.696	25.161.642	23.843.500	773.165.977,37	29.999.407,37	803.165.384,74
91.181.306	43.357.696	25.161.642	23.942.300	774.961.103,37	29.999.407,37	804.960.510,74
91.181.306	43.357.696	25.161.642	24.949.100	782.085.003,37	29.999.407,37	812.084.410,74
91.181.306	43.357.696	25.161.642	25.970.700	785.600.803,37	29.819.312,95	815.420.116,32
89.648.098	43.357.696	25.161.642	26.346.500	791.498.078,37	29.671.171,71	821.169.250,08
89.648.098	43.357.696	25.161.642	26.638.000	793.587.578,37	29.671.171,71	823.258.750,08
89.648.098	43.357.696	25.161.642	26.844.700	795.891.178,37	29.671.171,71	825.562.350,08
89.273.710	43.215.072	24.295.376	27.568.700	796.127.579,25	29.484.254,41	825.611.833,66
89.273.710	43.072.448	24.295.376	29.502.500	803.149.891,30	29.484.254,41	832.634.145,71
89.273.710	43.072.448	24.295.376	31.908.300	808.647.170,30	29.185.010,81	837.832.181,11

PODZIAŁ POŻYCZEK EMISYJNYCH UDZIELONYCH PO KONIEC 1932

(w z ł o

Rodzaj pożyczek	Woj. Centralne			Woj. Wschodnie		
	ilość	k w o t a	%	ilość	k w o t a	%
Majątki ziemskie	218	30.370.440	48,9	65	8.336.160	13,4
w 8% list. zast.	139	17.745.240		36	4.752.360	
w 7% „ „	79	12.625.200		29	3.583.800	
Nieruchomości miejskie	265	26.765.460	49,9	46	3.360.740	6,3
w 8% list. zast.	129	16.263.460		24	2.553.340	
w 7% „ „	136	10.502.000		22	807.400	
Konwersja poz. budowlanych	3.092	166.344.000	74,3	180	5.008.100	2,2
w 7% list. zast.	2.417	138.351.900		148	4.424.400	
w 8% oblig. budowl.	675	27.992.100		32	583.700	
Skarb Państwa	2	146.200.000	100,0	—	—	—
w 8% oblig. komun.	1	43.000.000		—	—	
w 7% „ „	1	103.200.000		—	—	
Powiaty	118	35.470.670	69,6	31	7.643.770	15,0
w 8% oblig. komun.	36	13.090.920		5	1.032.000	
w 7% „ „	56	13.688.600		8	1.218.800	
w 7% „ „ dol.	26	8.691.150		18	5.392.970	
Miasta	162	226.463.126	73,2	36	11.598.660	3,8
w 8% oblig. komun.	42	14.878.000		8	2.528.400	
w 7% „ „	102	94.285.800		26	6.930.900	
w 8% „ „ dol.	9	110.034.416		—	—	
w 7% „ „ „	9	7.264.910		2	2.139.360	
Gminy Wiejskie	9	435.040	31,7	11	463.000	33,8
w 8% oblig. komun.	4	132.440		—	—	
w 7% „ „	5	302.600		11	463.000	
Inne Związki Komunalne	6	2.181.000	11,5	—	—	—
w 8% oblig. komun.	—	—		—	—	
w 7% „ „	6	2.181.000		—	—	
w 7% „ „ dol.	—	—		—	—	
Przemysł w 7½% oblig. bank.	16	23.402.800	69,7	—	—	—
O g ó ł e m	3.888	657.632.536	56,9	369	36.410.430	4,0

ROKU NA KATEGORJE KREDYTOBIORCÓW I GRUPY WOJEWÓDZT W

t y c h)

Woj. Zachodnie			Woj. Południowe			R a z e m			
ilość	k w o t a	%	ilość	k w o t a	%	ilość	k w o t a	%	%
66	15.459.960	24,9	52	7.954.240	12,8	401	62.120.800	100,0	6,9
35	7.039.960		35	4.957.040		245	34.494.600		
31	8.420.000		17	2.997.200		156	27.636.200		
251	11.231.924	20,9	261	12.286.982	22,9	823	53.645.106	100,0	6,0
64	4.982.324		132	7.639.982		349	31.439.106		
187	6.249.600		129	4.647.000		474	22.206.000		
570	18.220.500	8,1	1.332	34.445.200	15,4	5.174	224.017.800	100,0	24,9
442	16.073.000		1.205	31.161.700		4.212	190.011.000		
128	2.147.500		127	3.283.500		962	34.006.800		
—	—	—	—	—	—	2	146.200.000	100,0	16,2
—	—	—	—	—	—	1	43.000.000		
—	—	—	—	—	—	1	103.200.000		
11	2.809.560	5,5	27	5.007.690	9,9	187	50.931.690	100,0	5,6
1	430.000		5	526.320		47	15.079.240		
9	2.023.000		15	2.654.000		88	19.584.400		
1	356.560		7	1.827.370		52	16.268.050		
52	44.005.700	14,2	62	27.244.230	8,8	312	309.311.716	100,0	34,4
9	9.786.800		6	1.035.440		65	28.228.640		
37	27.979.100		45	19.657.000		210	148.852.800		
1	1.069.680		—	—		10	111.104.096		
5	5.170.120		11	6.551.790		27	21.126.180		
3	117.200	8,5	12	333.400	26,0	35	1.348.640	100,0	0,2
1	17.200		3	120.400		8	270.040		
2	100.000		9	213.000		27	1.078.600		
9	16.650.000	87,7	4	160.400	0,8	19	18.991.400	100,0	2,1
1	344.000		2	120.400		3	464.400		
5	7.392.000		2	40.000		13	9.613.000		
3	8.914.000		—	—		3	8.914.000		
2	730.000	2,2	2	9.425.000	28,1	20	33.557.800	100,0	3,7
964	109.224.844	12,1	1.752	96.857.142	10,8	6.973	900.124.952	100,0	100,0

Podział pożyczek emisyjnych przyznanych i anulowanych

(w z ł o t y c h)

Rodzaje pożyczek	w ciągu 1932 roku				po koniec 1932 roku			
	przyznane		anulowane		przyznane		anulowane	
	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
Majątki ziemskie	3	437.000	8	1.024.000	636	103.329.020	234	41.008.220
Nieruchomości miejskie	15	1.447.900	47	3.165.900	1.283	92.779.672	441	38.339.566
Konwersja pożyczek budowl.	1.656	111.425.200	141	10.946.100	7.900	389.006.900	177	12.305.400
Skarb Państwa	—	—	—	—	2	146.200.000	—	—
Powiaty	—	—	—	—	198	54.531.042	11	3.599.352
Miasta	2	772.500	2	1.130.000	356	319.883.466	41	7.596.750
Gminy wiejskie	—	—	1	22.500	52	1.710.640	17	362.000
Inne związki komunalne	1	750.000	2	8.712.500	25	32.244.400	5	11.165.500
Przemysł	—	—	—	—	27	38.527.800	7	4.970.000
O g ó ł e m	1.677	114.832.600	201	25.001.000	10.479	1.178.212.940	933	119.346.788

Podział pożyczek emisyjnych udzielonych w ciągu 1932 roku na kategorie kredytobiorców oraz na grupy województw

(w z ł o t y c h)

Rodzaje pożyczek	Centralne			Wschodnie			Zachodnie			Północniowe			Razem		
	ilość	kwota	%	ilość	kwota	%	ilość	kwota	%	ilość	kwota	%	ilość	kwota	%
Majątki ziemskie w 7% list. zast.	4	622.000	57,7	—	—	—	4	320.800	29,8	1	135.000	12,5	9	1.077.800	100,0
Nieruchomości miejskie w 7% list. zast.	11	470.300	40,5	2	95.000	8,2	16	517.600	44,6	3	77.000	6,7	32	1.159.900	100,0
Konwersja pożycz. budowl. . . .	670	40.808.300	75,8	39	1.584.600	3,0	191	4.826.500	9,0	320	6.591.200	12,2	1.220	53.810.600	100,0
7% list. zastaw.	488	31.573.100		30	1.196.500		148	4.202.100		281	5.969.000		947	42.940.700	
w 8% obl. budowl.	182	9.235.200		9	388.100		43	624.400		39	622.200		273	10.869.900	
Miasta w 7% obl. komun.	1	350.000	4,6	—	—	—	1	7.180.000	95,1	1	22.500	0,3	3	7.552.500	100,0
O g ó ł e m	686	42.250.600	66,9	41	1.679.600	2,7	212	12.844.900	19,6	325	6.825.700	10,8	1.264	63.600.800	100,0

POŻYCZKI W LISTACH ZASTAWNYCH I OBLIGACJACH

udzielone przez Bank Gospodarstwa Krajowego do dnia 31 grudnia 1932 roku z podziałem według wysokości kwot

(w tysiącach złotych)

Wysokość pożyczek	Hipoteczne ziemskie		Hipoteczne miejskie		Skonwertowane budowlane		Kommunalne		Przemysłowe		Ogółem							
	ilość	na kwotę	ilość	na kwotę	ilość	na kwotę	ilość	na kwotę	ilość	na kwotę	ilość	na kwotę	%					
														%	%	%	%	%
do 50 tys.	81	2.583	4,2	583	12.169	22,7	4.489	79.008	35,3	68	2.239	0,4	—	—	5.221	95.999	10,7	
od 51 tys. do 100 tys.	109	8.046	13,0	104	7.519	14,0	326	22.978	10,3	88	6.915	1,3	—	—	627	45.458	5,1	
„ 101 „ „ 150 „	65	8.172	13,1	43	5.348	10,0	106	13.449	6,0	63	8.198	1,6	—	—	277	35.167	3,9	
„ 151 „ „ 200 „	54	9.419	15,2	39	6.729	12,5	60	10.660	4,8	75	13.324	2,5	3	515	231	40.647	4,5	
„ 201 „ „ 300 „	45	11.036	17,8	19	4.623	8,6	68	16.589	7,4	75	18.578	3,5	3	815	210	51.641	5,7	
„ 301 „ „ 400 „	20	6.710	10,8	15	5.327	9,9	28	9.679	4,3	61	21.322	4,0	2	765	126	43.803	4,9	
„ 401 „ „ 500 „	10	4.379	7,0	9	3.982	7,4	25	11.689	5,2	24	11.057	2,1	2	935	70	32.042	3,6	
„ 501 „ „ 750 „	13	7.612	12,2	7	4.489	8,4	37	23.074	10,3	25	15.048	2,9	2	1.200	84	51.423	5,7	
„ 751 „ „ 1.000 „	1	1.000	1,6	4	3.459	6,5	20	17.525	7,8	27	23.229	4,4	3	2.750	55	47.963	5,3	
„ 1.001 „ „ 2.000 „	3	3.164	5,1	—	—	—	15	19.367	8,6	20	30.124	5,8	—	—	38	52.655	5,8	
„ 2.001 „ „ 5.000 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	37.108	7,0	3	10.118	16	47.226	5,2	
powyżej 5.000 tys.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	339.641	64,5	2	16.460	18	356.101	39,6	
Razem	401	62.121	100,0	823	53.645	100,0	5.174	224.018	100,0	555	526.733	100,0	20	33.558	100,0	6.973	900.125	100,0
Przeciętna		155			65		43				949 ¹⁾			1.678		129 ²⁾		

U W A G A: Po wyeliminowaniu dwóch pożyczek w obligacjach komunalnych w wysokości zł. 146.200 tys. udzielonych Skarbowi Państwa na podwyższenie kapitału zakładowego B. G. K. przeciętna wyniesie: ad 1) 688 tys. „ 2) 108 „

Poza notowanemi już w latach ubiegłych 8% list. zast., 7% list. zast. II emisji, 8% obligacjami komunalnemi, 7% obligacjami komunalnemi II emisji oraz 8% obligacjami budowlanemi I emisji nie wprowadzono na giełdę żadnych nowych emisyj Banku. Tranzakcje przeprowadzono na giełdzie wyłącznie w emisjach notowanych, poza giełdą natomiast sprzedano dalsze partje papierów procentowych własnej emisji głównie za pośrednictwem Zakładów Ubezpieczeń, P.K.O. oraz Banku Polskiego. Kursy papierów procentowych własnej emisji, notowane na giełdach krajowych, utrzymywały się przez cały rok 1932 na stałym poziomie, 83,25% dla 7% -owych oraz 94% dla 8%-owych papierów.

W ciągu roku 1932 nastąpiło dalsze pogorszenie sytuacji gospodarczej, co nie mogło pozostać bez wpływu na płatność rat pożyczek emisyjnych. W szczególności na spłatę rat wpłynęło silne zmniejszenie się wpływów podatkowych samorządów, znaczny spadek czynszów mieszkaniowych oraz wzrost zaległości czynszowych, ponadto cały szereg ustaw mających na celu niesienie pomocy nadmiernie zadłużonemu rolnictwu utrudniał w pewnym stopniu normalny tok egzekucji. W związku z tem wpływy z tytułu wymagalności ratalnych, przypadających na rok 1932, zmniejszyły się do 64% tych wymagalności w porównaniu z 75% w roku poprzednim.

Licząc się z ciężkim położeniem dłużników Bank starał się o ile możności iść im na rękę. Do sprzedaży nieruchomości z inicjatywy Banku doszło tylko w 15 wypadkach. Na własność przejął Bank 6 nieruchomości, pozostałe zaś znalazły innych nabywców, którzy przejęli pożyczki Banku.

We wszystkich uzasadnionych wypadkach stosował ponadto Bank daleko idące ulgi, odraczając zaległości i rozkładając je na dłuższe okresy spłaty. Miało to miejsce głównie w stosunku do samorządów. W zakresie pożyczek hipotecznych na majątki ziemskie przeprowadził Bank w roku sprawozdawczym 2% obniżkę odsetek przy równoczesnem utrzymaniu pełnej płatności kuponu. Opierając się na rozp. Min. Skarbu z dnia 15. X. 1931 roku (Dz. U. R. P. Nr. 96 poz. 735) przedłużył Bank okres umorzenia znacznej ilości pożyczek emisyjnych, pochodzących z konwersji gotówkowych pożyczek budowlanych do 36 lat w odniesieniu do pożyczek udzielonych w listach zastawnych, zaś do 25 lat w odniesieniu do pożyczek w obligacjach budowlanych. Największą jednak ulgę dla dłużników Banku z tytułu pożyczek emisyjnych przyniosła ustawa z dnia 20-go grudnia 1932 roku o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia (Dz. U. R. P. Nr. 115 poz. 950), uzupełniona rozporządzeniami wykonawczemi z dn. 6-go lutego oraz 22-go maja 1933 roku.

Na ich podstawie obniżone zostało oprocentowanie pożyczek emisyjnych, zarówno 8% jak 7%-ch, udzielonych na majątki ziemskie do wysokości 4,5% w stosunku rocznym, poczynając od zapadłości ratalnej przypadającej na koniec grudnia 1932 r. Oprocentowanie wszystkich innych rodzajów pożyczek emisyjnych, a mianowicie pożyczek hipotecznych na nieruchomości miejskie zarówno zwykłych jak i pochodzących z konwersji gotówkowych kredytów budowlanych, pożyczek komunalnych i przemysłowych, zmniejszono do wysokości 5,5% w stosunku rocznym, poczynając również od drugiej półrocznej zapadłości ratalnej przypadającej na rok sprawozdawczy. Przy pożyczkach pochodzących z konwersji gotówkowych kredytów budowlanych płaci dłużnik 3%, resztę zaś oprocentowania pokrywa Państwowy Fundusz Rozbudowy Miast.

Mimo obniżki oprocentowania pożyczek emisyjnych utrzymał Bank Gospodarstwa Krajowego pełną płatność kuponów od własnych emisyj znajdujących się w posiadaniu osób i firm prywatnych zarówno w kraju jak i zagranicą. Obniżce uległy jedynie kupony od papierów stanowiących własność państwa względnie instytucyj państwowych wymienionych w § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 6-go lutego 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 47).

Przedłużono również okresy umorzenia pożyczek emisyjnych. Pożyczki hipoteczne na majątki ziemskie rozłożono bez względu na ich poprzedni okres umorzenia na lat 55. Dla pożyczek hipotecznych na nieruchomości miejskie, zarówno zwykłych jak i konwersyjnych, ustalono nowy okres umorzenia wynoszący maksymalnie lat 47, podobnie dla pożyczek komunalnych lat 46 i przemysłowych lat 20.

W związku z powyższem w roku 1933 należy się spodziewać poprawy płatności rat pożyczek emisyjnych, z drugiej jednak strony upłynie pewien okres czasu, zanim kredyt długoterminowy przystosuje się do nowych warunków wytworzonych przez wejście w życie wspomnianej ustawy, co spowoduje pewną przerwę względnie osłabienie tempa w udzielaniu pożyczek emisyjnych. Wszystkie promesy Banku opiewające na pożyczki emisyjne zostały równocześnie z mocy ustawy z dnia 20-go grudnia 1932 r. anulowane. Jednakże promesy na konwersję kredytów budowlanych będą wznowione przez Bank w roku 1933 na zasadach ustalonych między innymi w rozporządzeniu Ministra Skarbu z 31-go marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26 poz. 220).

W związku z sytuacją na rynku papierów wartościowych rozpoczął Bank w roku sprawozdawczym udzielanie długoterminowych pożyczek w gotówce zabezpieczonych i spłacalnych w taki sam sposób, jak pożyczki długoterminowe udzielane w emisjach. Pożyczki te mogą każdej chwili być użyte za podstawę dalszych emisyj Banku w razie zaistnienia odpowiednich po temu warunków.

2. DZIAŁ OPERACYJ BANKOWYCH.

A) KAPITAŁY OBROTOWE.

Kapitały własne Banku Gospodarstwa Krajowego wzrosły w ciągu r. 1932 o zł. 4.576 tys. do wysokości zł. 218.995 tys. głównie z powodu dopisania do funduszu rezerwowego oraz specjalnej rezerwy dla papierów procentowych własnej emisji części czystego zysku Banku za r. 1931. Kapitał zakładowy Banku pozostał na niezmienionym poziomie zł. 150 milj.

Wkłady i lokaty Skarbu Państwa. — Ogólna suma wkładów i lokat Skarbu Państwa nie wykazuje prawie żadnych zmian, wynosząc z końcem roku sprawozdawczego zł. 744,7 milj. w porównaniu ze zł. 745,4 milj. roku poprzedniego. Nastąpiło natomiast duże przesunięcie na korzyść wkładów, które wzrosły ogółem o zł. 22,4 milj. do wysokości zł. 261,1 milj., podczas gdy lokaty Skarbu Państwa zmniejszyły się o zł. 23 milj. do sumy zł. 483,6 milj. W związku z tem stosunek procentowy lokat Skarbu Państwa do ogólnej sumy wkładów i lokat spadł z 68% w r. 1931 na 64,9% w roku sprawozdawczym. Wspomniany wzrost wkładów zasługuje tem bardziej na podkreślenie, że dał się zaobserwować po raz pierwszy w ciągu ostatnich lat kryzysowych.

Z pomiędzy poszczególnego rodzaju wkładów zwiększyły się wyłącznie wkłady à vista do kwoty zł. 158,7 milj. tj. o zł. 23,9 milj., wkłady terminowe natomiast zmalały o zł. 0,8 milj. do sumy zł. 97,2 milj. oraz różne salda kredytowe o zł. 0,7 milj. do zł. 5,2 milj. W grupie wkładów à vista największy rozwój wykazują rachunki czekowe wynoszące zł. 96,8 milj. tj. o zł. 17,9 milj. więcej niż w r. 1931, następnie wkładki oszczędności, które wzrosły o zł. 6,6 milj. do zł. 53 milj., rachunki walutowe natomiast zmniejszyły się o zł. 1 milj. do 5,2 milj. We wkładach terminowych nastąpiło przesunięcie o przeszło zł. 5 milj. z rachunków w walucie krajowej na rachunki w walucie obcej.

Wkłady Banku Gospodarstwa Krajowego wykazują w ciągu wszystkich prawie miesięcy 1932 r. z jedynym znaczniejszym wyjątkiem miesiąca października tendencję zwyżkową. Przez wszystkie miesiące poza styczniem utrzymał się stan wkładów znacznie powyżej poziomu z końca 1931 r. Największym zmianom podlegały rachunki czekowe. Stan ich wahał się w granicach od zł. 77 milj. w m. styczniu do zł. 109,9 milj. w m. wrześniu. Wkładki oszczędnościowe wzrastają stale w ciągu pierwszych czterech miesięcy roku sprawozdawczego. W m. maju i czerwcu dał się zaznaczyć ich spadek, z końcem zaś czerwca ustaliły się na przeciąg następnych pięciu miesięcy na poziomie około

Podział wkładów według ich rodzajów (w tys. zł.)

D A T A	Wkłady à vista					Wkłady terminowe	Różne salda kredytowe	Wkłady ogółem
	r-ki czekowe	r-ki walutowe	wkładki oszczędn.	K. K. O. r-ki bieżące	Ogółem			
31.XII. 1924 r.	24.517	537	869	—	25.923	41.020	225	67.168
31.XII. 1925 „	31.773	17.131	2.750	—	51.654	14.146	6.081	71.881
31.XII. 1926 „	78.643	11.423	4.288	—	94.354	53.434	3.203	150.991
31.XII. 1927 „	117.047	22.884	11.299	—	151.230	59.106	19.887	230.223
31.XII. 1928 „	137.385	17.155	19.206	6.964	180.710	136.253	8.304	325.267
31.XII. 1929 „	97.015	8.286	23.800	1.963	131.064	116.099	7.861	255.024
31.XII. 1930 „	69.610	10.282	34.991	1.965	116.848	103.681	22.613	243.142
31.XII. 1931 „	78.870	6.170	46.425	3.355	134.820	97.981	5.897	238.698
31.I. 1932 „	76.972	7.905	47.687	3.523	136.087	95.747	5.931	237.765
29.II. „ „	84.894	5.384	48.420	3.993	142.691	96.057	6.267	245.015
31.III. „ „	83.651	5.504	51.340	3.164	143.659	96.676	5.337	245.672
30.IV. „ „	79.573	4.906	55.125	3.283	142.887	99.174	7.578	249.639
31.V. „ „	84.985	4.766	53.730	3.235	146.716	95.209	6.558	248.483
30.VI. „ „	85.592	6.990	51.556	3.228	147.366	92.544	5.874	245.784
31.VII. „ „	90.285	6.630	51.881	3.278	152.074	94.438	5.266	251.778
31.VIII „ „	98.473	7.251	51.578	2.347	159.649	94.259	5.104	259.012
30.IX. „ „	109.892	7.126	50.600	3.729	171.347	88.916	5.954	266.217
31.X. „ „	87.752	4.767	50.232	3.108	145.859	94.474	3.751	244.084
30.XI. „ „	99.299	4.553	49.764	3.832	157.448	92.031	3.402	252.881
31.XII. „ „	96.795	5.173	53.030	3.737	158.735	97.156	5.217	261.108

Zestawienie lokat Skarbu Państwa oraz wkładów z podziałem na kategorie wkładców

D A T A	Ogółem wkłady i lokaty w milj. zł.	Lokaty Skarbu Państwa		Wkłady w milionach złotych					
		w milionach złotych	w proc. sumy ogólnej	Razem	instytu- cyj państw.	prawno- publ. za- kładów ubezp.	instytu- cyj samorzą- dowych	instyt. użyteczn. publiczn.	instyt. i osób prywat.
31. XII. 1924 roku	69,5	—	—	—	—	—	—	—	—
31. XII. 1925 „	251,0	179,1	71,4	71,9	2,7	—	8,3	9,7	51,2
31. XII. 1926 „	468,1	317,1	67,7	151,0	56,5	—	16,3	22,1	56,1
31. XII. 1927 „	603,5	373,3	61,9	230,2	97,5	—	16,5	20,8	95,4
31. XII. 1928 „	713,3	388,0	54,4	325,3	115,4	—	63,2	30,1	116,6
31. XII. 1929 „	672,2	417,2	62,1	255,0	87,4	—	19,4	38,8	109,4
31. XII. 1930 „	752,3	509,2	67,7	243,1	59,9	23,5	14,5	—	145,2
31. XII. 1931 „	745,4	506,7	68,0	238,7	70,8	13,6	12,2	—	142,1
31. I. 1932 „	748,3	510,5	68,2	237,8	68,5	14,7	17,4	—	137,2
29. II. „ „	755,4	510,4	67,6	245,0	76,8	14,5	15,9	—	137,8
31. III. „ „	736,0	490,3	66,6	245,7	70,9	13,0	20,4	—	141,4
30. IV. „ „	741,8	492,2	66,4	249,6	67,9	14,1	22,5	—	145,1
31. V. „ „	735,8	487,3	66,2	248,5	73,0	12,8	20,4	—	142,3
30. VI. „ „	729,2	483,4	66,3	245,8	75,0	11,9	18,2	—	140,7
31. VII. „ „	735,8	484,0	65,8	251,8	78,3	13,7	16,7	—	143,1
31. VIII. „ „	743,4	484,4	65,2	259,0	76,5	14,9	18,5	—	149,1
30. IX. „ „	751,1	484,9	64,6	266,2	84,9	15,4	20,6	—	145,3
31. X. „ „	730,5	486,4	66,6	244,1	72,5	10,9	22,0	—	138,7
30. XI. „ „	736,3	483,4	65,7	252,9	78,4	11,1	23,2	—	140,2
31. XII. „ „	744,7	483,6	64,9	261,1	81,5	20,7	25,4	—	133,5

Podział wkładów według Oddziałów (w tys. zł.)

Oddziały	Wkłady à vista					Wkłady terminowe	Różne salda kredytowe	Ogólna suma wkładów
	r-ki czekowe	r-ki walutowe	wkładki oszczędnościowe	r-ki bieżące K. K. O.	Ogółem			
Zakład Centralny	51.608	1.854	6.320	25	59.807	45.499	3.218	108.524
Oddział Białą	2.780	265	3.462	851	7.358	3.221	7	10.586
„ Białystok	746	6	1.920	20	2.692	1.974	—	4.666
„ Bydgoszcz	2.319	229	1.292	27	3.867	153	16	4.036
„ Drohobycz	2.346	246	842	26	3.460	—	6	3.466
„ Gdynia	1.256	1.012	925	29	3.222	24	529	3.775
„ Katowice	8.286	903	4.520	765	14.474	16.622	160	31.256
„ Kolomyja	112	—	265	1	378	187	1	566
„ Kraków	2.420	6	5.317	795	8.538	3.524	246	12.308
„ Lublin	694	—	2.888	11	3.593	456	145	4.194
„ Lwów	12.410	233	4.714	678	18.035	14.466	254	32.755
„ Łódź	5.644	96	8.886	134	14.760	1.712	289	16.761
„ Łuck	311	4	596	3	914	75	—	989
„ Poznań	3.196	21	2.690	107	6.014	225	87	6.326
„ Radom	671	2	1.461	39	2.173	6.272	46	8.491
„ Równe	440	19	1.299	27	1.785	192	134	2.111
„ Stanisławów	187	1	736	115	1.039	372	48	1.459
„ Tarnów	349	221	891	11	1.472	787	5	2.264
„ Wilno	924	47	3.188	27	4.186	1.395	22	5.603
„ Włocławek	96	8	818	46	968	—	4	972
O g ó ł e m	96.795	5.173	53.030	3.737	158.735	97.156	5.217	261.108
Stan z dnia 31.XII. 1931 r.	78.870	6.170	46.425	3.355	134.820	97.981	5.897	238.698
Zmiany	+17.925	—997	+6.605	+382	+23.915	—825	—680	+22.410

zł. 50 milj. tj. o blisko zł. 5 milj. wyższym niż z końcem r. 1931, poczem w m. grudniu ponownie wzrosły. Wkłady terminowe nie wykazują większych wahań poza znacznym spadkiem w ciągu m. września, odrobionym jednakże z nadwyżką w ciągu następnego miesiąca.

Wobec tego że wkłady instytucyj i osób prywatnych zmniejszyły się o zł. 8,6 milj. do zł. 133,5 milj. przeto cały wzrost wkładów, powstały w ciągu r. 1932, przypada na wkłady publiczne. Najbardziej zwiększyły się wkłady instytucyj samorządowych, a mianowicie o zł. 13,2 milj. do zł. 25,4 milj., następnie wkłady instytucyj państwowych o zł. 10,7 milj. do zł. 81,5 milj., wkońcu zaś wkłady prawno-publicznych zakładów ubezpieczeń o zł. 7,1 milj. do zł. 20,7 milj. Wkłady osób i firm prywatnych stanowią ponad 50% ogólnej sumy wkładów, z czego przeszło dwie piąte t.j. 40% przypada na wkładki oszczędnościowe.

W podziale wkładów Banku na Zakład Centralny i Oddziały nastąpiły przesunięcia na niekorzyść Zakładu Centralnego, dlatego że prawie cały wzrost wkładów miał miejsce w Oddziałach Banku. Procent wkładów przypadający na Zakład Centralny spadł z 45,1% w roku 1931 na 41,3% w roku 1932. Większy wzrost wkładów wykazują oddziały we Lwowie, Katowicach, Łodzi i Krakowie.

Spadek lokat Skarbu Państwa należy przypisać wyłącznie konwersji gotówkowych kredytów budowlanych na emisyjne, w związku z czym fundusze budowlane zmniejszyły się o zł. 35,4 milj. do wysokości zł. 287,4 milj. Różne lokaty natomiast wzrosły o zł. 12,4 milj. do sumy zł. 122,4 milj. Inne rodzaje lokat nie wykazują prawie żadnych zmian. Rachunki specjalne stanowiące odpowiednik analogicznej pozycji w stanie czynnym zmalały o zł. 7,6 milj. do wysokości zł. 134,8 milj.

Banki i redyskonto. — Już w ciągu r. 1931 spłacił Bank Gospodarstwa Krajowego większą część kredytów uzyskanych w bankach zagranicznych. W ciągu pierwszego półrocza roku sprawozdawczego nastąpiła zupełna likwidacja pozostałej reszty tychże kredytów. W związku z tem głównie zmniejszyły się salda kredytowe banków ze zł. 57,4 milj. z końcem r. 1931 na zł. 40,7 milj. w dniu 31. XII. 1932. Ze spadku wynoszącego zł. 16,7 milj. przypada zł. 15,9 milj. na banki zagraniczne, podczas gdy banki krajowe utrzymały się na poziomie zaledwie o zł. 0,8 milj. niższym niż w roku poprzednim t. j. na wysokości zł. 33,3 milj.

Na skutek zmniejszonych obrotów z zagranicą nastąpiła dalsza jakkolwiek stosunkowo drobna redukcja sald debetowych banków zagranicznych o zł. 2,3 milj. do sumy zł. 7,6 milj. Z obrotów zagranicznych jedynie tylko przekazy emigranckie, pochodzenia głównie amerykańskiego, wykazują znaczny, bo przeszło dwukrotny wzrost.

Wzrost wkładów przy jednoczesnej poważnej spłacie kredytów spowodował obniżenie kredytów redyskontowych w Banku Polskim, które spadły w ciągu roku 1932 o zł. 19,6 milj. do wysokości zł. 79,1 milj. Przez wszystkie miesiące roku sprawozdawczego utrzymywał się stan redyskonta znacznie poniżej poziomu z końca roku poprzedniego. Najwyższy jego stan wynoszący zł. 91,6 milj. przypada na koniec m. stycznia, najniższy zaś zł. 73,2 milj. na koniec m. listopada. Pomimo niższego stanu wykorzystania redyskonta wykazuje jego stosunek procentowy do portfelu wekslowego nieznaczny tylko spadek w porównaniu z rokiem poprzednim, a to ze względu na kurczące się równocześnie operacje dyskontowe. Stosunek ten wynosił na koniec 1932 r. 57,2% w porównaniu z 55,6% w dniu 31. XII. 1931. W ciągu r. 1932 wahał się on od 47,9% (m. luty) do 60,3% (m. lipiec).

B) KREDYTY GOTÓWKOWE.

Ogólna suma kredytów gotówkowych Banku Gospodarstwa Krajowego wynosiła w końcu 1932 r. zł. 1.022,9 milj., co oznacza zmniejszenie w porównaniu z rokiem poprzednim o zł. 60,7 milj. Wobec tego jednak, że w roku sprawozdawczym skonwertowano na pożyczki emisyjne gotówkowych pożyczek budowlanych na sumę zł. 53,8 milj. oraz komunalnych na zł. 7,2 milj. przeto cały powyższy spadek był wynikiem przesunięcia na korzyść pożyczek emisyjnych.

Największej redukcji uległy kredyty krótkoterminowe, a mianowicie o zł. 39,7 milj. do wysokości zł. 285,5 milj. Średnio i długoterminowe pożyczki działu handlowego wzrosły nieznacznie o zł. 2,9 milj. do sumy zł. 119,0 milj. Kredyty w dziale operacyj z Skarbem Państwa zmniejszyły się do kwoty zł. 618,3 milj. t.j. o zł. 23,9 milj.

W grupie kredytów krótkoterminowych spadły wszystkie bez wyjątku rodzaje pożyczek. Największy spadek przypada na kredyty w dyskoncie weksli wynoszące w końcu 1932 r. zł. 131,2 milj. t.j. o zł. 32,2 milj. mniej niż w końcu roku poprzedniego. W jeszcze wyższym stopniu, jeżeli chodzi o stosunek procentowy, zmniejszyły się pożyczki terminowe, a mianowicie o zł. 5,9 milj. do zł. 24,4 milj. Weksle protestowane zmalały o zł. 1,5 milj. do zł. 4,3 milj., zaś rachunki bieżące utrzymały się na prawie niezmiennym poziomie zł. 125,5 milj., a zatem mniejszym od ich stanu w dniu 31. XII. 1931

ZESTAWIENIE KREDYTÓW GOTÓWKOWYCH ZA LATA 1924 — 1931

oraz poszczególne miesiące 1932 roku

(w tysiącach złotych)

D A T A	Ogólna suma kre- dytów go- tówkowych	Kredyty krótkoterminowe				Kredyty gotówk. długoterm. bez pożycz. budowlanych			Pożyczki budowlane		
		Ogółem	weksle zdysk. i prot.	pożyczki termi- nowe	rachunki bieżące	Ogółem	w dziale handlo- wym	w dziale operacyj ze Skar- bem Pań- stwa	Ogółem	z fundu- szów własnych	z Państw. Fundu- szu Bud.
31. XII. 1924 roku	96.548	82.311	48.277	25.684	8.350	14.237	11.888	2.349	—	—	
31. XII. 1925	266.742	122.556	52.953	22.285	47.318	113.618	15.908	97.710	30.568	30.568	
31. XII. 1926	439.683	156.728	73.309	24.554	58.865	226.209	14.338	211.871	56.746	56.746	
31. XII. 1927	636.122	220.340	136.907	21.614	61.819	246.912	32.181	214.731	168.870	142.440	
31. XII. 1928	747.637	282.274	177.441	40.149	64.684	220.553	56.544	164.009	244.810	221.839	
31. XII. 1929	808.711	326.678	185.064	62.071	79.543	214.747	44.768	169.979	267.286	243.374	
31. XII. 1930	1.015.018	317.120	168.278	35.082	113.760	377.729	91.206	286.523	320.169	302.569	
31. XII. 1931	1.083.573	325.176	169.264	30.329	125.583	442.687	96.384	346.303	315.710	295.962	
31. I. 1932	1.092.626	322.732	166.921	28.561	127.250	454.476	96.921	357.555	315.418	296.898	
29. II. "	1.083.360	315.313	158.813	27.620	128.880	456.058	97.361	358.697	311.989	296.232	
31. III. "	1.054.399	307.795	153.795	27.103	126.897	436.583	97.118	339.465	310.021	294.403	
30. IV. "	1.055.347	311.711	154.929	25.959	130.823	435.276	97.007	338.269	308.360	291.635	
31. V. "	1.048.132	303.359	148.372	25.293	129.694	438.840	96.549	342.291	305.933	289.154	
30. VI. "	1.048.060	305.878	154.804	24.475	126.599	436.887	96.495	340.392	305.295	287.698	
31. VII. "	1.046.914	303.579	153.864	23.518	126.197	440.728	91.004	349.724	302.607	285.124	
31. VIII. "	1.055.202	311.565	158.930	23.787	128.848	441.786	90.990	350.796	301.851	284.410	
30. IX. "	1.054.986	304.868	150.860	24.576	129.432	448.694	96.434	352.260	301.424	284.219	
31. X. "	1.057.558	296.576	146.668	24.883	125.025	457.506	96.652	360.854	303.476	286.489	
30. XI. "	1.043.667	288.142	139.814	25.057	123.271	455.870	96.684	359.186	299.655	283.608	
31. XII. "	1.022.853	285.460	135.546	24.442	125.472	445.964	102.684	343.280	291.429	275.047	

STAN KREDYTÓW GOTÓWKOWYCH Z DNIA 31 GRUDNIA 1932 ROKU

z podziałem na Oddziały Banku Gospodarstwa Krajowego
(w tys. złotych)

O D D Z I A Ł Y	Ogólna suma kredytów gotówko- wych	Kredyty krótkoterminowe					Kredyty gotówk. długoterm. bez pożyczek budowlanych			Pożyczki budowlane		
		Ogółem	weksle zdysk. i prot.	pożyczki termi- nowe	rachunki bieżące	Ogółem	w dziale handlo- wym	w dziale operacyj ze Skarb. Państwa	Ogółem	z fundu- szów własnych	z fundu- szów państwo- wych	
Zakład Centralny	757.570	160.108	68.504	8.282	83.322	420.773	87.287	333.486	156.689	7.245	149.444	
Oddział Biata	4.554	4.554	2.723	990	841	—	—	—	—	—	—	
„ Białystok	6.686	6.685	3.082	1.180	2.423	1	1	—	—	—	—	
„ Bydgoszcz	10.366	8.942	1.835	2.244	4.863	12	—	12	1.412	—	1.412	
„ Drohobycz	3.671	3.434	2.240	240	954	237	237	—	—	—	—	
„ Gdynia	25.377	7.382	4.379	1.728	1.275	3.491	3.479	12	14.504	124	14.380	
„ Katowice	21.611	11.766	4.674	1.106	5.986	3.820	—	3.820	6.025	307	5.718	
„ Kolomyja	782	782	471	44	267	—	—	—	—	—	—	
„ Kraków	21.478	4.813	2.743	924	1.146	3.066	419	2.647	13.599	1.650	11.949	
„ Lublin	12.998	7.977	4.374	1.402	2.201	37	33	4	4.984	240	4.744	
„ Lwów	63.400	25.941	16.322	312	9.307	11.589	10.165	1.424	25.870	4.155	21.715	
„ Łódź	36.230	7.519	5.375	1.278	866	437	192	245	28.274	2.242	26.032	
„ Kucuk	2.117	2.117	1.357	354	406	—	—	—	—	—	—	
„ Poznań	32.808	11.364	4.214	1.825	5.325	1.131	15	1.116	20.313	190	20.123	
„ Radom	10.823	4.443	2.439	705	1.299	413	13	400	5.967	129	5.838	
„ Równe	6.223	2.710	1.714	254	742	7	2	5	3.506	100	3.406	
„ Stanisławów	5.623	3.174	2.219	168	787	—	—	—	2.449	—	2.449	
„ Tarnów	3.134	3.134	2.379	247	508	—	—	—	—	—	—	
„ Włno	12.286	4.685	2.356	385	1.944	876	835	41	6.725	—	6.725	
„ Włocławek	5.116	3.930	2.146	774	1.010	74	6	68	1.112	—	1.112	
Ogółem	1.022.853	285.460	135.546	24.442	125.472	445.964	102.684	343.280	291.429	16.382	275.047	
Stan z dn. 31. XII. 31 r.	1.083.573	325.176	169.264	30.329	125.583	442.687	96.384	346.303	315.710	19.748	285.962	
Zmiany	—60.720	—39.716	—33.718	—5.887	—111	+3.277	+6.300	—3.023	—24.281	—3.366	—20.915	

OGÓLNE ZESTAWIENIE KREDYTÓW GOTÓWKOWYCH B. G. K.
według poszczególnych kategorii kredytobiorców
z dnia 31 grudnia 1932 roku
(w tysiącach złotych)

K R E D Y T O B I O R C Y	Ogólna suma kredytów gotówko- wych	w proc. sumy ogólnej	Kredyty krótkoterminowe				Kred.got. długoterm. działu handlow.	Kredyty w działu operacyj ze Skarb. Państwa
			Ogółem	weksle zdysk. i prot.	pożyczki terminowe	rachunki bieżące		
I. Instytucje i przedsiębiorstwa państwowe	245.887	24,04	72.666	42.457	1.850	28.359	30.709	142.512
1. Instytucje państwowe:								
a) pożyczki budowlane	1.265	0,12	—	—	—	—	—	1.265
b) inne kredyty	176.447	17,25	39.894	20.000	1.550	18.344	344	136.209
2. Przedsiębiorstwa państwowe	68.175	6,67	32.772	22.457	300	10.015	30.365	5.038
II. Przedsiębiorstwa należące do koncernu B.G.K.	42.207	4,13	38.535	8.097	952	29.486	429	3.243
III. Samorządy	118.549	11,59	6.011	1.661	3.174	1.176	63.171	49.367
1. Urzędy samorządowe:								
a) pożyczki budowlane	47.676	4,66	—	—	—	—	—	6
b) inne kredyty	70.478	6,89	5.624	1.477	3.174	973	63.160	1.694
2. Przedsiębiorstwa samorządowe	395	0,04	387	184	—	203	5	3
IV. Spółdzielnie (bez kredytowych)	170.961	16,71	15.837	4.823	208	10.806	9.479	145.645
1. Rolniczo-handlowe	49.028	4,79	13.758	3.857	5	9.896	400	34.870
2. Budowlane i mieszkaniowe:								
a) na r-kach pożyczkowych	115.872	11,33	—	—	—	—	—	8.155
b) na innych r-kach	4.506	0,44	524	3	111	410	924	3.058
3. Inne	1.555	0,15	1.555	963	92	500	—	—
V. Instytucje finansowe	96.655	9,45	37.496	22.773	4.705	10.018	477	58.682
1. Banki akcyjne	64.234	6,28	7.511	1.288	—	6.223	452	56.271
2. Komunalne Kasy Oszczędności	20.060	1,96	20.060	13.395	4.420	2.245	—	—
3. Spółdz. kredyt. i oszczędn.-kredytowe	10.157	0,99	9.709	8.090	85	1.534	25	423
4. Inne instytucje finansowe	2.204	0,22	216	—	200	16	—	1.988
VI. Rolnictwo i hodowla	53.345	5,22	49.971	31.670	5.942	12.359	3.306	68
VII. Górnictwo	3.682	0,36	657	461	56	140	25	3.000
1. Węglowe	3.033	0,30	33	—	33	—	—	3.000
2. Naftowe	625	0,05	600	446	17	137	25	—
3. Inne	24	0,01	24	15	6	3	—	—
VIII. Przemysł	119.396	11,67	39.018	16.176	4.083	18.759	586	79.792
1. Hutniczy	11.632	1,14	745	194	56	495	—	10.887
2. Metalowy	2.028	0,20	1.718	837	217	664	10	300
3. Maszynowy i elektrotechniczny	4.826	0,47	4.817	1.973	42	2.802	9	—
4. Obróbki metal. szlachet. i wyrob. precyz.	17	—	17	—	—	17	—	—
5. Ceramiczny:								
a) przemysł zapraw wiążących	4.719	0,46	1.028	76	6	946	2	3.689
b) przemysł ceglarski	6.751	0,66	6.719	593	1.786	4.340	32	—
c) inny	759	0,07	759	353	361	45	—	—
6. Chemiczny:								
a) przemysł nawozów sztucznych	656	0,06	656	612	—	44	—	—
b) inny	1.974	0,19	1.647	805	216	626	327	—
7. Włókienniczy	34.381	3,36	3.580	1.879	635	1.066	1	30.800
8. Skórzany	711	0,07	710	67	33	610	1	—
9. Papierniczy	3.439	0,34	1.073	207	—	866	4	2.362
10. Drzewny	6.152	0,60	3.227	1.444	266	1.517	7	2.918
11. Spożywczy:								
a) cukrownictwo	10.928	1,07	1.993	1.907	22	64	—	8.935
b) gorzelnictwo	21.125	2,07	3.434	2.019	6	1.409	17	17.674
c) browarnictwo	681	0,07	632	293	34	305	49	—
d) młynarstwo	2.415	0,24	2.322	1.259	43	1.020	93	—
e) piekarstwo	2.470	0,24	240	20	45	175	3	2.227
f) inny przemysł spożywczy	1.158	0,11	1.158	169	110	879	—	—
12. Odzieżowy i galanteryjny	688	0,07	688	32	1	655	—	—
13. Poligraficzny	442	0,04	442	237	165	40	—	—
14. Budowlany	837	0,08	812	693	5	114	25	—
15. Gaz, woda i elektryczność	163	0,02	163	163	—	—	—	—
16. Inne przemysły	444	0,04	438	344	34	60	6	—
IX. Rzemiosło	494	0,05	494	44	405	45	—	—
X. Handel towarowy	12.745	1,25	8.912	4.348	209	4.355	18	3.815
1. Rolniczy	7.430	0,73	3.615	2.345	59	1.211	—	3.815
2. Inny	5.315	0,52	5.297	2.003	150	3.144	18	—
XI. Komunikacja i transport	3.224	0,31	2.006	292	1.282	432	12	1.206
XII. Różni	155.708	15,22	13.857	2.744	1.576	9.537	10.854	130.997
1. Instytucje społeczne:								
a) pożyczki budowlane	66.088	6,46	—	—	—	—	2.441	63.647
b) inne kredyty	6.195	0,60	5.820	1.359	595	3.866	209	166
2. Różni inni:								
a) pożyczki budowlane	60.528	5,92	—	—	—	—	5.780	54.748
b) inne kredyty	22.897	2,24	8.037	1.385	981	5.671	2.424	12.436
Razem	1.022.853	100,00	285.460	135.546	24.442	125.472	119.066	618.327

o zaledwie zł. 0,1 milj. Dość znaczny spadek portfela wekslowego Banku stoi w związku ze zmniejszonymi obrotami gospodarczymi i malejącym popytem na kredyt, o czym świadczy najlepiej towarzyszący mu równocześnie dość duży wzrost wkładów. W najwyższym stopniu spadło zapotrzebowanie na kredyt wekslowy ze strony rolnictwa, a następnie przemysłu, zaś na pożyczki terminowe ze strony kom. kas oszczędności i rolnictwa.

Spadek kredytów krótkoterminowych odbywał się z małymi wyjątkami w ciągu wszystkich miesięcy roku sprawozdawczego. Ich stan w dniu 31. XII. 1932 roku jest najniższym w ciągu całego okresu sprawozdawczego. Przyczyniła się do tego dość równomierna redukcja portfela wekslowego, który wykazuje poza miesiącami kwietniem, czerwcem i sierpniem stałą tendencję spadkową. Stan rachunku weksli protestowanych utrzymywał się po koniec m. lipca na poziomie z ostatniego kwartału roku poprzedniego t. j. około zł. 8 milj., tak że całe zmniejszenie tego rachunku przypada na drugie półrocze. Odwrotnie natomiast układał się rozwój pożyczek terminowych, których spadek nastąpił w całości w ciągu pierwszego półrocza od końca zaś czerwca utrzymują się na mniej więcej stałym poziomie zł. 24,5 milj. Najmniejsze stosunkowo wahania w ciągu roku wykazują rachunki bieżące. Obracały się one w granicach od zł. 130,8 milj. (m. kwiecień) do zł. 123,3 milj. (m. listopad), przyczem wzrastają w ciągu pierwszego kwartału roku sprawozdawczego oraz w m. sierpniu i wrześniu, w pozostałych zaś okresach spadają tak, że ich stan w końcu r. 1932 pokrywa się prawie zupełnie ze stanem w końcu roku poprzedniego.

Stosunek weksli zaprotestowanych do płatnych obniżył się znacznie w porównaniu z rokiem 1931. Wahał się on w granicach od 8,21% (m. luty) do 3,18% (m. wrzesień) w porównaniu z 9,88% (m. marzec) i 5,24% (m. maj) roku poprzedniego. W m. grudniu 1932 stosunek ten wyniósł 3,21%, podczas gdy w tym samym czasie 1931 r. stanowił 7,71%.

Ze spadku kredytów krótkoterminowych wynoszącego zł. 32,2 milj. przypada zł. 10,3 milj. na Zakład Centralny Banku, reszta zaś na Oddziały. Najwięcej zmniejszyły się kredyty krótkoterminowe w Oddziałach w Katowicach i we Lwowie, Oddział w Gdyni natomiast wykazuje znaczny wzrost ze względu na rozwój obrotów portowych.

Zwiększenie się średnio i długoterminowych pożyczek działu handlowego przypada, w całości na pożyczki komunalne, których stan z końcem roku 1932 wynosił zł. 62,6 milj. tj. o zł. 6,5 milj. więcej niż w roku poprzednim. Wzrost ten powstał głównie w związku z konwersją pożyczki dla gm. m. Krakowa oraz z powodu dopisania należnych Bankowi odsetek od pożyczek komunalnych. Pożyczki budowlane z funduszków własnych Banku spadły o zł. 3,4 milj. do zł. 16,4 milj. Inne rachunki wykazują tylko drobne zmiany.

Spadek kredytów udzielonych z lokat Skarbu Państwa wynoszący zł. 17,3 milj. przypada w całości na kredyty budowlane z Państwowego Funduszu Budowlanego, które zmniejszyły się o zł. 20,9 milj. do zł. 275 milj. głównie skutkiem tego, że konwersja tych kredytów na pożyczki emisyjne przewyższyła sumę nowoudzielonych pożyczek. Poza tem inne rachunki wykazują wzrost, a mianowicie pożyczki sanacyjne dla banków o zł. 0,6 milj. do wysokości zł. 35,9 milj. oraz różne kredyty o zł. 3 milj. do sumy zł. 122,8 milj. Zmniejszenie rachunków specjalnych o zł. 6,7 milj. do zł. 136,9 milj. wynikało głównie z częściowej likwidacji rachunków ewidencyjnych stojących w związku z akcją Państwowego Funduszu Budowlanego. Ponadto nastąpiła w ciągu roku sprawozdawczego prawie całkowita spłata kredytów eksportowych, udzielonych hutom górnośląskim, zwiększyły się natomiast kredyty dla instytucyj finansowych.

Z pomiędzy poszczególnych gałęzi życia gospodarczego, korzystających z kredytów Banku Gospodarstwa Krajowego spadło najwięcej zadłużenie następujących grup: Spółdzielni innych niż kredytowe o zł. 30,1 milj. do zł. 171 milj., z czego zł. 5,5 milj. przypada na spółdzielnie rolnicze, zaś zł. 24,6 milj. na budowlano-mieszkaniowe; przemysłu o zł. 29,5 milj. do zł. 119,4 milj.; rolnictwa

o zł. 8,1 milj. do zł. 53,3 milj.; instytucji i przedsiębiorstw państwowych o zł. 5,8 milj. do zł. 288,1 milj. Znaczniejszy wzrost zadłużenia wykazują natomiast instytucje finansowe o zł. 11,4 milj. do zł. 96,7 milj., co przypada w całości na banki, oraz samorządy o zł. 5,6 milj. do zł. 118,5 milj.

a) Kredyty budowlane.

Czynniki powodujące od roku 1931 ograniczanie rozmiarów akcji kredytowo-budowlanej Banku Gospodarstwa Krajowego wpłynęły w roku sprawozdawczym na dalsze ograniczenie tej akcji. Do trudnej sytuacji budżetowej Skarbu Państwa dołączyło się bowiem pogarszające się położenie finansowe prawnopublicznych zakładów ubezpieczeń, które w latach ubiegłych zasilały poważnymi kwotami Państwowy Fundusz Budowlany. W wyniku tego kredyty przeznaczone na finansowanie budownictwa nie osiągnęły w roku 1932 nawet 50% sumy przeznaczonej na tę akcję w roku poprzednim.

Podobnie jak w roku 1931 przydzielał Bank pożyczki budowlane przede wszystkim na wykończenie budowli już uprzednio finansowanych. Jeżeli chodzi o nowe budowle, to w roku sprawozdawczym wkroczył Bank na drogę popierania drobnego budownictwa mieszkaniowego, zarówno drewnianego jak i murowanego. Ponadto finansował Bank budowle wskazane przez nabywających papiery wartościowe oraz pośredniczył we własnej akcji budowlanej zakładów ubezpieczeń społecznych.

Zapotrzebowanie na budowle uprzednio finansowane ustalono w roku 1931 na kwotę zł. 29 milj. Na poczet tego wpłynęło w tymże roku niecałe 24 milj. zł. W roku sprawozdawczym zapotrzebowanie to wzrosło o dalsze zł. 2 milj. do wysokości zł. 31 milj. Ogólne zapotrzebowanie wynosiło przeto w roku 1932 około zł. 7 milj. Kwota ta — łącznie z pozostałością z roku poprzedniego — została prawie w całości wykorzystana, gdyż tylko niewielka część będzie wyzyskana w roku 1933. Dzięki temu wszystkie budowle, których finansowanie rozpoczął Bank przeważnie jeszcze w roku 1930, zostały już względnie zostaną w roku 1933 całkowicie wykończone.

Na specjalną uwagę zasługuje akcja popierania drobnego budownictwa mieszkaniowego ze szczególnem uwzględnieniem budowli drewnianych podjęta w roku sprawozdawczym z inicjatywy władz rządowych w momencie słabnącego coraz bardziej zainteresowania się społeczeństwa budową dużych domów blokowych, których rentowność z przyczyn ogólnej natury gospodarczej, a zwłaszcza pauperyzacji licznych rzesz lokatorów stale się zmniejsza. W tych warunkach inicjatywa budowy małych domów, przeznaczonych głównie na użytek własny budującego, okazała się bardzo celową i na czasie, gdyż zapewnia ona budującemu zarówno własny dach nad głową, jak i pewność lokaty włożonego kapitału.

Akcja ta miała w 1932 roku charakter pionierski i przewidziana była głównie dla słabszej gospodarczo warstwy społeczeństwa, której dążeniem jest przy pomocy skromnych oszczędności i małego stosunkowo kredytu, dojść do własnego domku. Z przewidzianej na ten cel w 1932 roku kwoty zł. 5 milj. przeznaczono na drobne budownictwo drewniane zł. 4 milj. i na drobne budownictwo murowane zł. 1 milj. Zarządzona przez Bank ankieta dla zorientowania się w zainteresowaniu się miast tego rodzaju budownictwem, wykazała zapotrzebowanie kredytowe na ten cel w wysokości 42 milj. zł. dla około 300 miast, biorących udział w ankiecie. Ze względu na przeznaczenie na ten cel w 1932 roku tylko kwoty zł. 5 milj., zasięg tej akcji ograniczony został do 38 miast, dla których ustalono w określonej wysokości kontyngenty. Kredytów z tego źródła udzielał Bank na podstawie istniejących przepisów i wydanej w czerwcu 1932 roku noweli do ustawy o rozbudowaniu miast z tem ograniczeniem, iż na poszczególny domek maksymalny kredyt wynosić mógł zł. 4 tys. i musiał mieścić

się w granicach 50% kosztów budowy. Poza tem mógł budujący w razie nieprzekroczenia granic przysługującego mu kredytu uzyskać na dogodnych warunkach kredyt towarowy w materjale drzewnym z tartaków państwowych.

Zainteresowanie, jakie początkowo wzbudziła akcja drobnego budownictwa drewnianego, później znacznie osłabło, tak iż mimo dążenia ze strony Banku do jaknajszybszego rozprowadzenia kredytów i mimo zastosowania daleko idących ulg i uproszczeń w załatwianiu spraw, nie zdołano rozprowadzić do końca 1932 roku całej sumy zł. 4.550 tys., jaka na ten cel na poczet zł. 5 milj. wpłynęła. Małe zainteresowanie się budownictwem drewnianem wykazały miasta położone na terenie województw zachodnich i południowych i w tych miastach stosowano najczęściej przenoszenie niewykorzystanej części kontyngentu przeznaczzonego na domki drewniane — na domki murowane, któremi interesowano się znacznie żywiej. Mimo to wyniki tej akcji należy uznać za dodatnie ze względu na wciągnięcie tą drogą w budowę bardzo znacznych wkładów własnych dotychczas często bezużytecznie tezauryzowanych. Dowodem tego jest fakt, że przez zrealizowanie do końca roku sprawozdawczego kwoty zł. 2.132 tys. na domy drewniane, zaś kwoty zł. 930 tys. na domy murowane zaangażowano w budowę zł. 6.516 tys. przy domach drewnianych i zł. 5.773 tys. przy domach murowanych, stanowiące całkowite koszty ich budowy. W pierwszym więc wypadku suma kredytów wynosi niespełna 30% ogólnej sumy kosztów budowy, w drugim zaś stosunek własnego wkładu jest jeszcze korzystniejszy, gdyż suma kredytów wynosi zaledwie 16% kosztów budowy. Cyfry te świadczą wymownie o dodatnich wynikach akcji i roją jej duże nadzieje na przyszłość.

Dalsze zasilanie Państwowego Funduszu Budowlanego nastąpiło drogą sprzedaży : akłdom ubezpieczeń społecznych i innym instytucjom prawnopublicznym papierów wartościowych Banku, przyczem wpływ z tego tytułu przeznaczony był bądź to na finansowanie budowli wskazanych przez nabywających papiery wartościowe, bądź też na prowadzenie przez zakłady — stosownie do uchwały Rady Ministrów z dn. 4.XII. 1929 roku — własnej akcji budowy domów. I ten sposób zasilania Państwowego Funduszu Budowlanego, który w poprzednich latach znacznie się przyczynił do wzmocnienia akcji kredytowo-budowlanej, w roku sprawozdawczym uległ ograniczeniu. Powodem tego było, że zakłady pozbawione normalnych wpływów ze strony ubezpieczonych, a pociągane do coraz liczniejszych świadczeń na ich rzecz z tytułu bezrobocia, nie mogły dokonywać zakupów papierów wartościowych z przeznaczeniem na finansowanie nowych budowli, dokonywane zaś przez nie zakupy były przeważnie wywiązywaniem się ze zobowiązań, jakie już poprzednio na siebie zakłady przyjęły.

Stan środków finansowych, jakimi Bank rozporządzał w 1932 roku bez uwzględnienia własnej akcji budowlanej zakładów ubezpieczeń społecznych przedstawiał się następująco :

1) Fundusze Państwowe :

a) pozostałość z poprzednich lat	zł.	2.360.215,—
b) na budowie finansowane	„	7.290.400,—
c) na nowe budowle	„	1.510.875,—
d) na drobne budownictwo mieszkaniowe	„	4.550.000,—
e) zakup listów na indywidualne budowle	„	4.479.600,—
f) na zwrot lokat	„	2.755.000,—
b) różne inne	„	430.191,—

R a z e m . . . . . „ 23.376.281,—

2) Fundusze własne Banku . . . . . „ 2.636.000,—

O g ó ł e m : . . . . . zł. 26.012.281,—

Stopień wykorzystania tych środków ilustruje poniższe zestawienie:

Fundusze	Kwoty do dyspozycji	Pożyczek przyznano		
		ilość	złotych	%
Państwowy Fundusz Budowlany	23.376.281,—	1.327	22.006.500,—	94,14
Fundusze własne Banku	2.636.000,—	39	2.636.000,—	100,00
Razem	26.012.281,—	1.366	24.642.500,—	94,73

Z tytułu własnej akcji budowlanej zakładów ubezpieczeń nieobjętej powyższem zestawieniem wpłynęła do Banku w ciągu roku 1932 kwota zł. 9.864.000,—. Kwotę tę przeznaczono w pierwszym rządzie na pokrycie pożyczek przyznanych przez Bank jeszcze w roku 1931 w wysokości zł. 8.923.300,— bez otrzymania odpowiednich na ten cel funduszy. Na finansowanie zatem akcji tej w roku 1932 pozostała tylko różnica wynosząca zł. 940.700,—. Bank przyznał jednak pożyczek na sumę zł. 4.828.700,— z tem że w roku następnym otrzyma resztę pokrycia w wywokości zł. 3.888.000,—.

Ogólna suma pożyczek budowlanych przyznanych w ciągu r. 1932 łącznie z akcją własną zakładów ubezpieczeń społecznych przedstawia się w sposób następujący:

Oddziały	Fundusze państw.		Fundusze własne		R a z e m	
	ilość poź.	złotych	ilość poź.	złotych	ilość poź.	złotych
Bydgoszcz	31	131.000,—	—	—	31	131.000,—
Gdynia	45	6.494.030,—	—	—	45	6.494.030,—
Katowice	80	264.625,—	—	—	80	264.625,—
Kraków	104	1.061.600,—	2	94.000,—	106	1.155.600,—
Lublin	68	439.000,—	—	—	68	439.000,—
Lwów	126	612.025,—	2	98.000,—	128	710.025,—
Łódź	126	1.727.500,—	1	12.000,—	127	1.739.500,—
Poznań	49	295.500,—	3	19.500,—	52	315.000,—
Radom	101	382.500,—	2	15.000,—	103	397.500,—
Równe	58	262.200,—	—	—	58	262.200,—
Stanisławów	66	308.850,—	—	—	66	308.850,—
Wilno	83	285.250,—	—	—	83	285.250,—
Włocławek	8	80.000,—	—	—	8	80.000,—
	945	12.344.080,—	10	238.500,—	955	12.582.580,—
Anulacje w Oddziałach*)	43	2.681.730,—	—	—	43	2.681.730,—
Razem Oddziały	902	9.662.350,—	10	238.500,—	912	9.900.850,—
Zakład Centralny	429	17.172.850,—	29	2.397.500,—	458	19.570.350,—
O g ó ł e m	1.331	26.835.200,—	39	2.636.000,—	1.370	29.471.200,—

*) w Katowicach poź. 17 na zł. 875.430,—, we Lwowie poź. 26 na zł. 1.806.300,—.

Ź ogólnej sumy zł. 26.835.200,— przyznanych w 1932 roku z funduszków państwowych przypada na Departament Kredytów Budowlanych 63,99%, na Oddziały zaś 36,01%. Z Oddziałów najwyższą sumę kredytów przyznał Oddział w Gdyni, następnie w Łodzi, Krakowie i Lwowie.

Podział kredytów budowlanych przyznanych w 1932 roku według kategorii kredytobiorców przedstawia się następująco:

Kredytobiorcy	Fundusze państwowe		Fundusze własne		R a z e m		W pro- centach
	ilość poż.	złotych	ilość poż.	złotych	ilość poż.	złotych	
Gminy	32	1.048.900,—	—	—	32	1.048.900,—	3,56
Spółdzielnie	145	12.786.600,—	25	2.359.000,—	170	15.145.600,—	51,39
Instytucje społeczne	22	7.208.150,—	1	88.000,—	23	7.296.150,—	24,76
Osoby prywatne	1.132	5.791.550,—	13	189.000,—	1.145	5.980.550,—	20,29
O g ó ł e m	1.331	26.835.200,—	39	2.636.000,—	1.370	29.471.200,—	100,00

Pożyczki budowlane przyznane w 1932 roku zużyte zostały na następujące cele:

Cel udzielenia pożyczki	ilość	k w o t a
Na nowe budowle	1.357	29.375.600,—
Na przebudowy i nad- budowy	7	24.100,—
Na remonty	6	71.500,—
O g ó ł e m	1.370	29.471.200,—

Finansowane przez Bank w 1932 roku budowle, dostarczyły następującej ilości mieszkań i izb:

Wielkość mieszkań	Ilość mieszkań	%
1-izbowe	2.486	43,72
2-izbowe	1.396	24,55
3-izbowe	863	15,18
4-izbowe	632	11,12
5-izbowe	223	3,92
6-cio i więcej izbowe	86	1,51
Ogólna ilość mieszkań	5.686	100,00
Ogólna ilość izb	12.091	

Do uzyskania tak okazałej ilości izb w porównaniu z poprzednim rokiem (izb 7.860) znacznie przewyższającym pod względem ilości środków finansowych rok sprawozdawczy, przyczyniła się omówiona powyżej akcja popierania drobnego budownictwa mieszkaniowego. Ilość izb, jakie dostarczyła sama ta akcja, świadczy najlepiej o jej celowości. Przy pomocy zrealizowanych do końca

roku sprawozdawczego kredytów budowlanych przeznaczonych na drobne budownictwo drewniane w łącznej sumie zł. 2.131.800,— wybudowano 3.261 izb, zaś ze zrealizowanych w tym samym okresie kredytów przeznaczonych na drobne budownictwo murowane w łącznej sumie zł. 929.800,— wybudowano 1.840 izb. Ogółem ze zrealizowanych na drobne budownictwo mieszkaniowe tak drewniane jak i murowane kredytów w łącznej sumie zł. 3.061,600,— wybudowano razem 862 domów o 5.101 izbach.

Całość akcji kredytowo-budowlanej prowadzonej przez Bank za czas od roku 1924 do 31 grudnia 1932 roku przedstawia się następująco:

Stan kredytów przyznanych z Państwowego Funduszu Budowlanego i funduszków własnych wynosił w dniu 31.XII.1931 r. pożyczek	13.110	na	zł.	506.854.602,14
W 1932 roku przyznano	1.370	„	„	29.471.200,—
Ogółem stan kredytów przyznanych po dzień 31 grudnia 1932 roku wynosił	14.480	na	zł.	536.325.802,14
Podział pożyczek powyższych według przeznaczenia przedstawia się następująco:				
na nowe budynki	13.952	na	zł.	527.248.029,—
na przebudowy i nadbudowy	121	„	„	1.952.200,—
na remonty	407	„	„	7.125.573,—
Ogółem	14.480	na	zł.	536.325.802,—

Ilość izb wybudowanych względnie budujących się daje za cały okres akcji budowlanej Banku od roku 1924 do 1932 poważną liczbę 164.637 izb.

Z ogólnej sumy pożyczek budowlanych przyznanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego po koniec roku sprawozdawczego, przypadają na poszczególne kategorie kredytobiorców następujące kwoty:

Kredytobiorcy	Państwowe Fundusze		Własne Fundusze		R a z e m		w procentach
	ilość pożycz.	złotych	ilość pożycz.	złotych	ilość pożycz.	złotych	
Fundusz Kwaterunku Wojskowego	1	2.500.000,—	—	—	1	2.500.000,—	0,5
Gminy	505	55.990.862,33	9	278.250,—	514	56.269.112,33	10,5
Spółdzielnie	1.621	201.936.190,—	174	23.090.100,—	1.795	225.026.290,—	41,9
Institucje społeczne i humanitarne	477	82.798.900,—	67	4.452.806,81	544	87.251.706,81	16,3
Osoby prywatne	10.669	144.950.887,64	957	20.327.805,36	11.626	165.278.693,—	30,8
Ogółem	13.273	488.176.839,97	1.207	48.148.962,17	14.480	536.325.802,14	100,0

Stan bilansowy pożyczek budowlanych wynosi w dniu 31.XII. 1932 roku:

1) Dla pożyczek z Państwowego Funduszu Budowlanego	zł.	275.047.409,22
2) „ „ pożyczek z własnych funduszków Banku	„	16.381.592,61
R a z e m	zł.	291.429.001,83

Stan pożyczek budowlanych zmniejsza się w miarę dokonywanych spłat, bądź to w drodze konwersji na pożyczki emisyjne, bądź to w razie niemożności przeprowadzenia konwersji, z powodu przeszkód natury prawnej względnie technicznej, w drodze spłaty gotówkowej w odpowiednio określonych ratach. Stan pożyczek emisyjnych pochodzących z konwersji gotówkowych pożyczek budowlanych wynosi 31.XII. 1932 roku zł. 211,629 tys. Bliższe dane dotyczące stanu pożyczek konwersyjnych znajdują się w dziale emisyjnym.

Jeżeli się do tego doda, że Fundusz Kwaterunku Wojskowego korzysta w Banku z kredytu obrotowego w wysokości zł. 20 milj. na budowę domów oficerskich i podoficerskich, to ogólna suma kredytów na cele budowlane zarówno gotówkowych, jak już skonwertowanych na emisyjne wynosi zł. 523 milj.

Poza przedstawioną powyżej działalnością Banku, związaną z kredytowaniem budownictwa mieszkaniowego wymienić również należy prace nad ustaleniem programu kredytowo-budowlanego 1933 roku oraz też polityki budowlano-mieszkaniowej na najbliższą przyszłość. Genezą tych prac była uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów powzięta w lipcu 1932 roku. Powołała ona do życia Komisję pod przewodnictwem Prezesa Banku Gospodarstwa Krajowego z udziałem przedstawicieli zainteresowanych ministerstw celem opracowania planu akcji drobnego budownictwa mieszkaniowego na rok 1933.

Komisja ta ukończyła swoje prace w grudniu 1932 roku. Uchwalone przez nią wnioski dotyczyły głównie następujących zagadnień:

- 1) zagadnień finansowych, a więc ustalenia zapotrzebowania kredytowego na cele mieszkaniowo-budowlane, oraz też polityki kredytowo-budowlanej na rok 1933, podniesienia rentowności i pewności kapitałów prywatnych lokowanych w budownictwie przez potaniecie kosztów kredytu z funduszy państwowych oraz pociągnięcia tych kapitałów do budownictwa przez zapewnienie im pierwszego miejsca hipotecznego, z tem że uzupełniające te kapitały fundusze publiczne korzystałyby z drugiego miejsca;
- 2) potaniecie kosztów budowy przez obniżenie opłat stemplowych, sądowych, notarialnych i hipotecznych, potaniecie taryf przewozowych, normalizację elementów budowlanych i t. p.;
- 3) ulg podatkowych dla budownictwa, uporządkowania stanu prawnego spółdzielni mieszkaniowych;
- 4) organizacji przygotowania akcji budowlanej, a więc: propagandy, polityki terenowej i powołania naczelnego organu do spraw budowlano-mieszkaniowych.

Wreszcie na podkreślenie zasługuje, że celem ułatwienia i zachęcenia do budowy małych domków postanowiła wspomniana uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów przeznaczyć na ten cel odpowiednie tereny państwowe po cenach ulgowych. W celu dokonania wyboru terenów na rok 1933 i zaopatrzenia ich w niezbędne urządzenia została utworzona Komisja Terenowa działająca pod przewodnictwem prezesa Banku Gospodarstwa Krajowego z udziałem delegatów zainteresowanych ministerstw. Administrację terenów państwowych przeznaczonych na cele budowlano-mieszkaniowe skoncentrowano w Banku Gospodarstwa Krajowego. Akcję terenową na rok 1933 postanowiono ograniczyć do miast, których potrzeby mieszkaniowe i bezrobocie są duże oraz w których przewłaszczenie terenów natrafi na najmniejsze trudności natury technicznej.

b) Kredyty dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych.

Ogólna suma kredytów Banku Gospodarstwa Krajowego dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych zmniejszyła się o zł. 2,7 milj. do sumy 245,9 milj. Ze spadku tego przypada zł.

1,9 milj. na instytucje państwowe, których zadłużenie wynosiło w końcu 1932 r. zł. 177,7 milj. oraz zł. 0,8 milj. na przedsiębiorstwa państwowe, korzystające z kredytów Banku na sumę zł. 68,2 milj.

Prawie trzy piąte wymienionych wyżej kredytów, a mianowicie zł. 142,5 milj. przypada na różne operacje ze Skarbem Państwa mające po stronie biernej bilansu odpowiedniki w różnych funduszach państwowych względnie lokatach skarbowych—przyczem największa pozycja wynosząca 62,8 milj. zł. zaliczona do kredytów dla instytucyj państwowych stanowi właściwie tylko ewidencyjną pozycję z tytułu zobowiązania Państwowego Funduszu Budowlanego do dostarczenia zakładom ubezpieczeń papierów procentowych za przekazane przez te zakłady lokaty gotówkowe na cele finansowania budownictwa mieszkaniowego.

c) Kredyty dla przedsiębiorstw należących do koncernu Banku Gospodarstwa Krajowego.

Zadłużenie przedsiębiorstw należących do koncernu Banku Gospodarstwa Krajowego spadło o zł. 3,1 milj. do zł. 42,2 milj.

W roku sprawozdawczym sprzedał Bank portfel akcji S.A. „Azot”, który objęła Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie, ponadto zaś udział posiadany w fabryce śmigiel „W. Szomański i S-ka”. Jak z powyższego wynika Bank w dalszym ciągu zmniejszał swoje zaangażowanie w przedsiębiorstwach przemysłowych — zgodnie zresztą z polityką lat poprzednich. Należy nadmienić, że rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 3. XII. 1930 roku znosi artykuł 11 dawnego dekretu o Banku Gospodarstwa Krajowego, który to artykuł dawał Bankowi możność angażowania się w nowe przedsiębiorstwa przemysłowe.

Akcje i udziały w przedsiębiorstwach koncernowych znajdujące się w portfelu Banku wzrosły o zł. 1,5 milj. do zł. 32,8 milj. Na portfel ten składają się w głównej mierze akcje Towarzystwa Eksploatacji Soli Potasowych (zł. 18,2 milj.) ponadto zaś akcje Banku Polskiego (zł. 1,7 milj.) i udziały w przedsiębiorstwach położonych na terenie Wolnego Miasta Gdańska, a mianowicie: British and Polish Trade Bank (zł. 7,1 milj.) Bank von Danzig (zł. 4,4 milj.) i Danziger Tabak Monopol (zł. 1,4 milj.). Szczegółowe zestawienie portfela akcji i udziałów podają objaśnienia do bilansu zawarte w części III-ej niniejszego sprawozdania.

Jeżeli chodzi o rozwój poszczególnych przedsiębiorstw koncernowych Banku należałoby podkreślić umowę zawartą przez Towarzystwo Eksploatacji Soli Potasowych z Francusko-Niemieckim Porozumieniem Potasowem, która pozwoliła na zbycie zagranicą większych ilości nawozów potasowych. Było to tem bardziej pożądane, że nadzwyczaj ciężkie położenie rolnictwa utrudniało, pomimo znacznie obniżonych cen, zbyt tego artykułu wewnątrz kraju. Towarzystwo Starachowickich Zakładów Górniczych S. A. utrzymało swoją produkcję na poziomie zbliżonym do lat ubiegłych, osiągając zadawalniające wyniki bilansowe. Przemysł chemiczny reprezentowany przez „Borutę” pracował również w stosunkowo pomyślnych warunkach, natomiast przemysł obrabiarkowy (Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki) nie mógł wykazać dodatnich wyników swej działalności z powodu zniżki cen swoich produktów oraz skurczenia się rynku zbytu. Z przedsiębiorstw, które dały umiarkowaną dywidendę, należałoby wymienić przedewszystkiem instytucje położone na terenie Wolnego Miasta Gdańska.

W roku sprawozdawczym przeprowadziły przedsiębiorstwa koncernowe daleko idące oszczędności i dalszą racjonalizację produkcji przy całkowitem wstrzymaniu się od inwestycji.

d) Kredyty dla samorządów.

Ogólna suma kredytów gotówkowych udzielona przez Bank Gospodarstwa Krajowego samorządom wynosiła w końcu roku sprawozdawczego zł. 118,5 milj., co oznacza w porównaniu z rokiem poprzednim wzrost o zł. 5,6 milj. Na sumę zł. 118,5 milj. składają się kredyty krótkoterminowe w wysokości zł. 6 milj., średnioterminowe i długoterminowe udzielone z własnych funduszy Banku na zł. 63,2 milj. oraz kredyty w dziale operacyjnym ze Skarbem Państwa na zł. 49,3 milj. Te ostatnie są to przeważnie kredyty budowlane, udzielone gminom z Państwowego Funduszu Budowlanego. Wzrost kredytów samorządowych powstał głównie w związku z konwersją pożyczki dla gm. m. Krakowa oraz z powodu nieznaczego powiększenia się średnioterminowych gotówkowych pożyczek komunalnych.

W wyniku pertraktacji nawiązanych przez Bank z poszczególnymi miastami jeszcze w 1931 r. skonsolidowano dwie pożyczki, a mianowicie wspomnianą wyżej pożyczkę dla gm. m. Krakowa oraz pożyczkę dla gm. m. Gdyni. Tę ostatnią skonwertowano na pożyczkę w obligacjach komunalnych.

Jeżeli do kredytów gotówkowych dla samorządów dodamy pożyczki w obligacjach komunalnych wynoszące łącznie z pożyczkami b. Polskiego Banku Krajowego zł. 347,2 milj. (bez pożyczek dla Skarbu Państwa) oraz kredyty dla komunalnych kas oszczędności w wysokości zł. 20 milj., to całkowite zadłużenie samorządów w Banku Gospodarstwa Krajowego wynosiło w końcu roku 1932 zł. 485,7 milj.

e) Kredyty dla Komunalnych Kas Oszczędności i Spółdzielni.

W ciągu roku sprawozdawczego dążył Bank do dalszego zacieśnienia swej współpracy z komunalnymi kasami oszczędności. W celu powiększenia zdolności kredytowej tych instytucji i przeciwdziałania nadmiernym tendencjom konkurencyjnym kładł Bank nacisk na fuzjonowanie się kas na terenach, gdzie istnienie dwu lub więcej kas obok siebie nie miało racji bytu. W związku z tem, jak również w związku z likwidacją szeregu powiatów, nastąpiło połączenie pewnej liczby kas na terenie województwa warszawskiego, poznańskiego, pomorskiego i na terenie województw południowych. Zwiększenie terenu działalności tych kas stworzyło dla nich lepsze możliwości rozwojowe.

Aczkolwiek ogólna suma wkładów w komunalnych kasach oszczędności wykazała w ciągu roku 1932 wzrost, to jednak w miesiącach letnich dał się zaznaczyć przejściowy odpływ wkładów, któremu kasy sprostały z łatwością.

Udzielanie komunalnym kasom oszczędności nowych kredytów uzależniał Bank w wielu wypadkach od wpłaty przez związki komunalne sum zadeklarowanych na kapitał zakładowy względnie od upłaty zadłużenia związków komunalnych w kasach.

Ze względu na trudniejsze warunki, w jakich komunalne kasy oszczędności i spółdzielnie kredytowe muszą obecnie pracować, zwiększył Bank wydatnie swoją kontrolę nad temi instytucjami. Ogółem przeprowadził Bank 96 lustracji, z czego 45 w komunalnych kasach oszczędności, zaś 51 w spółdzielniach kredytowych.

Podczas dokonywanych rewizyj lustratorzy Banku zwracali uwagę na wysokość odsetek pobieranych od pożyczek, zwłaszcza zaś kontrolowano czy odsetki te nie odbiegają zbyt od oprocentowania stosowanego przez banki.

Z instytucjami, które nie potrafiły rozwinąć szerszej działalności i nie przedstawiały poważniejszego lokalnego znaczenia, likwidował Bank swoje stosunki, skutkiem czego nastąpiło wydatne zmniejszenie ilości finansowanych przez Bank zarówno kas jak i spółdzielni.

Jeszcze w roku 1931 zawarł Bank z szeregiem kas śląskich oraz małopolskich umowy, któremi zobowiązały się one do koncentrowania w Banku wszystkich swoich transakcyj, wzamian za co mogły korzystać ze specjalnych, dogodnie oprocentowanych kredytów redyskontowych, lokacyjnych i lombardowych. Skutkiem niżki stopy procentowej Banku Polskiego oraz ustalenia najwyższej dopuszczalnej granicy pobieranych odsetek w ustawie o lichwie z 7. XI. 1932 r. przeprowadził Bank również zmianę warunków oprocentowania zarówno kredytów dla komunalnych kas oszczędności, jak i wkładów tych instytucyj w Banku.

Ilość komunalnych kas oszczędności, będących korespondentami Banku wzrosła nieznacznie z 265 w 1931 r. na 273 w roku sprawozdawczym. Z funkcji korespondentów wywiązują się kasy w sposób dla Banku zupełnie zadawalający.

Kredyty udzielane komunalnym kasom oszczędności są naogół punktualnie spłacane. Posiadają one przeważnie charakter kredytów redyskontowych. Poza tem udziela Bank kasom specjalnych niskoprocentowanych kredytów lokacyjnych na cele popierania rzemiosła, wkońcu zaś kredytów zawiązkowych przeznaczonych na zasilenie środków obrotowych nowopowstałych kas. Stan powyższych kredytów na koniec roku 1931 i 1932 zarówno przyznanych jak i wykorzystanych podaje poniższa tablica:

Rodzaje kredytów	31. XII. 1931 roku			31. XII. 1932 roku		
	Ilość kas	Kredyty w tys. zł.		Ilość kas	Kredyty w tys. zł.	
		przyznane	wykorzystane		przyznane	wykorzystane
Zawiązkowe . . .	92	1.167	1.167	71	686	686
Rzemieślnicze . .	270	8.135	8.135	223	3.734	3.734
Redyskontowe . .	258	25.439	13.237	260	24.158	13.395
Różne	6	3.934	3.702	6	2.255	2.245
Ogółem	—	38.675	26.241	—	30.833	20.060

Jak widać z powyższego zestawienia kredyty dla komunalnych kas oszczędności zmniejszyły się o zł. 6,2 milj. do zł. 20,1 milj. Spadek ten przypada głównie na kredyty rzemieślnicze, w mniejszym stopniu na t. zw. „zawiązkowe” i różne inne. Kredyty redyskontowe natomiast utrzymały się na niezmiennym prawie poziomie. Znaczny spadek kredytów rzemieślniczych tłumaczy się tem, że kontyngenty uruchomione w latach poprzednich są spłacane zgodnie z ustalonym planem spłat. W miejsce starych, spłaconych kontyngentów ma Bank uruchomić nowe kredyty. Niski stan t. zw. lokat zawiązkowych, udzielonych kasom nowopowstającym, pochodzi stąd, że szereg kas, które z nich korzystały, wyszło z początkowego stadium organizacyjnego, co im umożliwiło stopniową spłatę kredytu uzyskanego w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Spółdzielnie kredytowe i spożywców finansowane przez Bank zrzeszone są w następujących związkach rewizyjnych:

- 1) w Związku Spółdzielni Polskich w Warszawie,
- 2) w Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu,
- 3) w Związku Stowarzyszeń Zarobkowych i Gospodarczych we Lwowie,
- 4) w Związku Żydowskich Towarzystw Spółdzielczych w Polsce w Warszawie,
- 5) w Powszechnym Związku na własnej pomocy opartych Spółdzielni we Lwowie,
- 6) w Związku Spółdzielni Spożywców R. P. w Warszawie.

Spółdzielnie należące do dwóch ostatnich związków nie korzystają z kredytów w Banku bezpośrednio lecz przez swoje Centrale.

Wysokość kredytów udzielonych przez Bank spółdzielniom kredytowym i spóżywców przedstawiała się na koniec lat 1931 i 1932 w sposób następujący:

Rodzaje kredytów	31. XII. 1931 roku			31. XII. 1932 roku		
	Ilość spółdzielni	Kredyty w tys. zł.		Ilość spółdzielni	Kredyty w tys. zł.	
		przyznane	wykorzystane		przyznane	wykorzystane
Redyskonto weksli	320	16.388	10.690	253	13.830	9.005
Pożyczki terminowe	19	247	227	19	178	166
Rki bieżące	14	1.266	1.100	16	1.734	1.619
R a z e m	—	17.901	12.017	—	15.742	10.790

Kredyty powyższe uległy w roku sprawozdawczym stosunkowo nieznacznej redukcji o zł. 1,2 milj. do zł. 10,8 milj. Cały ten spadek przypada na kredyty redyskontowe, które stanowią zasadniczą formę kredytów Banku dla spółdzielni. Kredyty w rachunkach bieżących wykazują wzrost o pół miliona złotych. Poza tem nastąpiło poważniejsze przesunięcie kredytów ze spółdzielni słabszych, nie zasługujących na kredyt, na rzecz spółdzielni silniejszych. W związku z tem zmalała znacznie ilość spółdzielni finansowanych przez Bank.

Jeżeli się weźmie pod uwagę nieuwzględnione w powyższem zestawieniu kredyty spółdzielni rolniczo-handlowych i budowlano-mieszkaniowych, które omówiono oddzielnie, to ogólna suma kredytów udzielonych przez Bank wszelkiego rodzaju organizacjom spółdzielczym wynosi w końcu roku 1932 zł. 181,1 milj.

Podział terytorjalny kredytów dla komunalnych kas oszczędności i spółdzielni według ich stanu wykorzystania z końcem lat 1931 i 1932 obrazuje poniższe zestawienie (w tys. zł.):

Województwa	Komunalne Kasy Oszczędności		Spółdzielnie	
	31.XII.1931	31.XII.1932	31.XII.1931	31.XII.1932
Centralne	3.948	2.496	4.540	3.998
Wschodnie	1.617	955	385	308
Zachodnie	12.983	10.120	3.189	2.081
Południowe	7.693	6.489	3.903	4.403
R a z e m	26.241	20.060	12.017	10.790

Tablica powyższa wskazuje, że spadek kredytów dla komunalnych kas oszczędności i spółdzielni był stosunkowo równomiernie rozłożony na poszczególne grupy województw z wyjątkiem kredytów dla spółdzielni położonych na terenie województw południowych, w których kredyty te nieznacznie wzrosły.

f) Kredyty dla gospodarstwa prywatnego.

Rolnictwo. — W ciągu roku sprawozdawczego przystąpił Bank do skomasowania kredytów rolniczych głównie siewnych i żniwnych, udzielonych w latach 1929—1931. Skomasowane kredyty sprolongował Bank na okres półroczny bez spłaty, następnie zaś na dalszy okres półroczny za upłatą od 5% do 15% zadłużenia. Sprolongowano również na dwa okresy sześciomiesięczne resztę kredytów w wysokości około zł. 2,6 milj. udzielonych w ubiegłych latach gospodarstwu rolnym, dotkniętym klęskami elementarnymi z jednoczesnym obniżeniem odsetek od tych kredytów. Kredyty nawozowe udzielane przez Bank za pośrednictwem Kooperacji Rolnej zostały skomasowane a następnie sprolongowane podobnie jak i kredyty udzielone przez Bank bezpośrednio. Jak to już podano w sprawozdaniu rocznym Banku za rok 1931, musiała Kooperacja Rolna z powodu trudności, w jakich się znalazła w następstwie ciężkiego kryzysu w rolnictwie, podać się o nadzór sądowy. Nadzór ten uzyskała Kooperacja Rolna w styczniu 1932 roku dzięki pewnym ustępstwom Skarbu Państwa na rzecz pozostałych wierzycieli. Do końca roku nie doszło jednakże do żadnego układu.

W lipcu 1932 roku uruchomił Bank podobnie jak w latach poprzednich kredyt na rejestrowy zastaw zboża w wysokości zł. 6 milj. dla ziemian województw centralnych oraz województwa wołyńskiego. Stan wykorzystania tego kredytu wynosił z końcem roku sprawozdawczego zł. 4,5 milj.,

Ogólna suma kredytów gotówkowych udzielonych rolnictwu przez Bank Gospodarstwa Krajowego przedstawiała się z końcem roku 1931 i 1932 w sposób następujący:

	31.XII.1931 r.	31.XII. 1932 r.
Rolnictwo i hodowla	zł. 61.467 tys.	zł. 53.345 tys.
Spółdzielnie rolniczo-handlowe	„ 54.568 „	„ 49.028 „
Handel rolniczy	„ 7.377 „	„ 7.430 „
R a z e m	zł. 123.412 tys.	zł. 109.803 tys.

Z sumy zł. 109,8 milj. przypada na kredyty rolnicze t. zw. zbiorowe (głównie siewne i żniwne) zł. 32,2 milj. z czego kredyty ziemiańskie skomasowane wynoszą zł. 20,3 milj.; na kredyty nawozowe rozprowadzane za pośrednictwem Kooperacji Rolnej również skomasowane zł. 4,8 milj.; na kredyty ziemiańskie klęskowe zł. 2,6 milj. i wreszcie na kredyty na rejestrowy zastaw zboża zł. 4,5 milj.

Jeżeli się do ogólnej sumy kredytów rolniczych gotówkowych doda pożyczki emisyjne na majątki ziemskie wynoszące łącznie z pożyczkami b. Polskiego Banku Krajowego zł. 62,4 milj. oraz kredyty dla przemysłu spożywczego związanego ściśle z rolnictwem w wysokości zł. 38,8 milj., to ogólna suma kredytów Banku dla rolnictwa wynosi zł. 211 milj.

Przemysł. — Zadłużenie przemysłu w Banku Gospodarstwa Krajowego z tytułu kredytów gotówkowych wynosiło w końcu roku 1932 zł. 119,4 milj. t. j. o zł. 29,5 milj. mniej niż w roku poprzednim. Spadek ten został w przeważnej części spowodowany spłatą kredytów udzielonych w roku 1931 hutom śląskim na sfinansowanie zamówień zagranicznych. Ogółem kredyty dla hutnictwa zmniejszyły się o zł. 22 milj. Poza tem miał miejsce umiarkowany spadek kredytów dla przemysłu chemicznego (o zł. 1,1 milj.), drzewnego (o zł. 1,2 milj.) i spożywczego (o zł. 2,8 milj.). Inne rodzaje przemysłów wykazują drobne tylko zmiany. Zwiększenie o zł. 1,7 milj. nastąpiło jedynie w grupie przemysłu mineralnego i ceramicznego.

Jeżeli chodzi o ogólną sumę zadłużenia przedsiębiorstw przemysłowych zarówno prywatnych jak i prawno-publicznych, to przedstawia się ona jak następuje: Z pomiędzy kredytów udzielo-

nych przedsiębiorstwach państwowym oraz należącym do koncernu Banku Gospodarstwa Krajowego przypada na przedsiębiorstwa przemysłowe około zł. 80 milj. Ten sam charakter posiada przeważająca ilość pożyczek w obligacjach komunalnych udzielonych przedsiębiorstwom samorządowym na sumę zł. 153,3 milj. oraz wszystkie prawie pożyczki w obligacjach bankowych wynoszące z końcem roku sprawozdawczego zł. 24,3 milj. W ten sposób zestawiona ogólna kwota zadłużenia przemysłu w Banku Gospodarstwa Krajowego wynosi w końcu roku 1932 około zł. 380 milj.

Kredyty dla handlu towarowego zmniejszyły się w porównaniu z rokiem poprzednim o zł. 1,8 milj. do wysokości zł. 12,7 milj., co przypada w całości na różne firmy handlowe, nie związane jednak z rolnictwem.

Kredyty dla banków i innych instytucyj finansowych wykazują poważny wzrost o zł. 18,6 milj. do zł. 66,4 milj. Kredyty te prawie w całości figurują w dziale operacyjz ze Skarbem Państwa i znajdują pokrycie w związanych z nimi lokatach. Wzrost tych kredytów nastąpił z powodu pomocy udzielonej przez Skarb Państwa za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego kilku instytucjom finansowym.

C) GWARANCJE I AKCEPTACJE.

Ogólna suma gwarancyj i akceptacyj udzielonych przez Bank nie wykazuje w ciągu roku sprawozdawczego prawie żadnych zmian, wynosząc 31.XII. 1932 roku zł. 20,2 milj. w porównaniu ze zł. 20,7 milj. w końcu roku poprzedniego. Cała ta prawie kwota przypada na przedsiębiorstwa państwowe i koncernowe (zł. 14,5 milj.) oraz samorządowe (zł. 3,2 milj.). Z innych grup poważniejszą kwotę wykazuje tylko przemysł prywatny (zł. 1,6 milj.). W porównaniu z rokiem 1931 nastąpiło znaczne przesunięcie z grupy przemysłu do samorządów, podczas gdy gwarancje dla przedsiębiorstw państwowych i koncernowych utrzymały się na niezmiennym poziomie.

3. SPRAWY ADMINISTRACYJNO-ORGANIZACYJNE.

Zmiany osobowe w Radzie Nadzorczej. W roku sprawozdawczym ustąpili z Rady Nadzorczej następujący członkowie: p. prof. Władysław Zawadzki w związku z nominacją na Ministra Skarbu, p. inż. Jerzy Drecki, b. Dyr. Dep. Ubezpiecz. Min. Opieki Społecznej oraz p. Józef Kożuchowski, b. wiceminister Przemysłu i Handlu na skutek objęcia stanowisk w Zarządzie Banku oraz p. inż. Kazimierz Górski, b. wiceminister Robót Publicznych. W ich miejsce mianowani zostali członkami Rady Nadzorczej: p. Franciszek Doleżał, wiceminister Przemysłu i Handlu, p. Józef Gallot, wiceminister Komunikacji, p. Wincenty Jastrzębski, wiceminister Skarbu i p. Dr. Eugenjusz Piestrzyński wiceminister Opieki Społecznej.

Zmiany osobowe w Zarządzie. W roku sprawozdawczym Zarząd Banku poniósł stratę z powodu zgonu ś. p. Dr. Feliksa Merunowicza, zast. naczelnego dyrektora Banku oraz ś. p. Dr. Adama Pachonńskiego, zast. dyrektora i kierownika Oddziału w Poznaniu. Na emeryturę przeszli dyrektorowie: p. Dr. Adam Pawlikowski oraz p. Dr. Mieczysław Szenk. Z dniem 1-go maja 1932 r. został mianowany naczelnym dyrektorem p. Dr. Feliks Maciszewski, zajmujący poprzednio stanowisko wiceprezesa Banku. Ponadto zostali powołani na dyrektorów wspomniani wyżej członkowie Rady Nadzorczej p. inż. Jerzy Drecki oraz p. Józef Kożuchowski, z których pierwszy objął z dniem 1 stycznia 1933 roku funkcje zastępcy naczelnego dyrektora. Dotychczasowi zastępcy dyrektorów p. Dr. Marjan

Czechliński oraz p. Dr. Zygmunt Wasserab zostali mianowani dyrektorami Banku. W końcu należy zaznaczyć, że z dniem 1-go stycznia 1933 roku rozpoczął bezpłatny i bezterminowy urlop naczelny dyrektor Dr. Feliks Maciszewski.

Ilość personelu stale zatrudnionego w Banku zwiększyła się z 1.249 osób w końcu 1931 r. na 1.276 osób w końcu roku sprawozdawczego. Cały ten wzrost przypada na służbę, której stan powiększył się z 251 do 281 t. j. o 30 osób, co było wywołane koniecznością lepszej ochrony i obsługi nowego gmachu centrali Banku. Ilość stale zatrudnionych urzędników utrzymała się natomiast na prawie niezmienionym poziomie wynosząc w dniu 31. XII. 1932 roku 973 osób w porównaniu z 975 roku poprzedniego. Poza stałym personelem zatrudniał Bank w końcu roku sprawozdawczego 62 djetarjuszy, zaangażowanych wyłącznie z pośród bezrobotnych, co stoi w związku z przejściowym wzrostem niektórych agend Banku.

Płace personelu Banku uległy z dniem 1-go października 1932 roku trzeciej z rzędu obniżce. Obniżka ta łącznie z obniżkami z roku poprzedniego przyczyniła się do wydatnego zmniejszenia wydatków personalnych Banku, które zmalały o zł. 1,5 milj. do zł. 9,5 milj. rocznie. Awanse personelu były w dalszym ciągu wstrzymane i tylko ze względów służbowych dokonano pewnych nielicznych zresztą przesunięć do wyższej rangi płac. Praca w godzinach nadliczbowych była ograniczona do wyjątkowych wypadków. Zamiast tego przy pracach bilansowych oraz w innych koniecznych wypadkach zatrudniał Bank w charakterze djetarjuszy szereg osób z pośród bezrobotnych pracowników umysłowych.

Prace organizacyjne Banku szły w kierunku dalszego usprawnienia poszczególnych działów operacyjnych i gospodarki materiałowej. W dziedzinie tej następuje co roku znaczny postęp, którego szczegółowe opisywanie przekroczyłoby ramy niniejszego sprawozdania ze względu na techniczny charakter dokonywanych ulepszeń organizacyjnych.

Działalność Inspektoratu. Poza ogólną analizą stanu i interesów w Oddziałach praca Inspektoratu polegała na badaniu bieżących operacyj kredytowych. Zwracano przytem specjalną uwagę na wartość zabezpieczeń, żądając w razie potrzeby ich uzupełnienia. Badano również postęp spraw znajdujących się w egzekucji. Dużo uwagi poświęcano usprawnieniu i ujednostajnieniu manipulacji w Oddziałach. Ilość oddziałów Banku — w liczbie 19 — pozostała w roku sprawozdawczym niezmienną. Z oddziałów tych 14 posiadało t. zw. referaty budowlane do załatwiania spraw, związanych z udzielaniem pożyczek budowlanych. Ponadto w czterech oddziałach istniały referaty, zajmujące się opracowywaniem pożyczek emisyjnych.

4. KOMISJA REWIZYJNA.

Powołana przez Ministra Skarbu Komisja Rewizyjna, jako statutowy organ nadzoru nad działalnością Banku, przeprowadziła — oprócz szczegółowego zbadania bilansu i rachunku strat i zysków za rok 1932, połączonego z rewizją poszczególnych działów pracy centrali Banku — dokładną kontrolę działalności oddziałów w Białej, Krakowie, Lwowie i Wilnie.

III.

OBJAŚNIENIA DO BILANSU ZA ROK 1932.

Ogólny obrót Banku Gospodarstwa Krajowego po jednej stronie księgi głównej, bez inkas a i gwarancyj, wyniósł w ciągu roku 1932 zł. 13.045.144 tys. łącznie zaś z temi rachunkami zł. 13.398.592 tys. Z sumy tej na ważniejsze rachunki przypada:

	Winien	Ma
Kasa i sumy do dyspozycji	3.485.293 tys.	3.484.243 tys.
Waluty zagraniczne	104.691 „	107.789 „
Weksle zdyskontowane	568.610 „	600.810 „
Pożyczki terminowe	26.254 „	32.143 „
Dłużnicy w r-kach bieżących	359.584 „	360.271 „
Banki „loro” i „nostro” (kraj. i zagr.)	1.148.694 „	1.135.684 „
Rachunki czekowe	1.598.801 „	1.616.727 „
Rachunki walutowe	79.977 „	78.981 „
Wkładki oszczędnościowe	62.419 „	69.024 „
R-ki bieżące kom. kas oszczędności	149.035 „	149.418 „
Wkłady terminowe	148.990 „	148.162 „
Redyskonto weksli	416.737 „	397.140 „

Bank Gospodarstwa Krajowego zamknął rok 1932 **sumą bilansową** w wysokości zł. 2.160.495.781,91 (łącznie z inkasem i gwarancjami). Suma ta rozwijała się w latach 1924 — 1932 w sposób następujący:

R o k	Suma bilansowa	wskaźnik wzrostu (1924 = 100)
1924	283.359.067,74	100
1925	773.942.219,60	273
1926	920.159.796,19	325
1927	1.425.215.415,23	503
1928	1.715.360.386,48	605
1929	1.830.839.331,48	646
1930	2.151.261.194,73	759
1931	2.183.365.642,07	771
1932	2.160.495.781,91	763

D Z I A Ł   H A N D L O W Y .

S T A N   B I E R N Y .

Poz. 1 — 3. Kapitał zakładowy i rezerwy:

	31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.	Zmiany
a) kapitał zakładowy	zł. 150.000.000,—	zł. 150.000.000,—	—
b) fundusz rezerwowy	„ 15.392.103,68	„ 16.790.283,46	+1.398 tys.
c) rezerwa walor. dla poź. hip. b. P. B. O. i b. Z.K.M.M.	„ 2.268.347,65	„ 2.201.989,70	— 66 „
d) rezerwa walor. dla wkładek oszczędności „	178.020,97	„ 158.032,87	— 20 „
e) rezerwa ogólna	„ 28.793.443,05	„ 28.793.443,05	—
Razem	zł. 196.631.915,35	zł. 197.943.749,08	+1.312 tys.

Kapitał zakładowy Banku oraz rezerwa ogólna pozostały niezmienione. Fundusz rezerwowy zwiększył się o zł. 1.398 tys. z powodu dopisania 20% czystego zysku za rok 1931 zgodnie z art. 13 rozp. Prez. R. P. z 3.XII. 1930 r. w sprawie Banku Gospodarstwa Krajowego Dz. U. R. P. Nr. 86 poz. 666. Pozostałe dwie rezerwy zmalały nieznacznie z powodu dalszych odpisów pożyczek hipotecznych, zwaloryzowanych na zbyt drobne kwoty żeby ich ściąganie — w razie zalegania ze spłatą ze strony dłużnika — mogło się opłacać Bankowi w drodze sądowej.

Rezerwy powyższe nie obejmują poważnej ze względu na swoją wysokość rezerwy dla papierów wartościowych własnej emisji, która omówiona jest w poz. 17 stanu biernego.

Poz. 4 — 6. Wkłady à vista, terminowe i różne salda kredytowe:

	31. XII. 1931	%	31. XII. 1932.	%	Zmiany
Ogółem	zł. 238.698.278,07	100,0	zł. 261.108.530,17	100,0	+22.410 tys.
R-ki czekowe	„ 78.870.437,59	33,0	„ 96.795.931,51	37,1	+17.925 tys.
R-ki walutowe	„ 6.169.478,—	2,6	„ 5.173.420,64	2,0	— 996 „
Wkładki oszczędnościowe	„ 46.424.779,15	19,5	„ 53.030.576,80	20,3	+ 6.606 „
R-ki bieżące K.K.O.	„ 3.354.990,18	1,4	„ 3.737.005,26	1,4	+ 382 „
Wkłady à vista ogółem:	„ 134.819.684,92	56,5	„ 158.736.934,21	60,8	+23,917 tys.
Lokaty term. w wal. kraj.	„ 67.979.897,64	28,5	„ 62.068.075,07	23,8	— 5.912 tys.
Lokaty termin. w wal. obcej	„ 30.001.240,43	12,5	„ 35.085.338,48	13,4	+ 5,084 „
Wkłady terminowe ogółem	„ 97.981.138,07	41,0	zł. 97.153.413,55	37,2	— 828 tys.
Różne salda kredytowe ogółem	zł. 5.897.455,08	2,5	zł. 5.218.182,41	2,0	— 679 tys.

Zmiany, jakie nastąpiły w stanie wkładów Banku w roku 1932, omówione są szczegółowo w drugiej części niniejszego sprawozdania.

Wymagalność wkładów terminowych według stanu z dnia 31.XII. 1932 roku obrazuje następujące zestawienie:

	Sumy w tys. zł.	%
Wkłady płatne w ciągu 1-go miesiąca	21.079	21,7
„ „ „ 2-go „	10.496	10,8
„ „ „ 3-go „	22.660	23,3
„ „ „ 4, 5 i 6 mies.	34.568	35,6
„ „ „ po sześciu miesiącach	8.350	8,6
Wkłady terminowe ogółem	97.153	100,0

Poz. 7. Redyskonto weksli:

	31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.	Zmiany
Ogółem	zł. 98.690.661,36	zł. 79.094.249,13	—19.596 tys.
z tego: a) w wal. krajowej	zł. 81.410.057,47	zł. 61.573.633,29	—19.837 tys.
b) w wal. obcej	„ 17.280.603,89	„ 17.520.615,84	+ 241 „

Płatność weksli zredyskontowanych przedstawiała się w następujący sposób:

Weksle płatne:	sumy w tys. zł.	%
w ciągu 1-go miesiąca	21.664	27,4
„ „ 2-go „	23.655	29,9
„ „ 3-go „	22.295	28,2
„ „ 4, 5 i 6 mies.	11.480	14,5
Ogółem	79.094	100,0

Stosunek procentowy redyskonta weksli portfelowych do portfela wekslowego przedstawiał się na ultimo poszczególnych miesięcy 1932 roku w sposób następujący:

31. XII. 1931 r.	55,6%
31. I. 1932 r.	54,0%
29. II. „ „	47,9%
31. III. „ „	49,3%
30. IV. „ „	49,5%
31. V. „ „	57,7%
30. VI. „ „	58,3%
31. VII. „ „	60,3%
31. VIII. „ „	55,3%
30. IX. „ „	51,6%
31. X. „ „	59,6%
30. XI. „ „	51,4%
31. XII. „ „	57,2%

Poz. 8 i 9. Banki „loro“ i „nostro“:

	31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.	Zmiany
Ogółem	zł. 57.413.809,09	zł. 40.679.596,02	—16.734 tys.
z tego przypadło: na banki krajowe . . . „	34.117.920,81	33.308.005,84	— 809 tys.
na banki zagraniczne . . . „	23.295.888,28	7.371.590,18	—15.925 „

Z ogólnego stanu rachunków banków wynoszącego w dniu 31. XII. 1932 roku zł. 40.680 tys. przypadło na:

rachunki à vista	zł. 26.082 tys. t. j. 63,4%.
„ terminowe . . . „	14 608 „ „ 36,6%

Wymagalność r-ków terminowych banków przedstawiała się w dniu 31. XII. 1932 roku jak następuje:

płatne w ciągu 1-go miesiąca	zł. 14.107 tys.	96,6%
„ „ „ 2-go „	501 „	3,4%
Ogółem	zł. 14.608 tys.	100,0%

Poz. 10. Przekazy na Bank zł. 344.708,— w dniu 31.XII. 1932 r. stanowią kwoty zlecone Bankowi do wypłaty i jeszcze niepodjęte przez klientów.

Poz. 11. Wierzyciele hipoteczni zł. 32.586,42 (w dniu 31.XII. 1932 roku) są to długi ciężące na nieruchomościach, będących własnością Banku. Spadły one w ciągu roku 1932 o zł. 51 tys.

Poz. 12. Sumy przechodnie wzrosły w porównaniu z końcem roku 1931 o zł. 665 tys. do wysokości zł. 32.042.567,71. W sumie tej mieszczą się zwykle pozycje przejściowe i rozliczenia międzyokresowe.

Poz. 13. Odsetki na rok 1933 pobrane w ciągu roku sprawozdawczego wynoszą w dniu 31.XII. 1932 roku zł. 1.372.283,95.

Poz. 14 i 15. Saldo działu emisyjnego i saldo działu operacyj ze Skarbem Państwa pokrywają się z pozycjami 24 i 27 stanu czynnego. Są to pozycje regulacyjne, zamykające poszczególne działy bilansu Banku.

Poz. 16. Czysty zysk za rok 1932 wynosi zł. 2.846.111,73 wykazując w porównaniu z rokiem 1931 zmniejszenie o zł. 4.145 tys.

Zysk ten został zgodnie z art. 13 rozp. Prez. R. P. z 3. XII. 1930 w sprawie Banku Gospodarstwa Krajowego Dz. U. R. P. Nr. 86 poz. 666 podzielony w następujący sposób:

1) 35% na specjalną rezerwę dla pap. własnej emisji	zł. 996.139,11
2) 20% na fundusz rezerwowy	„ 569.222,34
3) 10% na różne cele przewidziane w statucie	„ 284.611,17
4) 35% t. j. reszta czystego zysku do rozporządzenia Rządu, jako udział Skarbu Państwa w zysku Banku	„ 996.139,11
R a z e m	zł. 2.846.111,73

S T A N C Z Y N N Y.

Poz. 1 i 2. Kasa i sumy do dyspozycji na rachunku żyrowym w Banku Polskim i rachunku czekowym w P.K. O. oraz waluty zagraniczne wynoszą w dniu 31.XII. 1932 r. zł. 50.995.377,23 w porównaniu ze zł. 53.045.182,10 z końcem roku poprzedniego. Zasoby gotówkowe wykazały więc w porównaniu z końcem roku 1931 nieznaczne zmniejszenie o sumę zł. 2.050 tys. W stosunku do ogólnej sumy wkładów stanowią zasoby kasowe 19,5%, w stosunku zaś do sumy wkładów à vista i różnych sald kredytowych 31,1%.

Poz. 3. Papiery procentowe zmniejszyły się w ciągu roku 1932 o zł. 8.617 tys. do kwoty zł. 29.247.490,77.

Portfel papierów wartościowych stanowią:

Papiery państwowe:	wart. nomin.	wart. bilans.
10% pożyczka kolejowa	Frs.5.002.745,—	zł. 8.596.976,36
5% „ „	zł. 2.982.026,50	„ 1.046.896,79
5% „ konwersyjna	zł. 253.068,—	„ 102.441,93
Różne		„ 33.465,74
		do przeniesienia . . . . . zł. 9.779.780,82

z przeniesienia . . . . . zł. 9.779.780,82

Papiery inne:			
7%	list. zast. P. B. R.	zł. 14.650.600,—	zł. 11.720.480,—
8%	„ „ T. K. Z. w W-wie	§ 533.000,—	„ 2.118.062,05
8%	„ „ „ we Lwowie	„ 277.825,—	„ 1.984.781,80
7%	„ „ „ w W-wie	„ 322.750,—	„ 1.197.248,23
8%	„ „ Wil. B-ku Ziem.	„ 358.900,—	„ 1.678.375,64
8%	„ „ T. K. Z. w W-wie	zł. 1.287.000,—	„ 450.450,—
4%	poż. krajowa z 1908 r.	K. 7.492.900,—	„ 299.716,—
Różne			„ 18.596,23
Razem			zł. 29.247.490,77

Poz. 4. Papiery procentowe własnej emisji znajdujące się w portfelu Banku wzrosły w porównaniu z końcem 1931 r. o zł. 10.572 tys. do kwoty zł. 51.673.358,16.

Poz. 5. Udziały i akcje znajdujące się w portfelu Banku zwiększyły się w ciągu 1932 roku o zł. 1.497 tys. do sumy zł. 32.816.872,28 który to wzrost przypada w całości na akcje Banku Polskiego. Na portfel udziałów i akcyj składają się następujące pozycje:

akcje T-wa Eksploatacji Soli Potasowych	na sumę zł. 18.229.106,66
„ British and Polish Trade Bank	„ „ 7.066.865,—
„ Bank von Danzig (inst. emis.)	„ „ 4.396.543,84
„ Gdańskiego Monopolu Tytuniowego	„ „ 1.425.338,98
„ Banku Polskiego	„ „ 1.698.938,80
Inne papiery	„ „ 79,—
Razem	
	zł. 32.816.872,28

W pozycji „Inne papiery” znajdują się akcje i udziały w kilkunastu przedsiębiorstwach koncernowych — między innymi w Starachowickich Zakładach Górniczo-Hutniczych i Stowarzyszeniu Mechaników Polskich z Ameryki — oraz pozostałości papierów dywidendowych z lat poprzednich. Każdy rodzaj tych papierów figuruje w bilansie z wartością ewidencyjną jednego złotego.

Poz. 7 — 10. Kredyty krótkoterminowe wykazują w ciągu roku 1932 następujące zmiany:

	31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.	Zmiany
a) weksle zdyskontowane	zł. 163.405.023,25	zł. 131.204.895,37	—32.200 tys.
b) „ protestowane	„ 5.859.439,61	„ 4.340.717,84	— 1.519 „
c) pożyczki termin. i lokaty w K. K. O.	„ 30.328.638,44	„ 24.442.479,63	— 5.886 „
b) dłużnicy w r-kach bieżących	„ 125.582.738,70	„ 125.472.359,72	— 110 „
Razem	zł. 325.175.840,—	zł. 285.460.452,56	—39.715 tys.

Zmiany, jakie miały miejsce w ciągu roku 1932 na poszczególnych rachunkach kredytów krótkoterminowych, omówione są szczegółowo w części II-iej niniejszego sprawozdania.

Płynność portfela wekslowego przedstawiała się w dniu 31. XII. 1932 roku następująco:

weksle płatne:	ilość sztuk	%	sumy w tys. zł.	%
w ciągu 1-go miesiąca	35.853	38,2	31.396	23,9
„ 2-go „	29.653	31,5	31.927	24,4
„ 3-go „	20.150	21,4	44.527	33,9
„ 4, 5 i 6 miesiąca	8.407	8,9	23.354	17,8
po sześciu miesiącach	2	—	1	—
Ogółem	94.065	100,0	131.205	100,0

W ciągu roku 1932 zdyskontowano weksli ogółem sztuk 501.657 na sumę zł. 516.627 tys. Podział tych weksli według terminów obiegu od dnia wystawienia do dnia płatności podaje poniższe zestawienie:

terminy obiegu:		ilość sztuk	%	sumy weksli w tys. zł.	%
do	30 dni	10.254	2,0	8.493	1,6
„	60 „	84.997	16,9	62.549	12,1
„	90 „	306.955	61,3	299.177	57,9
„	180 „	91.448	18,2	108.824	21,1
„	360 „	7.371	1,5	36.771	7,1
	powyżej 360 dni	632	0,1	813	0,2
Ogółem		501.657	100,0	516.627	100,0

Weksle o dłuższych terminach obiegu pochodzą głównie z transakcyj rolniczych.

Podział weksli zdyskontowanych w ciągu roku 1932 według wysokości kwot wekslowych przedstawia się następująco:

Wysokość odcinków:		ilość sztuk	%
poniżej	100 zł.	75.202	15,0
od	101 do 200 „	99.610	19,9
„	201 „ 500 „	139.248	27,8
„	501 „ 1.000 „	109.690	21,9
„	1.001 „ 2.000 „	36.203	7,2
„	2.001 „ 5.000 „	26.334	5,2
„	5.001 „ 10.000 „	12.286	2,4
	powyżej 10.000 „	3.084	0,6
Ogółem		501.657	100,0

Przeciętna wysokość odcinka wynosiła niewiele ponad 1.000 zł. Z zestawienia poniższego wynika jednak, że w portfelu Banku znajdują się przeważnie odcinki bardzo niskie, gdyż na weksle powyżej zł. 1.000.— przypada zaledwie 15,4% ogólnej ilości sztuk.

Stosunek weksli zaprotestowanych do weksli płatnych przedstawiał się w ciągu poszczególnych miesięcy 1932 roku następująco:

miesiące 1932 r.	weksle płatne w tys. zł.	weksle zaprot. w tys. zł.	stos. % weksli zaprot. do płatnych
Styczeń	59.616	4.052	6,80
Luty	58.711	4.820	8,21
Marzec	45.432	3.305	7,27
Kwiecień	48.737	3.326	6,82
Maj	45.623	3.007	6,59
Czerwiec	44.089	1.878	4,26
Lipiec	39.447	1.945	4,93
Sierpień	36.452	1.726	4,73
Wrzesień	62.162	1.979	3,18
Październik	51.482	3.703	7,19
Listopad	32.517	1.683	5,18
Grudzień	50.770	1.628	3,21

Płynność pożyczek terminowych w dniu 31.XII.1932 roku podaje poniższe zestawienie:

pożyczki płatne:	suma w tys. zł.	%
w ciągu 1-go miesiąca	10.145	41,6
„ 2-go „	4.017	16,4
„ 3-go „	2.783	11,4
„ 4, 5 i 6 mies.	3.014	12,3
powyżej 6 miesięcy	4.483	18,3
O g ó ł e m	24.442	100,0

Poz. 11 i 12. Banki „loro“ i „nostro“:

	31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.	Zmiany
a) krajowe	zł. 1.946.237,67	zł. 509.510,34	—1.437 tys.
b) zagraniczne	„ 9.945.860,53	„ 7.657.347,69	—2.289 „
R a z e m	zł. 11.892.098,20	zł. 8.166.858,03	—3.726 tys.

Poz. 13. Pożyczki komunalne wzrosły o zł. 6.459 tys. do wysokości zł. 62.616.284,53. W pozycji tej mieszczą się w głównej mierze średnioterminowe kredyty dla samorządów, z których część może ulec w przyszłości konwersji na pożyczki emisyjne. Pewna ich ilość została już w ciągu 1932 roku zamieniona na pożyczki długoterminowe, stanowiąc w ten sposób gotową podstawę dla ewentualnych emisji papierów wartościowych.

Poz. 14. Pożyczki budowlane z funduszków własnych Banku spadły o zł. 3.366 tys. do kwoty zł. 16.381.592,61. Kredyty te korzystają na równi z pożyczkami z Państw. Funduszu Budowlanego ze świadczeń ulgowych Państw. Funduszu Rozbudowy Miast i podobnie jak tamte są przeznaczone do konwersji na pożyczki emisyjne. Przejściowo jednak ze względu na wyjątkowy stan rynku papierów wartościowych będą zamienione na długoterminowe gotówkowe pożyczki amortyzacyjne.

Poz. 15. Pożyczki długoterminowe:

	31. XII. 1931 r.	21. XII. 1932 r.	Zmiany
a) na pokrycie zalegl. odsetek budowl.	zł. 1.052.867,05	zł. 988.233,33	— 65 tys.
b) zwalor. b. instytucyj sfuzjonowanych. „	„ 4.744.479,69	„ 4.381.556,73	— 363 „
c) różne kredyty	„ 34.430.394,53	„ 34.698.105,41	+ 268 „
R a z e m	zł. 40.227.741,27	zł. 40.067.895,47	— 160 tys.

Kredyty figurujące pod a) są to jak sama nazwa wskazuje skapitalizowane zaległości odsetkowe z pożyczek budowlanych. Pożyczki zwaloryzowane b. instytucyj sfuzjonowanych stanowią wierzytelności przejęte po b. Państw. Banku Odbudowy i b. Zakładzie Kredytowym Miast Małopolskich i są stopniowo likwidowane. Z pośród różnych kredytów największą pozycję stanowi kredyt dla Państwowych Zakładów Inżynierji oraz dla przejętej przez te zakłady firmy „Ursus”.

Poz. 16 i 17. Nieruchomości i ruchomości nie wykazują większych zmian. Spadły one łącznie o zł. 395 tys. do sumy zł. 35.141.841,60 głównie z powodu odpisów amortyzacyjnych. Wzrost pozycji ruchomości nastąpił wskutek przesunięcia pewnych kwot z r-ku nieruchomości w związku z ostatecznym rozliczeniem kosztów budowy nowego gmachu Banku w Warszawie.

Poz. 18. Sumy przechodnie wynoszą z końcem roku 1932 zł. 14.425.827,78 t. j. o zł. 2.668 tys. więcej niż w dniu 31.XII.1931 roku. Obejmują one — podobnie jak pozycja 12 stanu biernego — zwykle pozycje przejściowe oraz rozliczenia międzyokresowe.

D Z I A Ł E M I S Y J N Y.

S T A N B I E R N Y.

Poz. 17. Specjalna rezerwa dla papierów własnej emisji zwiększyła się w ciągu roku 1932 o zł. 3.263.906,29. Wzrost ten powstał:

- a) z rozdziału czystego zysku za rok 1931 (35% zgodnie z art. 13 rozp. Prez. R. P. z 3.XII.1930 r. w sprawie Banku Gospodarstwa Krajowego Dz. U. R. P. Nr. 86 pozycja 666) . . . . . zł. 2.446.814,61
- b) z kwot uzyskanych w myśl § 17 statutu Banku z wpisowego, z zysków osiągniętych przez Bank przy skupie listów zastawnych i obligacyj przeznaczonych do umorzenia oraz dochodów z przedawnionych kuponów i wylosowanych listów zastawnych i obligacyj . . . . . zł. 817.091,68

Podział powyższej rezerwy na poszczególne rodzaje emisji przedstawia się w porównaniu z końcem roku 1931 w sposób następujący:

	31. XII. 1931	31. XII. 1932	Zmiany
a) rezerwa dla listów zastawnych	zł. 3.795.252,26	zł. 5.157.983,51	+1.363 tys.
b) „ „ obligacyj komunalnych „ „	12.153.389,20	„ 13.724.779,01	+1.571 „
c) „ „ „ kolejowych . „	958.013,92	„ 1.069.867,90	+ 112 „
d) „ „ „ budowlanych „ „	121.861,35	„ 219.522,64	+ 98 „
e) „ „ „ bankowych . „	758.831,31	„ 879.101,27	+ 120 „
Razem	zł. 17.787.348,04	zł. 21.051.254,33	+3.264 tys.

Poz. 18. Listy zastawne i obligacje b. Polskiego Banku Krajowego zmniejszyły się w ciągu roku 1932 o zł. 814 tys. do sumy złotych 29.185.010,81. W poszczególnych rodzajach emisji miały miejsce następujące zmiany:

	31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.	Zmiany
a) listy zastawne	zł. 8.548.499,12	zł. 7.921.019,86	— 627 tys.
b) obligacje komunalne	„ 10.447.032,25	„ 10.318.146,95	— 129 „
c) „ „ „ kolejowe	„ 11.003.876,—	„ 10.945.844,—	— 58 „
Razem	zł. 29.999.407,37	zł. 29.185.010,81	— 814 tys.

Papiery powyższe są to zwaloryzowane i przejęte przez Bank Gospodarstwa Krajowego przedwojenne emisje b. Polskiego Banku Krajowego jednej z instytucji sfuzjonowanych. Ulegają one obecnie stałej i stopniowej likwidacji.

Poz. 19. Listy zastawne i obligacje emitowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego wzrosły w roku sprawozdawczym o złotych 46.449 tys. W poszczególnych rodzajach emisji

nastąpiły większe zmiany tylko w stanie emisji listów zastawnych i obligacyj budowlanych, które głównie w związku z konwersją gotówkowych pożyczek budowlanych wykazują dość znaczny wzrost, jak o tem świadczy następujące zestawienie:

	31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.	Zmiany
a) listy zastawne	zł. 246.538.916,—	zł. 284.003.188,—	+ 37.464 tys.
b) obligacje komunalne	„ 468.401.229,37	„ 468.440.306,30	+ 39 „
c) „ budowlane	„ 22.096.000,—	„ 31.908.300,—	+ 9.812 „
d) „ bankowe	„ 25.161.642,—	„ 24.295.376,—	— 866 „
R a z e m	zł. 762.197.787,37	„ 808.647.170,30	+ 46.449 tys.

Podział listów zastawnych według rodzajów pożyczek, na podkład których zostały one emitowane, przedstawia się następująco:

	31. XII 1931 r.	31. XII 1932 r.
a) na majątki ziemskie	zł. 58.078 tys.	zł. 58.602 tys.
b) na nieruchomości miejskie	„ 46.687 „	„ 45.680 „
c) z konwersji gotówkowych kredytów budowlanych	„ 141.775 „	„ 179.721 „
R a z e m	zł. 246.540 tys.	zł. 284.003 tys.

Poz. 20. Rachunek wylosowanych listów zastawnych i obligacyj w obiegu podaje wartość wylosowanych papierów emisyjnych nieprzedłożonych jeszcze Bankowi do zapłaty. Suma ta wynosiła w dniu 31. XII. 1932 roku zł. 702.009,59, na co składały się:

a) wylosowane listy zastawne	zł. 521.331,50
b) „ obligacje komunalne	„ 123.594,09
c) „ „ bankowe	„ 12.000,—
d) „ „ kolejowe	„ 45.084,—
Razem	zł. 702.009,59

Poz. 21. Rachunek kuponów zapadłych w obiegu wykazuje w dniu 31. XII. 1932 r. stan zł. 2.526.096,49. Na sumę tę składają się kupony nieprzedłożone jeszcze Bankowi do zapłaty, a przypadające na następujące papiery:

a) kupony od listów zastawnych	zł. 2.190.651,49
b) „ „ obligacyj komunalnych	„ 172.572,50
c) „ „ „ kolejowych	„ 81.952,—
d) „ „ „ budowlanych	„ 80.340,—
e) „ „ „ bankowych	„ 580,50
Razem	zł. 2.526.096,49

Poz. 22. Saldo rachunku funduszu umorzenia listów zastawnych i obligacyj wynosi zł. 114.013,74. Na rachunku tym figurują zasadniczo pozostałości z części kapitałowej rat pożyczek emisyjnych, opiewające na kwoty drobniejsze niż wysokość poszczególnych odcinków emitowanych papierów. Powiększają one kwotę przeznaczoną na amortyzację papierów własnej emisji w okresie następnym. Z funduszu tego na poszczególne rodzaje papierów przypadają następujące kwoty:

a)	fundusz na umorzenie listów zastawnych	zł.	51.970,96
b)	„ „ „ obligacyj komunalnych	„	54.985,01
c)	„ „ „ „ kolejowych	„	6.861,89
d)	„ „ „ „ budowlanych	„	119,94
e)	„ „ „ „ bankowych	„	75,94
	Razem	zł.	114.013,74

Poz. 23. Fundusz na zapłatę kuponów od listów zastawnych i obligacyj wynosi w dniu 31.XII.1932 r. zł. 795.229.64. Są to zasadniczo kwoty wpłacone przez pożyczkobiorców w rachunkach wstępnych z tytułu odsetek płatnych z góry aż do terminu zapadłości pierwszej raty amortyzacyjnej. Rachunek ten dzieli się według poszczególnych rodzajów papierów emisyjnych w następujący sposób:

a)	od listów zastawnych	zł.	266.751,37
b)	„ obligacyj komunalnych	„	324.223,83
c)	„ „ kolejowych	—	—
d)	„ „ budowlanych	„	103.655,78
e)	„ „ bankowych	„	100.598,66
	Razem	zł.	795.229,64

Poz. 24. Rachunek rat przedterminowych wykazuje w dniu 31.XII.1932 stan zł. 578.635,32. Na sumę tę składają się raty wpłacone przed terminem płatności i spłaty ponad plan umorzenia. Przypadają one na następujące rodzaje emisyj:

a)	listy zastawne	zł.	571.098,36
b)	obligacje komunalne	„	176,70
c)	„ „ budowlane	„	7.360,26
	Razem	zł.	578.635,32

Poz. 25. Różne rachunki emisyjne wyniosły w dniu 31.XII.1932 r. zł. 23.732.107,75 w porównaniu ze zł. 3.518.664,90 z końcem roku poprzedniego. Z kwoty powyższej przypada na wpływy na raty bieżące pożyczek emisyjnych zł. 17.214.578,40, reszta zaś na pozycje przejściowe i rozliczenia międzyokresowe działu emisyjnego.

STAN CZYNNY.

Poz. 19 i 20. Pożyczki emisyjne b. Polskiego Banku Krajowego i pożyczki emisyjne Banku Gospodarstwa Krajowego jak poz. 18 i 19 stanu biernego.

Poz. 21. Raty pożyczek emisyjnych wzrosły w ciągu roku 1932 o zł. 8.579 tys. do sumy zł. 30.483.673,06. Są to w całości raty zaległe, raty bowiem bieżące są księgowane począwszy od 1.I.1932 roku dopiero w pół roku po terminie ich zapadłości t. zn. wtedy, kiedy zapada następna rata. W związku z tem fundusz umorzenia i fundusz na zapłatę kuponów stały się rachunkami wybitnie przejściowymi i figurują na nich pewne nierozliczone pozostałości, skutkiem czego wysokość ich w porównaniu z rokiem poprzednim znacznie spadła. Wpływy na raty bieżące pożyczek emisyjnych księguje się na specjalnym rachunku wchodzącym do różnych

rachunków emisyjnych w stanie biernym, czem też tłumaczy się ich wielki wzrost w ciągu roku 1932. Z ogólnej sumy rat przypadają na poszczególnego rodzaju pożyczki emisyjne następujące kwoty:

pożyczki w 8%	listach zastawnych	zł. 8.299 tys.
„ 7%	„ „	„ 7.871 „
„ 8%	obligacjach komunalnych	„ 2.333 „
„ 7%	„ „ dol. S. III	„ 2.220 „
„ 7%	„ „	„ 5.952 „
„ 7½%	„ bankowych	„ 2.290 „
„ 8%	„ budowlanych	„ 855 „
Razem raty poż. emisyjnych B. G. K.		zł. 29.820 tys.
Razem raty poż. emisyjnych b. Pol. B-ku Krajowego		„ 663 tys.
Ogólny stan rat pożyczek emisyjnych		zł. 30.483 tys.

Szczegółowe sprawozdanie o płynności rat i działalności egzekucyjnej podano w części II-ej sprawozdania.

Poz. 23. Różne rachunki emisyjne obejmują pozycje przejściowe oraz rozliczenia międzyokresowe działu emisyjnego. Wynoszą one w dniu 31.XII.1932 roku zł. 7.365.676,20 w porównaniu ze zł. 4.255.778,44 z końcem roku 1931.

Poz. 24. Saldo w dziale handlowym — patrz poz. 14 stanu biernego.

DZIAŁ OPERACYJ ZE SKARBEM PAŃSTWA.

STAN BIERNY.

Poz. 26. Lokaty Skarbu Państwa zmniejszyły się w roku sprawozdawczym o zł. 23.041 tys. do sumy zł. 483.642.195,44. Dzielą się one na następujące fundusze:

	31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.	Zmiany
a) fundusze budowlane	zł. 322.787.754,80	zł. 287.431.040,93	— 35.356 tys.
b) „ sanacyjne dla banków „	„ 32.899.877,36	„ 32.676.679,23	— 223 „
c) „ ex re „Kooprolniej” . „	„ 36.327.102,33	„ 36.327.102,33	—
d) specj. rez. na oper. gwarantowane „	„ 4.654.450,80	„ 4.770.689,64	+ 116 „
e) różne lokaty	„ 110.014.222,65	„ 122.436.683,31	+ 12.422 „
Razem	zł. 506.683.407,94	zł. 483.642.195,44	— 23.041 „

Wyjaśnienie zmian, jakie nastąpiły na powyższych rachunkach, znajduje się w części II-ej niniejszego sprawozdania.

Poz. 27. Rachunki specjalne. Rachunki te są odpowiednikiem poz. 26 stanu czynnego i zmalały w ciągu roku 1932 o zł. 7.617 tys. do zł. 134.766 tys.

STAN CZYNNY.

Poz. 25. Kredyty udzielone z lokat Skarbu Państwa uległy w ciągu roku 1932 następującym zmianom:

	31.XII. 1931 r.	31.XII. 1932 r.	Zmiany
a) kredyty bud. z P. F. B. . . .	zł. 295.962.445,87	zł. 275.047.409,22	— 20.915 tys.
b) kredyty sanacyjne dla banków . „	35.289.619,36	„ 35.892.526,08	+ 603 „
c) kredyty: 1) dla „Kooprolnej” . „	36.212.225,96	„ 36.202.997,54	— 9 „
2) dla innych . . . „	11.412.376,68	„ 11.456.263,70	+ 44 „
d) różne kredyty . . . . . „	119.786.336,55	„ 122.783.572,79	+ 2.997 „
Razem . . .	zł. 498.663.004,42	zł. 481.382.769,33	— 17.280 tys.

Zmiany jakie nastąpiły w powyższych rachunkach, omówiono szczegółowo w części II-jej niniejszego sprawozdania.

Poz. 26. Rachunki specjalne wynosiły w dniu 31.XII.1932 roku złotych 136.944.370,94 t. zn. spadły o zł. 6.657 tys. W pozycji tej mieszczą się tranzakcje stojące w związku z akcją Państw. Fund. Budowlanego, finansowaniem eksportu hut, specjalną pomocą dla przemysłu włókienniczego, instytucyj finansowych oraz gwarancje Skarbu Państwa wobec Banku. W stanie biernym odpowiada im pozycja 27.

Poz. 27. Saldo w dziale handlowym — patrz poz. 15 stanu biernego.

POZYCJE POZABILANSOWE.

Rachunek „Różni za inkaso” w stanie biernym, wzgl. „Inkaso” w stanie czynnym, wykazują następujące salda na koniec lat 1931 i 1932:

31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.
zł. 8.441.074,03	zł. 7.405.602,15

Rachunek „Udzielonych gwarancyj” w stanie biernym, względnie „Dłużników za gwarancje” w stanie czynnym przedstawia się następująco:

31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.
zł. 18.141.840,44	zł. 14.379.470,17
w tem za poręką Skarbu Państw. „	„ 7.748,100,—

Rachunek „Wierzyciele za akceptacje” względnie „Dłużnicy za akceptacje” przedstawia się następująco:

31. XII. 1931 r.	31. XII. 1932 r.
zł. 2.606.728,06	zł. 5.837.129,58

DEPOZYTY.

	wart. nom. w różn. wal.		wart. nom. w różn. wal.
Depozyty w skarbcu . . .	1.137.685.301,88	Różni za depozyty . . .	1.586.326.525,90
Depozyty u różnych . . .	963.249.081,59	Depozyt własny („nostro”).	514.607.857,57
Razem	2.100.934.383,47	Razem	2.100.934.383,47

B I L

Banku Gospodar

z dnia 31.

STAN CZYNNY.

	złoty ch	gr.
DZIAŁ HANDLOWY.		
1. Kasa, Bank Polski i P. K. O.	47.243.450	76
2. Waluty zagraniczne	3.751.926	47
3. Papiery procentowe	29.247.490	77
4. Papiery procentowe własnej emisji	51.673.358	16
5. Udziały w przedsiębiorstwach konsorcjalnych i akcje	32.816.872	28
6. Wylosowane papiery wartościowe i płatne kupony	140.108	24
7. Weksle	131.204.895	37
8. Weksle protestowane	4.340.717	84
9. Pożyczki terminowe:		
a) na zastaw papierów wartościowych	1.150.405,86	
b) „ „ złota i srebra	4.950,00	
c) „ „ weksli	12.276.986,42	
d) „ „ towarów	6.296.405,58	
e) „ „ listów przewozowych	16.976,00	
f) „ „ warrantów	17.500,00	
g) lokaty w Komunalnych Kasach Oszczędności	4.679.255,77	63
10. Dłużnicy w rachunkach bieżących	125.472.359	72
11. Banki „Loro“:		
a) krajowe	326.804,39	
b) zagraniczne	479.325,60	806.129 99
12. Banki „Nostro“:		
a) krajowe	182.705,95	
b) zagraniczne	7.178.022,09	7.360.728 04
13. Pożyczki komunalne	62.616,284	53
14. Pożyczki budowlane z funduszków własnych	16.381,592	61
15. Pożyczki długoterminowe:		
a) na pokrycie zaległych odsetek budowlanych	988.233,33	
b) zwaloryzowane b. instytucyj sfuzjonowanych	4.381.556,73	
c) różne kredyty	34.698.105,41	40.067.895 47
16. Nieruchomości	33.625.585	89
17. Ruchomości	1.516,255	71
18. Sumy przechodnie	14.425.827	78
do przeniesienia	627.133.959	26

A N S

stwa Krajowego

XII. 1932 r.

STAN BIERNY.

	złoty ch	gr.
DZIAŁ HANDLOWY.		
1. Kapitał zakładowy	150.000.000	00
2. Fundusz rezerwowy	16.790.283	46
3. Inne rezerwy:		
a) waloryzacyjne dla pożyczek hipotecznych	2.201.989,70	
b) „ „ wkładek oszczędności	158.032,87	
c) rezerwa ogólna	28.793.443,05	31.153.465 62
4. Wkłady à vista:		
a) rachunki czekowe	96.795.931,51	
b) „ „ walutowe	5.173.420,64	
c) wkładki oszczędnościowe	53.030.576,80	
d) rachunki bieżące Kom. Kas Oszczędności	3.737.005,26	158.736.934 21
5. Wkłady terminowe	97.153.413	55
6. Różne salda kredytowe	5.218.182	41
7. Redyskonto weksli	79.094.249	13
8. Banki „Loro“:		
a) krajowe	19.200.679,84	
b) zagraniczne	5.596.531,69	24.797.211 53
9. Banki „Nostro“:		
a) krajowe	14.107.326,00	
b) zagraniczne	1.775.058,49	15.882.384 49
10. Przekazy na Bank	344.708	00
11. Wierzyciele hipoteczni	32.586	42
12. Sumy przechodnie	32.042.567	71
13. Odsetki na rok 1933	1.372.283	95
14. Saldo działu emisyjnego	11.588.624	54
15. Saldo działu operacyj ze Skarbem Państwa	80.952	51
16. Czysty zysk	2.846.111	73
do przeniesienia	627.133.959	26

	złoty ch	gr.
z przeniesienia	627.133.959	26
DZIAŁ EMISYJNY.		
19. Pożyczki emisyjne b. Polskiego Banku Krajowego:		
a) w listach zastawnych	7.921.019,86	
b) w obligacjach komunalnych	10.318.146,95	
c) w obligacjach kolejowych	10.945.844,00	29.185.010 81
20. Pożyczki w emisjach:		
a) w listach zastawnych	284.003.188,00	
b) w obligacjach komunalnych	468.440.306,30	
c) „ budowlanych	31.908.300,00	
d) „ bankowych	24.295.376,00	808.647.170 30
21. Zaległe raty pożyczek emisyjnych	30.483.673	06
22. Kupony do wylosowanych listów zast. i obligacyj	61.373	06
23. Różne rachunki emisyjne	7.365.676	20
24. Saldo w dziale handlowym	11.588.624	54
	887.331.527	97
DZIAŁ OPERACYJ ZE SKARBEM PAŃSTWA.		
25. Kredyty udzielone z lokat Skarbu Państwa:		
a) kredyty budowlane z Państwowego Funduszu Budowlanego	275.047.409	22
b) kredyty sanacyjne dla banków	35.892.526	08
c) kredyty:		
1) dla „Kooprolnej”	36.202.997,54	
2) „ innych	11.456.263,70	47.659.261 24
d) różne kredyty	122.783.572	79
26. Rachunki specjalne	136.944.370	94
27. Saldo w dziale handlowym	80.952	51
	618.408.092	78
Suma bilansowa	2.132.873.580	01
Inkaso	7.405.602	15
Dłużnicy za gwarancje	14.379.470,17	
Dłużnicy za akceptacje	5.837.129,58	20.216.599 75
Ogółem	2.160.495.781	91

	złoty ch	gr.
z przeniesienia	627.133.959	26
DZIAŁ EMISYJNY.		
17. Specjalna rezerwa dla papierów własnej emisji:		
a) dla listów zastawnych	5.157.983,51	
b) „ obligacyj komunalnych	13.724.779,01	
c) „ „ kolejowych	1.069.867,90	
d) „ „ budowlanych	219.522,64	
e) „ „ bankowych	879.101,27	21.051.254 33
18. Listy zast. i oblig. b. Polsk. B-ku Krajowego w obiegu:		
a) listy zastawne	7.921.019,86	
b) obligacje komunalne	10.318.146,95	
c) „ „ kolejowe	10.945.844,00	29.185.010 81
19. Listy zastawne i obligacje własne w obiegu:		
a) listy zastawne	284.003.188,00	
b) obligacje komunalne	468.440.306,30	
c) „ „ budowlane	31.908.300,00	
d) „ „ bankowe	24.295.376,00	808.647.170 30
20. Wylosowane listy zastawne i obligacje w obiegu	702.009	59
21. Kupony zapadłe w obiegu	2.526.096	49
22. Fundusz umorzenia listów zast. i obligacyj	114.013	74
23. Fundusz na zapłatę kuponów od list. zast. i oblig.	795.229	64
24. Raty przedterminowe	578.635	32
25. Różne rachunki emisyjne	23.732.107	75
	887.331.527	97
DZIAŁ OPERACYJ ZE SKARBEM PAŃSTWA.		
26. Lokaty Skarbu Państwa i fundusze administrowane:		
a) fundusze budowlane	287.431.040	93
b) „ sanacyjne dla banków	32.676.679	23
c) „ ex re „Kooprolnej”	36.327.102	33
d) specjalna rezerwa na operacje gwarantowane	4.770.689	64
e) różne lokaty	122.436.683	31
27. Rachunki specjalne	134.765.897	34
	618.408.092	78
Suma bilansowa	2.132.873.580	01
Różni za inkaso	7.405.602	15
Udzielone gwarancje	14.379.470,17	
Wierzyciele za akceptacje	5.837.129,58	20.216.599 75
Ogółem	2.160.495.781	91

RACHUNEK

Banku Gospodar

STRATY.

za rok

	złoty ch	gr.
Odsetki:		
a) od rachunków bieżących	19.272.495,54	
b) od redyskonta	11.044.646,51	
c) od wkładek oszczędności	3.179.467,27	
d) różne	68.284,36	
	33.564.893	68
Różnice kursowe na papierach wartościowych	2.837.308	57
Koszty handlowe:		
a) wydatki biurowe	670.391,98	
b) „ na lokal bankowy	1.166.889,84	
c) „ różne	910.865,82	
d) „ na utrzymanie samochodów	127.666,23	
e) „ personalne	9.520.999,87	
f) „ na emerytury	943.912,71	
	13.340.726	45
Amortyzacja:		
a) nieruchomości	623.042,13	
b) ruchomości	388.173,18	
	1.011.215	31
Odpisy	9.927.376	61
Czysty zysk	2.846.111	73
	Ogółem	63.527.632 35

STRAT I ZYSKÓW

stwa Krajowego

1932.

ZYSKI.

	złoty ch	gr.
Odsetki:		
a) od weksli zdyskontowanych	17.556.580,21	
b) od rachunków bieżących	14.747.094,47	
c) od pożyczek terminowych	2.067.032,02	
d) od pożyczek długogerm. i komun.	9.779.175,31	
e) od pożyczek budowlanych	762.300,28	
f) od papierów procentowych	7.786.197,08	
g) odsetki zwłoki od pożyczek emisyjnych	1.003.326,61	
h) różne	62.578,47	
	53.764.284	45
Prowizje:		
a) inkasowe	459.371,62	
b) przekazowe	165.496,96	
c) od rachunków bieżących	386.072,04	
d) giełdowe	87.695,87	
e) depozytowe	144.681,84	
f) gwarancyjne	252.019,30	
g) od pożyczek budowlanych	1.739.639,81	
h) różne	423.181,53	
	3.658.158	97
Różnice kursowe na dewizach i walutach	2.744.022	46
Dodatek na koszty administracyjne działu emisyjnego	2.427.642	79
Administracja nieruchomości	609.654	82
Zwrot dawniej odpisanych należności	323.868	86
	Ogółem	63.527.632 35

PROTOKUŁ

POSIEDZENIA KOMISJI REWIZYJNEJ BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO Z DNIA 1 MARCA 1933 R.

Komisja Rewizyjna sprawdziła bilans Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 31 grudnia 1932 roku oraz rachunek strat i zysków za rok 1932 i stwierdza:

1) że wszystkie pozycje tego bilansu, zamkniętego po obu stronach sumą zł. 2.160.495.781,91 (łącznie z inkasem, gwarancjami i akceptacjami), zgodne są z księgami Centralnej Buchalterji oraz księgami Centralnego Zakładu Banku i sprawozdaniami Oddziałów;

2) że wszystkie zbadane księgi i dowody w Centralnej Buchalterji i Centralnym Zakładzie Banku znajdują się w porządku.

Wobec powyższego Komisja Rewizyjna stawia wniosek o zatwierdzenie bilansu Banku z 31 grudnia 1932 r. oraz rachunku strat i zysków za 1932 rok.

Warszawa, dnia 1 marca 1933 r.

Przewodniczący:

Dr. W. Marynowski. m. p.

Członkowie Komisji:

T. Pieńkowski m. p.

Mohl m. p.

A. Repeczko m. p.

Drabarek m. p.

A. Alland m. p.

L. Zadrowski m. p.

Bilans Funduszu Emerytalnego

urzędników i sług Banku Gospodarstwa Krajowego
z dnia 31 grudnia 1932 roku

S T A N C Z Y N N Y	Złotych	gr.	S T A N B I E R N Y	Złotych	gr.
Bank Gospodarstwa Krajowego rachunek czekowy	1.015.318	—	Kapitał Funduszu Emerytalnego z dn. 31 grudnia 1931 r.	15.249 578	68
Papiery wartościowe	7.410.317	32	Fundusz Amortyzacyjny	409.891	12
Nieruchomości	10.078.154	81	Wierzyciele hipoteczni	1.314.214	62
Rachunki różne	305.918	11	Rachunki różne	117 092	86
			Nadwyżka dochodów za r. 1932	1 718 930	96
Suma bilansowa	18.809.708	24	Suma bilansowa	18.809.708	24

Rachunek wydatków i dochodów

Funduszu Emerytalnego
za rok 1932

W Y D A T K I	Złotych	gr.	D O C H O D Y	Złotych	gr.
Emerytury i pensje wdowie	138.819	83	Wpłaty Banku Gospodarstwa Krajowego	448.523	76
Kwartaly pośmiertne	1.669	83	Wpłaty członków	466.850	18
Amortyzacja nieruchomości	145.918	90	Rezerwy premjowe	7.838	53
Koszty ogólne	2.094	08	Dochody z administracji nieru- chomości za 1932 r.	314.271	88
Odsetki od wierzytelności hipo- tecznych	36.480	—	Kupony od papierów wartości- owych	621.026	03
Nadwyżka dochodów za rok 1932	1.718.930	96	Odsetki od r-ków czekowych	176.921	57
			Zysk na wylosowanych papie- rach wartościowych	8.481	65
Ogółem	2.043.913	60	Ogółem	2.043.913	60

Bilans Funduszu Emerytalnego
wydawników i służby Banku Gospodarczego Krajowego
z dnia 31 grudnia 1932 roku

STAN DEWNY		STAN KASY	
złoty	gr.	złoty	gr.
1 078 312	00	1 078 312	00
7 419 312	25	7 419 312	25
10 078 152	81	10 078 152	81
302 312	11	302 312	11
12 809 700	24	12 809 700	24
12 809 700	24	12 809 700	24

Rachunek wydatków i dochodów
Funduszu Emerytalnego
za rok 1932

WYDATKI		DOCHODY	
złoty	gr.	złoty	gr.
128 812	83	128 812	83
1 032	33	1 032	33
142 812	90	142 812	90
2 004	08	2 004	08
30 432	00	30 432	00
1 178 320	00	1 178 320	00
2 013 413	00	2 013 413	00

